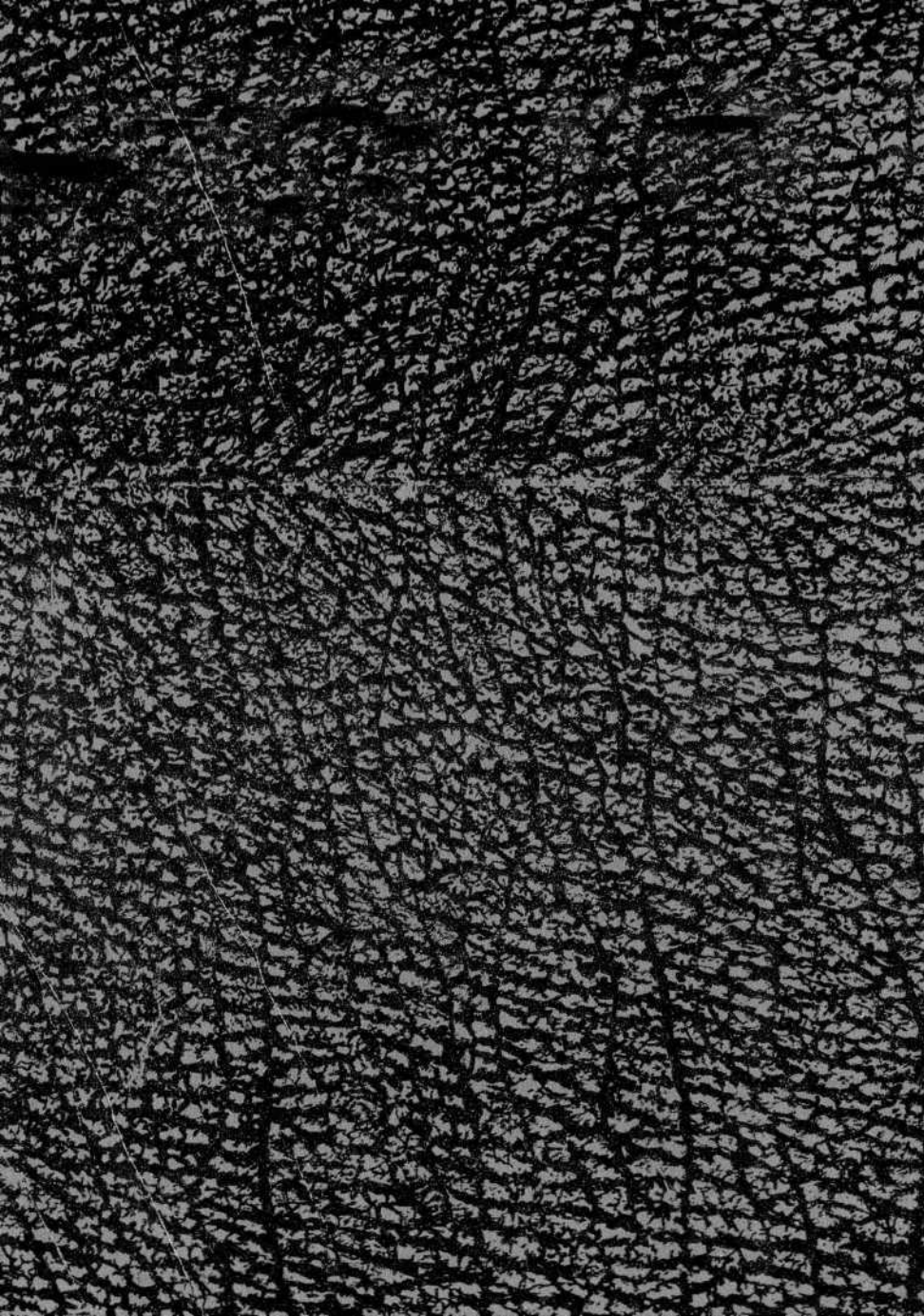
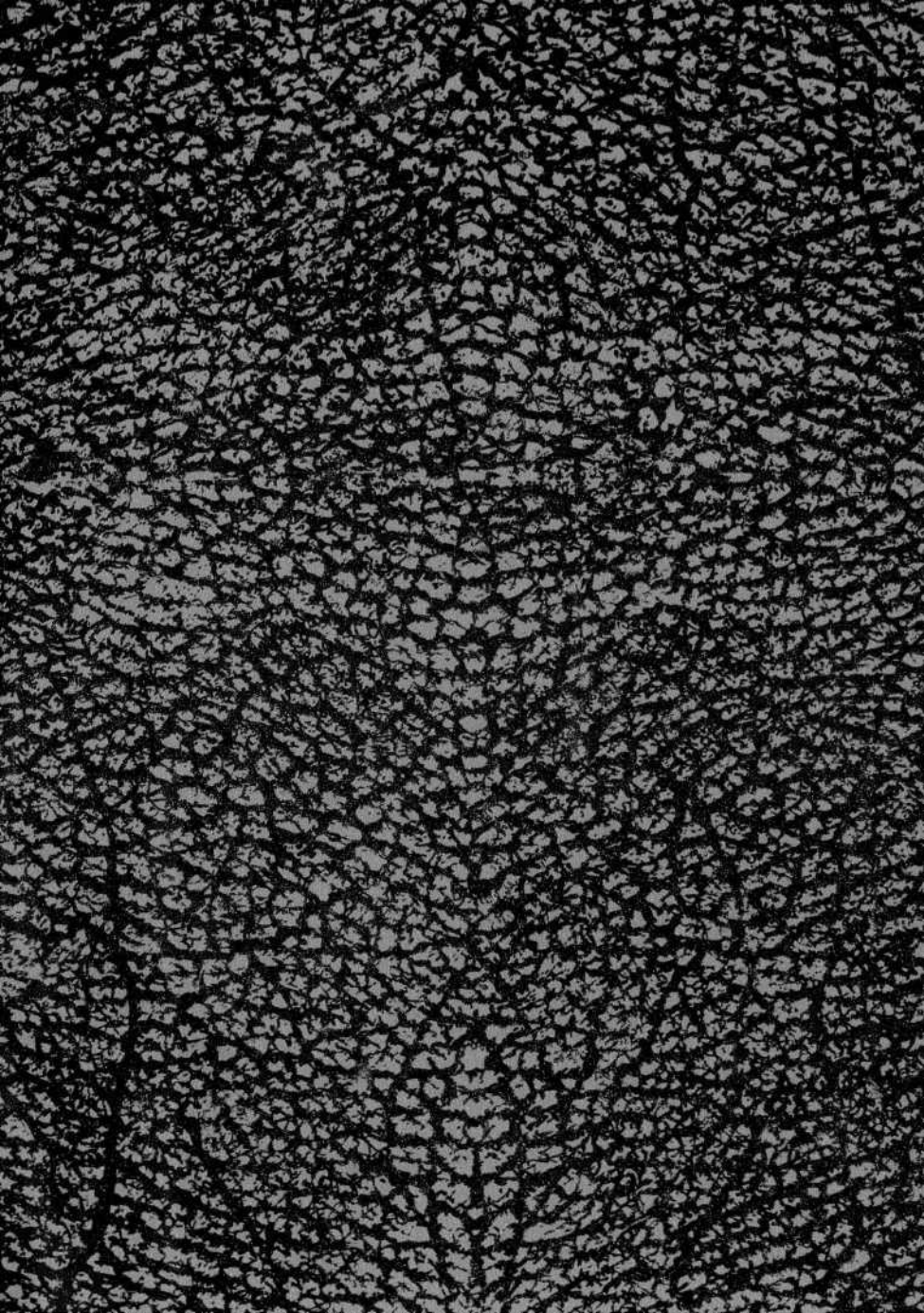

S
S

JT 1845

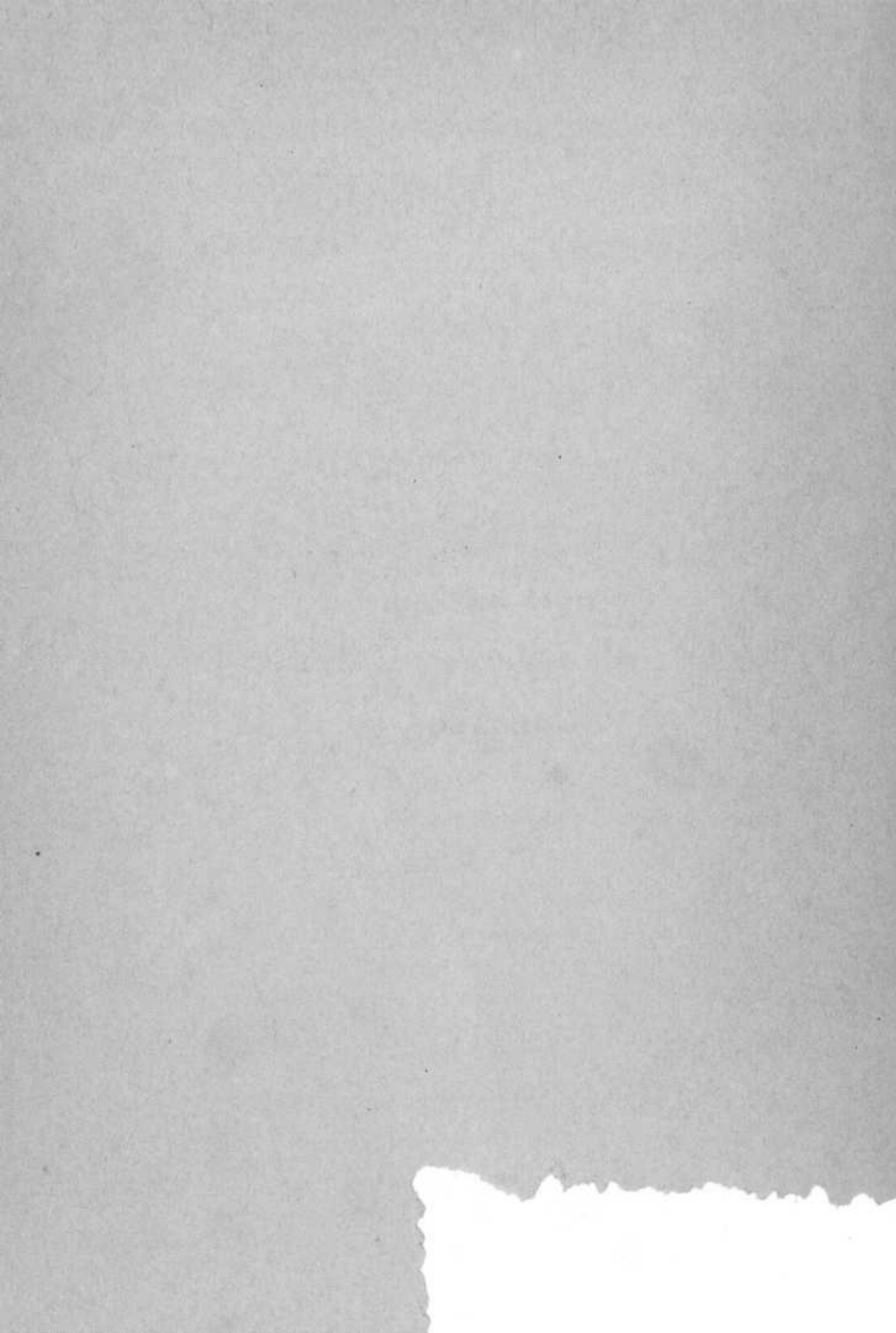

L. 212526
C. 71317571

ANGELUS SCHOLARUM,

seu

EJUS PRETIOSÆ VITÆ FULGIDA LINEAMENTA

ANGELUS SCHOLARUM,

SEU

EJUS PRETIOSÆ VITÆ FULGIDA LINEAMENTA;

AUCTORE PRESBYTERO

Raymundo del Busto Valdés,

IN UTROQUE JURE LICENTIATO,

ac alimā in Ecclesiā Cathedrali Legionensi

DECANO

Legione 1893

PALENTIÆ:

Typg. et Lib. Abundii Z. Menendez

MAJORE PRINCIPALE, 70

B. 144704

OBISPADO

DE

LEÓN

13 de Julio de 1895.

*Damos comisión al Muy
Ilbre. Sr. D. Alejandro Ro-
dríguez, Canónigo Archivero de
la Sta. Iglesia Catedral, para
que examinando detenidamente el
adjunto manuscrito que se acom-
paña, Nos manifieste si le juzga
digno de la aprobación de la
Autoridad eclesiástica que su
autor solicita.*

† *El Obispo*

Por mandado de S. E. I.

Dr. Adolfo Pérez Muñoz,

SRIO.

JHS

Exme. ac Reverendissime Domine:
Accurate et libentissime legi «Angelus Scholarum, seu ejus pretiosæ vitæ fulgida lineamenta», quæ quidem admodum Reverendus et in utroque jure Licentiatus D. Raymundus del Busto et Valdes, pulcherrima methodo, insignique devotione versibus imparitè junctis proponit. Cumque in hoc præclaro opere nihil invenerim, quod a Fidei orthodoxæ, morumque regulis vel minimum discordet, sed potius plurima, quæ vastam clarissimi auctoris eruditionem, exquisitam in latinitate peritiam, maximumque studium S. Thomæ nomen immortale reddendi, apertè patefaciant, dignissimum illud judico, ut juris publici fiat.

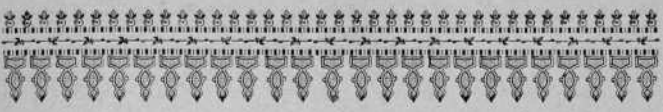
*Legione V. Kalendas Septembris
anno Domini 1895 ita censet.*

Dr. Alexander Rodriguez

Canonicus, Bibliothecæ Præpositus

IMPRIMATUR

† *F. Episcopus Legionensis*

PRÆSTANTISSIMO DOMINO, AMPLISSIMO VIRO,
 DISERTISSIMO REGNI PROCURATORI,
 ARDENTISSIMO RELIGIONIS PROPUGNATORI,
 Domino Alexandro Pidal et Mon,
multipliciter Academico, & &.

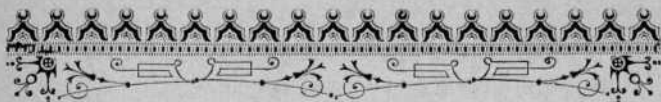

NUNCUPATIO

Optime Alexander, venerabilis, inelyte scriptor,
 Egregii Thomæ præco, cliensque pie,
 Qui dotes ejus collaudans ore diserto,
 Ac pulchris phrasibus, non imitabilibus,
 Jugiter in scriptis ipsum super æthera ponens,
 Excipis omnimodè numen, opemque ab eo;
 Quem nisi te clarum potero implorare patronum,
 Ut mea nunc iterùm carmina nuda tegas?
 Ecce sub alarum refovente calore tuarum
 Hos vacuos versus colloco spontè meos.
 Carmina non equidem, quia sunt exilia valde,
 Dulcis Alexander, consecro sola tibi;
 Sed potiùs Thomæ sacras tibi dedico laudes,
 Verè inspiratas ejus amore pio.

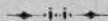
Angelus ipse Scholæ, et Princeps utcumque vocatur,
Et cum cœlitibus perpete luce nitet.
Is disciplinis mundum ditarat honestis;
Nunc cunctos homines edocet esse pios,
Atque facit doctos, sapientes, lucis amicos,
Ingredi ut in Domini gaudia quisque queat.
Suscipe propterea vacuum, parvumque libellum;
Nam, quamvis formâ, cassus inopsque caret,
Continet augustæ Thomæ miracula vitæ,
Quæ facit et tepidos igne calere Dei.

AD STUDIOLOS PUBERES

BREVIS PROLUSIO

Ille ego, qui nondum Thomæ miracula in ejus
Cernens innumeris, eximiisque libris;
Antèque quàm nobis et opuscula nosse liceret,
Ejus jam fueram fervidus ipse cliens.
Puber adhuc ejus recitabam dulciter himnos;
Atque mea incipiens fundere lingua preces,
Jam Thomæ nomen vocitabat supplice voce:
Sic orare parens tunc mea me docuit.
Posteà quandò vacans fervore Palæmonis arti,
Primitias cœpi, versificando, dare,
Carmen jam varium Thomæ sacrare solebam
Æstrò repletus, præditus ejus ope.
Principis angelici et sancti devotus Aquini
Jugiter ipse fui, junior atque senes.
Si mihi fortassis examen adire aliquando

Ritè necesse fuit, victor abire quii.
Cùm pridèm latium pueros idioma dœcerem,
Thomæ jam textus sæpius ipse dabam:
Illa Sacramenti præsertim cantica sacra,
Quæ chorus angelicus nocte dieque canit.
Carmina præterea quæ bellè musica adornat,
Quamvis non latiae jura poësis habent.
Ejus porrò phrases, rhytmo et dulcedine plenas,
Normam discipulis, ipse typumque dedi.
Dulce Sacramenti officium, vel amore, vel arte,
Valdè præcellens, unicè in orbe datum,
Totas ingenii vires excedit abundè:
Indè meus cultus fervidus exoritur
Erga Doctorum Solem, columenque Scholarum,
Qui angelus in terris, et Vir apostolicus,
Absque pari prudens, præ cunctis fulxit in orbe.
Inde et amore pio prosequor intimè eum,
Et quia nunc etiam ut deametur ab omnibus opto,
Sic de ejus vita scribere plura volo,
Ut pia lectorum divino urantur in igne
Pectora; et ipsius nomen amare sciant.
Hæc, et non aliter desidero præmia habere;
Devotus Sancti vivere, et opto mori.

ANGELUS SCHOLARUM,

fulgida et sublimia ejus prodigiosae
vitae lineamenta.

LIBER PRIMUS

I.

INVOCATIO

Inclyte, Aquinatis claro de sanguine, Thoma,
Maxime catholico Doctor in orbe nitens:
Candida Magnatum soboles, procerumque corona,
Christiadum columnen, gloria, dulce decus;
Tu, qui olim doctos inter sanctissimus omnes,
Mundum servabas hæresis absque lue.
Tu quoque, qui sanctos inter doctissimus extans,
Eloquiis orbes irradiare vales.
Sol bone, qui mundum nitidis splendoribus imples,
Doctrinisque tuis instruis, atque foves:
Angele, in æthereo qui æternè vivis Olympo,

Quòd benè de Christo scribere nactus eras:
 Nunc ego terrenus, supero inspiramine egenus,
 De te scripturus, quomodò ritè queam?
 Luce nimis locuplex, in sæclum subteris astra:
 Attamen adveniens, auxiliare mihi.
 Non ullis quæram documentis tendere famam,
 Nec veræ humanæ laudis amore trahor;
 Sed tua condigno meditari carmine gesta
 Vellem, si afflatum reddis, opemque mihi.
 Non ego si linguâ angelicâ tua facta profarer,
 Et si inspiramen casta Camœna dabit;
 Non ego si mundi sapientia tota supersit,
 De gestis potero dicere abundè tuis.
 Non ego, si afflatu leni me inspiret Apollo,
 Pangere te digno carmine, Thoma, queam;
 Sic ideò faveas, et clemens desuper affla;
 Ne desint inopi numen, opesque tuæ.

II.

Patria Doctoris Angelici.—Prædictio Anachoretæ.—Nomen Puero imponendum.—Comitissa credit prophetanti.—Jubila, ac ingens pompa in natalibus Angeli Scholarum.

Inclytâ in Italiâ, regnoque Neapolis olim,
 Urbeque, ni fallor, quæ Juvenalis erat
 Patria, florebat, pietate insignis et armis,
 Clarorum Comitum nempe beata domus.
 Non procul a muris elata palatia circùm,
 Silva erat umbrifera, et fronde decora nimis,

Pieriæ lauri, platani, densæque cupressi,
 Queis sol occulitur frigora grata dabant.
 Fronde super molli, ruris, viridique tapeto,
 Ambulat, ut prægnans, Principis uxor amans.
 Fortè sub arboribus sacratam viderat ædem,
 Ipsa ubi divinis sæpè vacare solet.
 Manè erat, et Domina ad sacrum de more tetendit,
 Sancta ut in æde pias funderet alma preces.
 Luce igitur quâdam Comitibus spectabilis uxor
 Insignem vidit simplicitate Senem,
 Qui quoque in ædiculâ, deflexo poplite, et orans,
 Cor tenet in cœlo, et lumina fixa solo:
 Lumine qui nitido irradians in fronte serenâ,
 Sic stans alloquitur dulcè piam Dominam:
 «Inclyta honorandi Landulphi nobilis Uxor,
 Præclaris atavis edita principibus;
 Anxia quæ in sanctum properas orare sacellum,
 Lætare, et gaude, nam, Theodora, preces
 Thuris in incensis et densis nubibus altum,
 Sidereumque thronum jam tetigere tuæ.
 Quem gestas foetus, generosâ et pascis in alvo,
 Et mundi, et cœli gloria, lumen erit.
 Nomen ei *Thomas* sancto in baptisate detur,
 Namque boni ingenii grandis «abyssus» erit. (1)
 Tunc pio eremitæ Comitibus respondit ita Uxor:
 «Auribus arident cœlica verba meis;
 »Me tamen indignam tam magno munere duco.
 »At mihi si immeritò tanta Deus dederit,
 »Semper in ancillâ fiat suprema voluntas,
 »Et nobis liceat pendere tanta bona.»

(1) «Thomas» es una palabra griega, que significa «abismo.»

Lucibus hinc paucis transactis, optima mater.
 Enixa est genitum. Laus sit, honorque Deo.
 Gaudia, lætitiæ capiunt tunc arva vel urbes;
 Sanctisque auguriis traditur omnis homo.
 Artibus ingenuis jam nostra ornabitur ætas,
 Artis enim surgit primus in orbe gigas.
 Aspice ut aulæis ornata palatia pictis,
 Atollunt lætum sidera ad alta caput.
 Aspice ut affulgent argenti pondera et auri,
 Queis miræ sculptor præstitit artis opus.
 En populi ingeminant plausus, Dominamque salutant,
 Quæ puerum faustis edidit auspiciis.
 Plaudite, christiades; non vos felicia fallent
 Omina; sed fient vera favore Dei.
 In medio cœlo rutilans apparuit astrum,
 Quod toti mundo fulgura clara feret.

III.

Tempus natalitii.—Episcopus Aquini, ex Honorii III mandato, ac in ejus nomine, puerum levat de sacro fronte.—Prodigiosum prognosticum.

Sæclo terdecimo, inceptoque quadrante secundo,
 Thomas natus erat. Tempora nosse decet.
 Tertius Ecclesiæ moderator Honorius amplè
 Tunc præerat: populo non erat alma quies
 Tertius Hesperis Ferdinandus sceptrâ ferebat,
 Sanctus dum regeret gallica fræna puer. (1)

(1) El joven San Luis

Regna beata nimis, tantis celebranda monarchis,
 Qui altaris laurum, sanctus uterque tenent;
 Gens verò infelix, tetro Germana tyranno,
 Qui tunc Christicolis trux inimicus erat.
 Tunc propriis manibus Puerum venerandus Aquinas
 Pastor, et in Papæ nomine, fonte levat.
 Nomen at egregium Nato concedere oportet,
 Quod mirabiliter protulit ipse Deus.
 Qui vir erit sapiens, intellectûsque profundi,
 Inditur, et meritò, nomen «Abyssus» ei.
 Quid radios memorem stellarum nocte serena?
 Ah, vultus Pueri vincere et astra valet.
 Cernere erat lepidum, ingressum vix limina vitæ,
 Plurima monstrantem signa stupenda nimis.
 Quâdam fortè die nutrix post balnea fixam
 Infantis manibus, cœlitûs antè datam,
 Conspexit schedulam MARLÆ nomine scriptam,
 Quam tenero ex pugno vellere cuique nefas.
 Clara parens stupuit, sed nullis cogitur illa
 Viribus extendi parvula pressa manus.
 Parcere nec licuit Pueri clamoribus usquè
 Dum parvum stomachum sacra papirus alat.
 Nectar, et ambrosia, aut butyrum, vel quisque sacratus
 Victus, erant nimiùm vana vel insipida;
 Dictio MARIA in pueri libata labellis
 Dulcior est valdè melle vel ambrosia.
 Namque quid in terris tantâ dulcedine abundat?
 In cœlis quidnam dulcius esse potest?
 Hoc recreatus eras divinæ lacte Minervæ;
 Sic et eris sapiens, parvule, lecte puer.
 Tali hoc munitus clypeo, spectabilis infans,
 Fortis in adversis, hostibus horror eris.

IV

Quinquennis ponitur a parentibus sub custodia et tutelâ monachorum Benedictinorum in Monte Cassino. Notabiliter proficit in primâ educatione.

Jam ferè quinquennem Cassino in Monte libenter
 Sub sanctis monachis ponit uterque parens.
 Parvulus hic remanet cœlesti munere gaudens,
 Jamque Deo æterno cor dicat ipse prius.
 Sic præmaturè Christi implantatus in horto,
 Flos ibi jucundo dives adore flagrat,
 Et quasi jam cherubim, qui Divi exæstuat igne,
 Omnibus apparet cœlicus iste puer.
 Virginis extemplò recitare precamina sanctæ
 Discit, et altari servit ut acolythus.
 Tunc quoque grammaticæ leges, numerosque, modosque,
 Multaque multimodis discere cura fuit.
 Hic puer, ut vir, non vero pueriliter egit;
 Ætatis laqueos sedulus abjiciens.
 Hæc res insolita ad dubium plerosque reduxit,
 Utrùm sit superûm, vel rationis opus.
 Laus Benedictinis detur, tantisque magistris
 Fiat in æternum perpes et amplus honos.
 Vix puer insignis decimum compleverat annum,
 Et jam doctores altiùs ire juvenit.
 Protinùs ad patriam Laureti ducitur aulam,
 Plenaque lætitiâ tecta paterna manent.
 At licèt in fausto tantoque parentis honore
 Integer, et sanctâ simplicitate viget,
 Tempore non longo laquearibus esse sub altis
 Tunc licuit; namque ad culmina iturus erat.

V

Decennis Neapoli humanioribus litteris atque philosophiæ, magno profectu, vacat. Tunc per Italiam dirum grassatur bellum, ac morum relaxatio serpit et corruptio. Puber Thomas secum meditatur, et consilium ingrediendi Religionem ardentem capit. Dominicanum Puerum rejiciunt, quoniam benè ipsum tentare et probare volebant. Puber repulsionem ægerrimè suscepit. Ejus parentes, Comites Aquini, præfati consilii Consocii, Natum arcessunt, ut dissuadeant.

Pergere Neapolim studiorum attractus amore
 Majorum monitis ipse necessè putat.
 Sic celebrem famulo comitatus tendit in urbem,
 In quâ tot lauros mox habiturus erat.
 Tunc ibi philosophos audiri curat honestos,
 In quibus insignis Petrus Hibernus erat.
 Hisce datus tantis doctoribus, absque labore,
 Humani studii culmina summa petit.
 Nemo per anfractus aut argumenta loquendi
 Vincit eum: cunctos arte vel ingenio
 Collegas superat: noruntque stupentque Magistri,
 Et *quid divinum* quisque negare nequit.
 Sic Deus heroas superandis hostibus aptos
 Aptis temporibus deligit, atque parat.
 Et puer accessit jam pubertatis ad annos;
 Moribus at nunquam desinet esse puer.
 Sicut enim radix generosi germinis altos
 Cùm creat et ramos, florequè adornet eos,

Fructibus ingenuam stirpem non perdidit unquam,
 Sed melius redolet, dulcius atque sapit,
 Sic Deus hunc juvenem, cœlesti rore rigatum,
 Fructum festinat tempore ferre suo.
 Sed jam catholicum magnos sufferre labores
 Cernebat populum: crimina iniqua notat.
 Tunc fragor armorum, tunc intolerabile bellum
 Quo Europa ardebat, jurgia et ira ferox,
 Imperii partes agitatae, effrons blasphemia, dirus
 Hæresis incursus, tetrica perfidia,
 Lubrica mollities, hominum moresque procaces
 Cor juvenis turbant, atque tremore replent.
 Is licèt hos inter laqueos, incendia tanta
 Purus, inexustus, vel sinè labe manet,
 Tanta tamen mala prorsus devitare cupiscit,
 Et sanctum Claustrî limen adire studet.
 Fortè recordatur quæ in Cassinatibus, infans,
 Vota Deoque preces anxius obtulerat.
 Vel subit in mentem dulcissima pacis imago,
 Quâ pridem monachos viderat ipse frui.
 Nuper in occasum splendescens Stella polaris (1)
 Altera conciderat, divite luce potens.
 Nuper in æthereas regiones scanderat heros,
 Qui angelus in vivis dignus honore fuit.
 Ordinis illustris sanctus Fundator et Auctor
 Præclarâ ad cœlos morte levatus erat.
 Papaque jam meritis plenum, signisque nitentem (2)
 Sanctis addiderat. Cujus odore bono

(1) Santo Domingo había fallecido veinte años antes.

(2) El Papa Gregorio IX acababa de preconizar á Santo Domingo de Guzmán.

Allectus Thomas animo proponere cœpit
 In claustra ingredier Cœlitis actus ope.
 Pandere consilium monachis jam jamque resolvit;
 Ac prout ad rivum cervus adire solet,
 Quem sitis exurit sic ad penetralia sancta
 Advolat hic juvenis fatus amore Dei.
 Dulciter excipiunt Patres; at limina claudunt,
 Nam clarus Puber ritè probandus erat.
 Hunc casum certè insperatum sustulit ægrè,
 Atque Deo illacrimans vota referre redit.
 Hæc pia consilia advenerunt illicò ad aures
 Clarorum Comitum. Plangere tota dõmus
 Incipit. Ad juvenem revocandum nuncius exit,
 Illeque summissè vel reverenter adest.

VI

Severè carpitur a parente. Digna sancti juvenis responsio. Iterùm, studiorum causâ, Neapolim regreditur.

Mox ubi cum famulis Adolescens alta parentum
 Tecta petit gaudens, lætificare domum
 Curat, et ad teneros Comitum properare lacertos,
 Dùm benè ei genitor, multa precatus, ait:
 «Pace bonâ, fili; multùm te ad nostra redisse
 »Limina contentum lætor et incolumem.
 »En genitrix tua, quæ memori te semper in ore
 »Et simul in tenero corde perennè tenet.
 »Oscula percipias, tibi quæ dat frater uterque,
 »Quos imiteris ego tempus in omne volam.

- » En te amplectuntur mites, dulcesque sorores,
 » Quæis te connectit purus et altus amor.
- » Ecce salutantes nostri coiêre propinqui,
 » Quos, si te videant, júbila tunc capient.
- » Nuper fama volans nostras pervenit ad aures,
 » Te carum, dicens, omnibus esse scholis.
- » Gratia, Nate, tibi, qui tantis actibus æquas
 » Ingenium summum, conspicuamque domum.
- » Attamen ipsa loquax, oh fili, hucusque tetendit
 » Fama tuis centum, quæ tibi Claustra parat.
- » Credere non potui, sinè me, te talia reri,
 » Quæ nostro decori dedecus esse puto.
- » Lecte, cave, fili, tantum ne feceris ausum,
 » Nec turpem saccum duxeris induere.
- » Respice majorum laudes, insignia tanta,
 » Quæ sunt Italiæ gloria, lumen, honor.
- » Respice nempè domûs splendorem, respice saltem
 » Nostrum, conspicuum nobilitate genus.
- » Respice jam tenerum mærentis patris amorem,
 » Qui te felicem reddere prorsûs avet.
- » Te nimis illustrem, tantis insignibus auctum,
 » Villosus pannus dedecet omnimodè.
- » Aurea sit vestis tibi, si fulgentibus armis;
 » Purpura si Clero te sociare velis.
- » Nolo pauperibus te fratribus esse sodalem,
 » Nam Princeps omni in tempore dives eris.
- » Rursûs Athenæum libeat tibi pergere ut artis
 » Culmina præ cunctis tangere summa queas.
- » Pace bona, fili; mihi si summissus obedis,
 » Ut spero, æternè tu benedictus eris.»
- Sic pater edocuit genitum monumenta severa,
 Dùm Thomas audit cuncta relata silens.

Tunc de consilio proprio, assensuque rogatus,
 Vel patris manibus oscula grata dedit,
 Vel tulit in cœlos oculos, vel vertice prono
 Leniter affixit lumina casta solo.
 Fulgure mox placido radians, vultuque sereno,
 Voceque jucundâ cœperat ista loqui:
 «Te, pater, ex animo deamo, te prorsûs honoro;
 Te colo, te veneror, te pietate sequor.
 At si me omnipotens æterni Rector Olympi
 Terque, quaterque vocat, çquomodò, care pater,
 Divinis monitis adversans tergora vertam?
 çVocibus æthereis quomodò surdus ero?
 Tu me reverâ, cùm prima vocabula fabar,
 Jusisti, oh geritor, prorsûs amare Deum.
 Te nunc sana mihi perquàm monimenta dedisse,
 Et fateor verè, et conscius ipse reor.
 Quapropter, pater, hand timeas; ea cœlica jussa
 Sæpè recordabor, pectore clausa ferens.
 Cœtui honorando, qui verum prædicat orbi,
 Non placuit famulum me sociare sibi.
 Me indignum, fateor, rejecit Cœtus amandus...
 Hic verè est pœna ¡heu! cordis amara mei!
 Sed parcas, quæso: non, non est sordida vestis,
 Candida, quâ induitur Dominicana cohors.
 Non homines maculat GUZMANI vestis honesta,
 Quæ angelicos ornat, plena nitore, choros.
 Mortales minimè ornamentum dedecet album,
 Quod certè in cœlis cuncta per æva micat.
 Complures utique ¡heu! reprobandos Judice ab alto,
 Contegit e contrâ regia pulchra chlamys.
 Porrò crede, pater; qui æternè vivere quærat,
 Divitias timeat, pauperiemque colat.»

His Comes insolitis verbis obmutuit, atque
 Ora adolescentis rore tepente rigat.
 Post hæc si monitis juvenem pater urget, et instat,
 Non tamen affligit, nec violenter agit.
 Lucibus hinc paucis exactis, plenus honore,
 Gymnasium Thomas, patre jubente, petit.

VII

**Præclarus et venerabilis Ordo Prædicatorum
 Neapoli. Thomas postulationem iterari re-
 solvit. Deminiciani Patres, hanc Dei volun-
 tatem esse credentes, eum admittunt.**

Quàm placidum est fratres habitare libenter in unum,
 Dùm cunctos jungat purus et altus amor!
 Quàm ferè jucundus superis, et dignus habendus
 Est locus imprimis si est pia vita viris.
 Qualis in arenti deserto frondet oasis,
 Arbore fructifera dives, onusta bonis,
 Quò tristes homines sitientes undique currunt
 Dulciter allecti fertilitate novâ;
 Sic inter strepitum populosâ fulxit in urbe
 Quondam sacra Domus, quæ paradus erat.
 Legis ibi æternæ doctores; utilis artis
 Quisquis in humanis fortè peritus erat;
 Vel virtute potens, sapiens, fideive magister,
 Degere in hoc Claustro maximo honore putant.
 Qui erroris tenebras fugiens, syrtesque dolosas
 Devitare cupit, limina sancta petit.

Namque ibi deposito mortalis cortice pravo,
 Vel seraphim fiet, vel sine sorde cherub.
 Hanc placidam Thomas ideam sub pectore servat,
 Menteque servatam nocte dieque tenet.
 Duriùs exagitat memorata negatio mentem,
 Ac spe munitus, Cœlitis orat opem.
 Credit, et expectat, divino exardet amore...
 ¿Quid firmâ poterit firmitus esse fide?
 Constat ei Comites, utcumque furore frementes,
 Percrebris Fratres impetiisse minis
 Maxima non ipsum fallunt instantia damna,
 Multave quæ sanctos dura peric'a manent.
 Non mala, quæ possint sibi jam contingere, abhorret;
 Sed christis Domini damna parata timet.
 Attamen alma fides, quæ montes transtulit olim,
 Vincere nunc obices incipit absque morâ,
 Sic iterùm juvenis procurat Claustra petenda:
 Ac verè ad Fratres flensque timensque redit.
 Dulciter exceptus Comitum præclarus Aquini
 Filius ante fores, ore disertus ait:
 «Me minimè, oh Patres reverendi, duxero dignum,
 Ut vobis famuler, robore et arte carens.
 At prout in campum cervus sinè compede currit,
 Dùm sitiens liquidas undique quærat aquas,
 Sic ego deterrens mundana incendia, vestras
 Ad portas, clamans, pertimefactus eo.
 ¿Quí laqueos Satanæ, Comitum dùm verser in Aulâ,
 Dives opum, fugere, et purus abire queam?
 ¿Quí mundi insidias possim vitare dolosas,
 Dùm malè multimodâ dæmonis arte petar?
 ¿Quomodò nunc animum citò sidera ad alta levabo,
 Si aureâ et ingenti fune ligatus ero?

Gurgite in adverso mergetur naufraga virtus,
 Si pietas misero non dederit tabulam.
 Limina jam placeat, Patres, mihi pandere sancta,
 Nam secûs, afflictus servulus iste perit.»
 —Tunc Fratres, potiùs qui Divi jussa verentur,
 Quàm leges hominum jura, minasve timent,
 Perpenso casu, juvenem amplexare resolvunt,
 Jamque bonus Thomas ostia aperta videt.

VIII

Clarus adolescens habitum solemniter suscipit. Ejus parens irata pervenit ad Neapolim. Religiosi, eo animo ut conflictum devitarent, sanctum Novitium ad Romam transferunt. Theodora magno cum strepitu natum sequitur, quominùs ipsum videre nacta sit. Religiosi Fratres sanctum tironem, ejus precibus attendentes, ad parisiense Gymnasium, studiorum causa, deferunt.

Oh festiva dies! oh terque, quaterque beata
 Lux, sub quâ mundi lux oritura fuit!
 Oh nimis alma dies, quæ mundo gaudia tanta
 Attulit! Oh felix, oh memoranda dies,
 Quâ fuit in Christi plantatus flosculus horto,
 Cujus aromate erat vivificandus homo.
 Fortunata dies, qua Princeps clarus Aquini
 Sœclum despiciens, cunctaque fluxa bona,
 Introit in Claustum miris virtutibus auctus,
 Seque Deo totum devovet atque sacrat.

Tunc Cleri et populi nitidâ præsente catervâ,
 Multa cum pompâ, magnificâque nimis
 Divinus Thomas habitum tulit immaculatum,
 Qui cordis teneri nobile pignus erat.
 Tunc simul humanas laudes contempsit, opesque,
 Quarum sollicitè retia falsa fugit.
 At Theodora potens, irata ut fulva læna
 Cùm raptum catulum quærit ubique suum,
 Neapolim strepitu cum magno provolat ardens;
 At Natum minimè visere adepta fuit.
 Tiro pius teneræ Matris luctamina vitans,
 Postulat ut Fratres se procul ire sinant;
 Et licuit: sanctam contentus tendit in Urbem,
 In quâ Cœtus amans, corde gavisus, eum
 Excipit, atque ipsum multo amplexatur amore,
 Qui Ordinis insignis lucida Stella foret.
 Mater at intereâ ingenti clamore fremebat,
 Deque fugâ Nati, voce tonante, dolet.
 Non stetit ægra Parens hîc, sed confracta dolore,
 Irâ scandescens, icta furore gravi,
 Quòd genitum videat, festinat tendere in Urbem,
 Et magis atque magis nixa videre suum,
 Clamitat. et Fratres crudeliter ipsa minatur,
 Si sibi quæsitum forte negare velint.
 Tunc dictis querulis currens ad limina sacra,
 Sic Patribus mœrens dicitur orsa loqui:
 »Non equidem cupio, reverendi, avertere Natum,
 Nec vanâ illecebrâ pellere conor eum;
 Non ego contendam facinus committere tantum,
 Si Deus altipotens duxerit esse suum.
 Ast ego scrutari numquis seduxerit illum,
 Aunè sit invitus, certior esse volo,

Cœlitùs a Divo juvenis si fortè vocetur,
 Hercule non egomet prava dehorter eum.
 Cernere et amplecti Natum desidero, Patres;
 Cernere et amplecti sollicitudo mea est.
 Ne æquo animo lacrimas videatis currere acerbas
 Nec crudi sitis fletibus hisce meis.»
 At Thomas tremuit; magno plerique timore
 Turbantur: cunctis jam licet ambigere.
 Credere uon lacrimis Patres ingentibus audent,
 Nam Matris lacrimæ sæpe potenter agunt.
 Cœtus non potuit tristi concedere Domnæ
 Quod Divi monitis consiliisque nocet.
 Tunc demùm Patres Comitissæ flentis amarè
 Vel metuère preces, vel dolière minas;
 Nam citò Parisios juvenem transferre resolvunt,
 Dùm Mater Romam questibus ipsa replet.

IX

In transitu ad Parisios consistit in Monasterio Aquapendentis. Landulfus et Reginaldus, præfecti militum, ex mandato parentis Comitissæ, Thomam apprehendunt, ac inter nudos gladios ad tecta paterna deferunt.

Angelus e cœlo demissus, tiro modestus
 Omnibus apparet; pulcher et almus erat.
 Conspicuis vultus, lepidus, semperque serenus;
 Gressus jucundus, vivida, acuta aciès;

Omnia pelliciunt animos. Quasi cœlicus esset,
 Omnibus ipse placet. Præditus ingenio
 Ad summum raro præclaris dotibus auctus,
 Fratribus et Patribus prorsus amandus erat,
 Non equidem Cœtus nimio absque dolore ferebat
 Ejus secessum. Sic tamen esse decet.
 Nam sicut lapidem minuit ferè gutta cadendo,
 Sic Matris fletus corda cavare potest.
 Sic ex Consilio Patrum, pedes, atque lubenter
 Nobile Gymnasium parisiense petit;
 Exiguo sequitu Tobias alter abibat,
 Æterno Domino cantica sacra canens.
 Sicque dies gradiens per multos, pectore læto,
 In mediâ fessus constitit ipse viâ.
 Cœnobium transit per Aquapendentis, ibique
 Tempore erat parvo dulcis habenda quies.
 Nominis illustris Thomæ jam fama volarat,
 Et tamquam seraphim candidus excipitur.
 Ejus virtutis Cœtus modò perspicit altas,
 Atque bonum de ipso prædicat augurium.
 In parvo hoc cœlo vivebat, ut incola cœli,
 Dilectos Fratres lætificando suos.
 Gaudia mox verò luctus turbabit et angor.
 Namque operâ Satanæ pax breviata fuit.
 Hostibus in mediis, inter crepitantia tela
 Militis infensi Cœtus abundè gemit!
 Proptereâ Fratres, toto solamine nudi,
 ¿Quid nobis, dicunt, accidit, alme Deus!...
 ¿Quisve monasterium perturbat more profano,
 Et pœnas offert Fratribus atque minas?
 Quis stripitus reboans armorum perculit ædes,
 Et sanctam pacem vertit in excidium?

«Mactè animo, Patres; insontes nulla manebunt
 Damna nec horrores, candidus hospes ait:
 Gens armata venit minitans fulgentibus armis,
 Quæ Claustum multo milite circumeunt...
 Solvite, quæso, metum; ni fallor, Matris amandæ
 Est opus, haud pravum, quod sine consilio,
 Erga me tantùm zelo lacerata et amore
 Navavit; vobis non tamen ulla mala
 Seria contingent. Ah! Divus parcat eidem!
 Gentis ego armatæ perbenè nosco duces.
 Non inimicorum incursum metuatis atrocem...
 Me rapere intendet frater uterque meus.
 Ædibus e sacris forsam me fune ligatum
 Vellere tentabunt, si Deus ista volet.
 Fiat in hoc famulo Divi suprema voluntas;
 At vos, oh Fratres, ne timeatis eos »
 Et sic est factum. Juvenes tunc ense micante
 Præcincti accedunt, qui ore loquuntur ita:
 «Nos tantùm minimum volumus conquirere fratrem,
 Qui Matris jussu limina ad alta sua
 Restituendus erit nunc invitusve, libensve.
 Quapropter, Patres, ocyùs adveniat,»
 Talia dixerunt, minitantes plurima sanctis,
 Ni præstò faciles obsequerentur eis.
 Tunc tiro illustris, vultuque, animoque sereno
 Fratribus est orsus comiter ista loqui:
 «Milite non tanto est vobis neque viribus usus,
 Quamvis invitè ad tecta paterna ferar.
 Nemo hùc me retinet; sed spontè ego solus in istud
 Intravi Claustum. Me Deus ipse vocat.
 Si verò mecum durá violentiâ agatis,
 Patribus his, quæso, nulla venire mala.

Quare nunc agite, o fratres, si in vincula tandem
 Conjiciar, citiùs vincula ferre volo.
 Ne sanctis Patribus tentetis damna parare;
 Sed mala, si vultis, reddite cuncta mihi.»
 His dictis lacrimans lacrimantibus oscula pressit
 Patribus; et postquam limina aperta tenet,
 In mediis gladiis exit, velut agnus inermis,
 Hæc sibi contemplans laude ferenda Dei.
 Tempore post pauco veniens ad tecta parentis,
 Semper in illecebris fluctuat atque minis.

X

Epistola Theodoræ ad filios Landulfum et Reginaldum, in quâ eos ardentè jubet apprehendere Thomam, ubicumque ipse invenitur, ac ad paternam aulam custoditum transferre absque morâ.

«Non pridem minimus vobis vi frater ademptus,
 Vel spontè ingressus Domnica claustra tenet.
 Dedecus, oh nati, minimè tolerabitis usquam,
 Nec matris miseræ forte feretis onus.
 Nuper ego aligera, illacrimans, mærore referta
 Neapolim petii .. Cernere nec licuit
 Dilectum natum! Mox Romam tendere jussum,
 Desolata parens ipsa sequuta fui.
 Cernere nec licuit..!! Matris cor frangitur irâ,
 Si sinat hanc animam vivere læsus amor.
 Sic agite, oh cari; vestrum vel propter honorem,
 Pro pietate mea. proque dolore meo,

Proque domûs vestræ claro summoque decore,
 Sumite vindictam; fliolumque meum
 Ad gremium citiùs genitricis reddite vestræ,
 Omnia vincentes quælibet obstiterint.
 Et licet utentes armorum tramite duro,
 Si natum Fratres corripuère meum;
 Vel lenè allectum, si claustrum sponte petivit,
 Quoque modo carum reddite filiolum.
 Talia sunt vestræ peramantis vota parentis:
 Nîl aliud cupio, nîl aliudve peto.»
 Quomodò tunc matris fuerint mandata peracta,
 Perscriptum supra, candide lector, habes.

XI

Thomas captivus ducitur a fratribus ex Aquapendente ad Aquinum. Malè tractatur ab ipsis in itinere.

Ibat frater ovans, contentus uterque trophæo,
 Captivum reducem ad limina Matris agens,
 Dùm Theodora potens, crudeli agitata furore,
 Non exspes animæ pignora amata suæ
 Sperat, ut extemplo luctum deponat amarum,
 Et cordis pœnas mitiget omnimodas.
 Intereà horrisonis Thomas circumdatus armis,
 Gente ferè effronti concomitante, die
 Nocteque divinis attentâ mente vacabat;
 Norma que erat vitæ regula sancta suæ.
 Permalè tunc fratres, qui Martis jure fruuntur,
 Cum fratre innocuo se perhibere solent.

Sanctam tentarant primò depellere vestem,
 At pia tironis restitit integritas.
 Gens armata, quibus pietas dementia magna est,
 Fabula relligio, cantio vera fides,
 Sæpè a consilio intenderunt vellere Thomam,
 Sed frustra certant tale patrare nefas.
 Tiro pius vincens semper, non Victus abibit,
 Namque fidem portans, hanc, velut arma, gerit.
 Jam propè spectantur præcelsa palatia Aquini,
 Jamque suum poterit cernere clara Parens.
 Gaudia cum lacrimis, lector, si mixta videre
 Te juvat, accedas: ostia pansa tenes.

XII

**Perveniunt ad palatium Comitissæ. Pomposa
 receptio. Tentatio per illecebras inutiles.
 Thomæ firmitas et integritas. Carcer et
 minæ.**

Non ita plaudebat redeunti Græcia regi
 Dardaniæ postquàm procubuere domus,
 Ut Theodora suos regali excepit in aulâ,
 Cùm natu minimum viderit incolumen.
 Non ita magna suos celebrabat Roma triumphos,
 Victores lentis cùm veherentur equis,
 Ut magnâ genitos pompâ Comitissa recepit,
 Quandò suo in gremio pignora amata videt.
 Omnibus in tectis volitantia signa coruscant;
 Convenit in latis plurima turba viis.

En nitidos profert multos Theodora lapillos,
 Et varias gemmas innumeri pretii:
 En cælata nitent argenti ingentia pondo,
 Et quascumque ferax India mittit opes.
 Divitias Theodora suas, et munera profert,
 Quæ Nati ante oculos collocat ipsa sui.
 «Angele, mi Thoma, (dixit) deamare libenter
 Si me promittas, hæc tibi cuncta dabo.
 Si, tamquam matrem, me prosequeris amore,
 Si mea servaris pectore jussa tuo,
 Omnia quæ cernis, tibi vel potiora rependam,
 Quamvis dimidium vel ditionis erit.
 Ne frater fias, fili: ne in claustra severa
 Introeas: genitrix supplice voce rogat.
 Ne probrum domui tanto splendore refertæ
 Imponas. Claræ stirpis adesto memor.
 Consilium muta: nostros ne linque penates,
 Nam sanctè in sæclo vivere es ipse capax.
 Ne tristem matrem temnas; ne feceris orbam;
 Ne tantum naves, optime nate, nefas.
 Tu benè quàm tenero nosti deameris amore.
 ¿Cur matrem absimili lædis amore tuam?
 Tu scis quàm Divus natos venerare parentes
 Imperat, ac sontes plectere juret eos.
 Ne cœli infensi tristes incurreris iras...
 Quapropter matrem dilige, nate, tuam.»
 —Responsum juvenis Comitissa expectat anhelans,
 Qui dulci est orsus talia voce loqui:
 «Quin verè ingenuo semper nectamur amore,
 Nequaquàm dubites, o veneranda parens,
 Non ut te multùm deamem, sunt dona necesse;
 Te gratis veneror; munera sunt tibi.

Te in Christo vereor, prorsùsque libenter honoro;
 Te cunctis animæ viribus ipse colo.
 Corde tamen teneor Christi monimenta fovere,
 Sanctisque eloquiis promptus adesse Dei.
 Si quis discipulus Christi præsumpserit esse,
 Quominùs in primis abneget usque patres,
 Et sese, et quidquid cupienter possidet, ipse
 Seducit sese, et fallitur, alma parens.
 Prætereà Dominus passim me voce supernâ
 Evocat. ¡Heu! Divo quomodò surdus ero?
 Ut sis æternè felix desidero, mater;
 Plura bona a Domino sæpius oro tibi.
 Æterno amplexu totum nectemur in ævum,
 Si Divi monitis fidus uterque sumus.
 Hæc vita exilium; patria est quærenda superna:
 In claustrum redeam, mater amata, sine.»
 —Seria tunc mater: «Domui nisi damna referres,
 Cujus nunc satagens obligor esse vigil;
 Ni laudes atavûm, et generis magnalia nostri
 Imminuas, forsam non tibi restitero.
 At nunquam, nunquam, mihi dummodò vita supersit,
 In proavos potero talia probra pati.
 Quapropter, fili, minimè in tua claustra redibis;
 Ne tantum facinus posse patrare putes »
 Dixit, et imperio Nato præcepit eidem,
 Errorem talem ne memorare velit.
 —Talibus auditis, deflexo poplite Thomas
 Matri jam tacitæ sic reverenter ait:
 «Dives, in inferni tristis si procidat antrum,
 Tristis erit semper, pauper et arctus inops.
 Pauper at in cœlum lætus si ascenderit altum,
 Æternè felix, ipseque dives erit.»

—At Comitissa notans frustra se tanta patrasse,
 Clamans, in genitum, voce fremente, furit.
 Tunc unâ famuli et nati arcessuntur ibidem,
 Quos jubet in Castrum non miseranter eum
 Mittere, et inclusum, nullo comitante, relinqui.
 Ut pœnas meritas duriùs ipse daret.
 Et sanctus juvenis, reclusus carcere in atro,
 Mansit, ibique Deo cantica sacra dicat.

XIII

**Thomas detruditur in Castrum, non tantùm
 propter afflictionem, sed ut probetur. So-
 rores eum visitant frequenter, et pios li-
 bros ipsi ministrant. Eas etiam ad suas
 partes reducit, et persuadet.**

Triste recordari teneræ promissa parentis,
 Sæpiùs ante fores, Patribus acta, sacras.
 Tristius est autem Theodoræ vota referre,
 Cùm se passuram voverat ipsa suum
 Dilectum genitum sacrata ad claustra redire,
 Si non invitum noverit illa priùs.
 Oh! tristis mulier! ¿Cur inconstantia tanta?
 ¿Quò ventus rapuit vota iterata tua,
 Quæ inter singultus, halans suspiria multa,
 Edideras? Tantus quomodò cessat amor?
 ¿Quidve mali genitus, divinitùs antè probatus,
 Fecit, ut has pœnas sumere dira queas?
 ¿Quis furor immensum, cœlestem prorsùs amorem,
 Funditùs ex tenero vellere corde potest?

Divinus Thomas est ad sublimia natus,
 Et rectè nosti. ¿Cur, Comitissa pia,
 In dulcem genitum malè debaccaris, ut amens?
 ¿Nunquid eum Dominus deseret omnipotens?
 Nequaquam, mulier! Quamvis in vincula mittas,
 Verbere eum quamvis plectere tetra velis;
 Et licèt affligas duro multoque labore,
 Vel si ipsum cogas (absit!) obire fame,
 Divinâ Thomas ope qui non indiget usquam,
 Cœlestis voti denique compos erit.
 — At mater natum minime vexare cupiscit,
 Pectore nam fixum, saucia amore tenet.
 In gremio tandem sperat se posse fovere,
 Nîlque aliud Divum supplice voce rogat,
 Nec verè in cœlum durè succensuit altum,
 Lædere nec Superos vocibus ausa fuit;
 Sed secum natum, tanto qui splendet honore,
 Alti consilii nescia, habere cupit.
 Illa autem nimio zelo decepta gemebat,
 Namque bonum temerè duxerat esse malum.
 Sic ea continuo genitas adducit ad arcem,
 Ut fratrem precibus terque quaterque rogent.
 Nîl non intendunt teneræ, dulcesque sorores,
 Ut matri possint reddere filiolum.
 At mater, genitæque modo falluntur eodem:
 Vincere eum donis, illecebrisque nefas.
 Mox ipsam subiit duplex et providus error,
 Se namque ignarâ, filius ipse suas
 Pulchras cœlitibus peperit, sanctasque sorores,
 Temnere quas mundi retia falsa docet.
 Hisce bonus Tiro comitatus sæpe puellis,
 Invenit in clauso cœlica plura bona.

Ipsæ jam fratrem purâ pietate sequuntur,
 Ejusque ad placitum commoda cuncta parant.
 Frater eas orat sanctos sibi ferre libellos,
 Ac ideò citiùs Biblia sacra legit.
 Hic locus est alius paradisus fratribus almis,
 Namque ibi jam suescunt psallere sæpè Deo.

XIV

Præclarus juvenis permanet incarceratus in Castro. Fratres ejus, militum præfecti, finito jam bello, domum redeunt, ac illicò de fratre sciscitantur. Exacerbata parens rem narrat, et ponderat vehementer. Ipsi tunc irati ac furentes in sanctum juvenem, dirè eum vexant, et prava consilia eò machinantur, ut ad turpia compellant, et malè eum perdant; sed in cassum debaccantur.

Suppetit æternæ Thomam sapientia vitæ,
 Ipseque jam terræ despicit arcta bona.
 Carcere in abstruso clausum desiderat esse,
 Dummodo ibi degat liber ab illecebris.
 Cœlica contemplans, et multa sororibus almis
 Instituens, felix ipse manebat ibi.
 Invidus at Belial pacem turbare placentem
 Tentat, et insidias tendere cœpit ei.
 Bellica res cessat; jam tunc ad tecta parentis
 Præcelsi juvenis fratribus ire licet.
 Et veniunt celeres, de fratre minore rogantes,
 Quidquid ei acciderat, scire repentiè volunt.

Mæsta parens loquitur; sed multùm tristia verba
 Cor juvenum lacerant, atque furore cient.
 Mox irâ exardent; jam fratri incommoda patrant,
 Munera tolluntur, raditur omnis amor:
 Jamque coarctari clausum; jam vincula stringi,
 Et turri inclusum linquere et abjicere
 Auxilii expertem, humanique juvaminis orbem,
 Dirorum fratrum sollicitudo fuit.
 Attamen in cassum tentabunt cor juvenile
 Exterrere nimis; firmior ipse manet.
 Supplicium temnet, cruciatus, verbera dira,
 Non verò poterit vertere terga Deo.
 Hæc fratres norunt, et fessi denique sensum
 Insanè mutant, consiliumque suum,
 Turpia ad icendum disponunt arma malignè,
 Ejus torquentes nempè pudicitiam...!
 ¿Quid contra insontem non tentat sæva potestas,
 Calliditasque Satan...? ¿Quæ mala non moneat
 Adversùs sanctum, furias qui vincet averni?
 Fratribus haud deerit dæmonis auxilium,
 Perdere dùm quærant Thomam, qui viribus altis
 Præditus, infernum vertere quibit ovans.
 Attamen, oh juvenes, ¿quæ vos dementia cepit?
 ¿Quò vos præcipites impulit impietas?
 ¡Vestro consilio muliercula mittitur effrons
 In castrum...! ¡Caveat dicere lingua nefas!
 Angeli at in cœlis ignorant lubrica mundi,
 Sic felix juvenis turpia nulla sciet.
 Jam pudet immundam, ignito titione fugatam,
 Quod tantum fuerit ausa patrare nefas.
 Vos quoquè præniteat, miseri, peccamen inisse
 In vestri generis nobile, dulce decus.

Calculo at ignito Thomas conscriperat antè
 Albenti in muro stemmata sancta crucis.
 Zabulus hoc signo est cunctum devictus in ævum;
 Hoc signo Thomas hostibus horror erit.

XV

Clarissimus Thomae triumphus. Oratio, et gratiarum actio. Ineffabile praemium. Angelus de cœlo praecingit zonâ aureâ lumbos Thomæ, et hic juvenis evadit purus et sine fomite libidinis in æternum.

Mox ubi de turri aufugit muliereula prava,
 Et liber Thomas retibus esse quit,
 In cœlum tollens oculos, et poplite flexo,
 Ipse Deo grates, plenus amoris, agit.
 Oh Jesu, clamat, mundi servator et altor,
 Qui in Patris solio, dives honore, sedes;
 Lux indeficiens, cujus splendoribus orbes
 Fulgent innumeri; maxime, sancte Deus,
 Tristibus et miseris tua qui solamina præstas,
 Qui exaltas humiles, astraque ad alta levas:
 Qui elatos reprimis, fœdoque in pulvere sternis,
 Si adversus Superum corda superba movent;
 Qui res abscondis sæcli a sapientibus altas,
 Et parvis aperis cœlica consilia;
 Robore qui infirmos recreas et viribus imples,
 Atque laborantes debilitate juvas:
 Hunc me multiplicem, fateor, cepisse favorem
 A Te, mi Jesu, dulce charisma meum.

Tu mihi divinam donasti in carcere lucem,
 Quâ salvus potuit spiritus esse meus.
Tu mihi donasti vires, roburque virile,
 Carnis ut imprimis integritate fruam.
 Quid Tibi retribuam, Deus, ut tot dona rependam?
 Hoc Tibi, quod teneo, cor, bone Christe, dabo.
 —Præclarus Tiro cecidit tunc extasi in altâ,
 Dùm carcer cherubim mansio lecta fuit.
Hic hominum linguæ reticent magnalia cœli,
 Nam Divi arcanum condere debet homo.
Hoc tantum liceat nobis ostendere mundo,
 Ut Christo Domino detur abundè decus.
Angeli ab æthereo demissi culmine cœli,
 Auratâ zonâ, munere magnifico
 Deprompto, juvenis sanctos præcingere lumbos,
 Ex Divi jussu, præmia dantis ei,
Protinus incipiunt. Fœdæ sinè germine noxæ
 Jam castus Thomas integer, absque lue,
Quominus atra sibi minitetur dira libido,
 Per totam vitam purus et almus erit.
Talia fert sancto cœlestis præmia Divus,
 Cùm sævam pugnam gesserit ille benè.

XVI

Jussu Imperatoris, et ex Papæ mandato habitâ ab eis notitiâ de his rebus. Thomas liberatur ex carcere, et ad monasterium restituitur.

Jam Reginaldi et Landulfi, permalè agentum
 Cum natu minimo fratre placente nimis

Ferrea durities ad cunctas venerat aures;
 Cunctaque Papa sciunt atque Monarcha simul.
 Candida christiadum pietas torquetur ubique,
 Ac omnes unâ voce fremente gemunt.
 Deniquè Guzmanî perquàm clarissimus Ordo
 Tristibus occurrit questibus ante Thronum.
 Scandala sic graviter regnantes ambo tulere,
 Una ut in his rebus mens utriusque foret.
 Cœtui honorando tironem, ex carcere ductum,
 Immunem reddi firmus uterque jubet.
 Atque implacatos fratres in viacula abire,
 Si liber Thomas ocyus ire nequit.
 Tota peracta brevi penitùs sunt jussa severa,
 Et matris monitis utraque prona soror
 Absque morâ Patres successum noscere fecit,
 Ut sanctum juvenem claustra ad amata ferant.
 Accurrunt celeres, adeuntque palatia læti,
 In quorum turri Tiro reclusus erat.
 Funibus aptatus, sportâ immissusque, sororum
 Descendens operâ, redditur in gremium
 Sanctorum Patrum, quos tanto captat amore,
 Quosque ipse effuso corde salutât ita:
 «Gloria, lausque Deo, quòd vestros ire lacertos
 Me sinit, et claustrum rursùs adire licet.
 Gratia sit vobis, tantis qui incursibus acti,
 Sprevistis, Patres, magna pericla viæ.
 Munere pro tanto vobis det Rector Olympi,
 Quæ vobis cupio, cœlica plura bona.»
 —Tunc Patres hilares juvenem amplexantur amanter,
 Et citò gaudentes limina sacra petunt.

XVII

**Neapolim veniunt. Ingressus in cœnobium.
Magnum jubilum et lætitia in urbe, præci-
puè inter Fratres Ordinis Prædicatorum.
Solemnissima professio.**

¿Quæ nova res animos hominum ciet undique, et omnem
Perfundit nitidis aëra luminibus?
¿Quidnam significant mirandæ exordia pompæ,
Quæ in magna lætos occupat urbe viros?
¿Quidve exornata, aulæisque palatia picta,
Quæ attollunt celsum sidera ad ipsa caput?
¿Quid populi exsultans in latis turba plateis
Convenit, ac hilaris vociferatur pio!
Sol redivit, eximium qui illustrat nomen Aquini,
Et lustrabit ovans lumine utrumque polum:
En venit invictus radianti luce refulgens,
Insignis princeps cœlico amore cluens.
Omnibus arridet formosum cernere vultum
Ejus, quem populi visere prorsus avent.
Per medias series stipatus nempè catervis
Jam Thomas penetrat limina sancta redux.
Evohe, christicolæ, capiatis júbila magna,
Soleque jam niteas, urbs vesuvina, tuo.
Cœnobii ingentes portæ reserantur eidem,
Ac ipsi præstant oscula grata Patres.
Jamque Deo cantant hymnos et cantica laudis,
Dum templis resonant organa dulce melos.

Tunc quasi cœlestem cherubim venerabilis ordo,
 Gaudia monstrantes, lætitiâque piâ,
 Singuli et in cumulum venerantes ore salutant,
 Atque Deo grates fervidè et intùs agunt.
 Cœtus honorandus jam non obsistere Divi
 Audebit monitis. Janua aperta patet.
 Cœlestis juvenis tanto in discrimine ductus,
 Rebus in adversis ritè probatus erat.
 Sic, utcumquè die fixo, et sub Præsule, qui antè
 Sacratîs juvenem vestibus induerat,
 Vota cupita nimis Thomas solemniter egit.
 Coram spiritibus, testibus angelicis,
 Et quoque catholica nitidâ præsente catervâ
 Thuris in incensi nubibus aëreis,
 Et mediis psalmis, cœlum subeuntibus altum,
 Divinus Thomas, angelus ille pius,
 Militiæ Christi sese sociavit amanter,
 Angeli ut in terris munera sancta gerat.
 Et tu, Guzmane, excelsi qui in culmine cœli
 Vivis in angelicis, dives honore, choris,
 Æternùm gaude, quia Cœtus nobilis, amplus,
 Quem paucis annis antè, potènte fide
 Flamme divino inspiratus, et auspice Divâ,
 Formaras, hodiè nempè gigante novo
 Firmiter adstruitur; nam princeps clarus Aquinî
 Altera mox rutilans Stella polaris erit.

XVIII

Comitissa, corde nimium lacerato propter filii sui absentiam, denuò SS. Pontificem adit ab eo expostulans, ut sibi filius restituatur sub prætexto debilitatis seu ægritudinis Thomæ. Summus Pontifex arcessit eum ad Romam, ac ibi per semetipsum rem perspicaciter examinat, et certum sibi iudicium efformat. Postmodum ex Pontificis mandato iterum ad cœnobium redire jubetur cum benedictione et felicibus auguriis.

Tanti successûs regiones lata per omnes
 Illicò fama fuit. Tristis et ægra parens,
 Et Thomæ fratres nequeunt superare dolorem,
 Pectora qui est penitùs scindere tota capax.
 Læsus amor multis pœna insuperabilis extat:
 Quemque suo læsus verbere vexat amor.
 Tota domus Comitum, rapido quasi fulmine tacta,
 Desolata, brevi tempore conticuit.
 Viribus at præstò reparatis, sidera ad alta
 Tollere clamores incipit absque modo.
 Non jure e gremio mater gemebunda dolebat
 Ablatum genitum. Dejerat ipsa suum
 Esse ferè exilem, minimeque statuta subire
 Posse, nec in claustro pondera dura pati.
 Questibus his, solium Papæ decrevit adire,
 Orans, ut lacrimas tergeret ipse pius.

At Summus cupiens per se cognoscere Pastor
 Omnia, proque suo pendere iudicio,
 Imperat ut Thomas sanctam ducatur in Urbem,
 Quò sibi sic liceat rem benè consulere.
 Et sic est factum. Juvenis jam temporis absque
 Jacturâ ad Petri limina fidus abit.
 Tunc Pater, a Domino data cui nimis alta potestas,
 Qui Divi in terris munera summa gerit;
 Qui plebem Christi, triplici diademate cinctus,
 Curat, et æternas obserat ipse fores,
 Aut reserat, custos, totius pacifer orbis,
 Jam clarum juvenem conspicit antè thronum.
 Papa piè rogitat placido sanctissimus ore
 Plura super gravibus motibus hisce viæ.
 Successum sequitur; rerum vestigia quærit;
 Et mentem penetrans, cordis et ima videns,
 Multa super dubiis teneræ plerumque parentis
 Actibus inquit: plura super stolidis
 Ejusdem fratrum factis scrutatur acutè,
 Cunctaque jam breviter perspicuèque notat.
 Innocuam Thomæ vitam miratur apertè,
 Verum prodigium qui bonitatis erat.
 Lumine splendidius, juvenis mirabile valdè,
 Porrò supra ætatem, perspicit ingenium;
 Ejus et eximias virtutes denique novit,
 Et *quid divinum* clariùs ipse videt.
 His benè perpensis, Papa haud fallaciter ore
 Nempè prophetanti, dixit amanter ei.
 «Te ad campum Domini divinitùs esse vocatum
 »Haud dubium: liquidò candide Thoma, patet:
 »Sic placet, ut lætans redeas ad Claustra sacrata,
 »Nunc ubi te exspectat fulgida sancta cohors.

- »Supplice Nos Patrem cœlestem voce precamur
 »Ut Divi in sancto nomine sospes eas.
 »Vade igitur, fili, cunctum benedictus in ævum,
 »Et fias populi firma columna Dei.»
 Tunc Thomas gaudens repetit penetralia sacra,
 Pax ubi cœlestis, deliciæque manent.

XIX

Dennò in cœnobium ingreditur Neapoli, ubi magno cum gaudio excipitur a cunctis Religiosis. Studio fervidè consecratur. Cognito ejus praeclarissimo ingenio, Patres eum ad Coloniam deducere resolvunt, ut det operam conspicuo Magistro Alberto Magno, quatenùs dignitas et acutissimum ingenium discipuli talem exigeret præceptorum. BOS MUTUS. Magnificum elogium et vaticinium, a Magistro prolatum.

«Sit Pater omnipotens benedictus cuncta per æva,
 Gaudia quod populis denique restituit.
 Sit Dominus Jesus toto exaltatus in orbe,
 Jam quia vult plebem lætificare suam.
 Sit benè laudatus linguâ Paracletus ab omni
 Qui Christi tenero fulcit amore greges.»
 Carmina sic alacris recinebat more vetusto,
 Cœtus cùm Thomam viderit incolumem,
 Fratres et Patres jam sunt cum Fratre beati,
 Quin dolor aut tristis pœna minetur eis.

Candida progenies, claro de sanguine Aquini,
 Semper eris Claustri Sol sinè nube nitens!
 Mox eris eximius doctor, fecialis in orbe,
 Et disciplinis omnibus ipse cluens.
 —Cùm tandem Thomæ firmata professio voti
 Exiit, ac Cœtum nulla pericla manent,
 Dignum discipulo exoptant præhibere magistrum,
 Cui princeps operam possit abunde dare.
 Tunc, licèt innumeros sapientes Ordo tenebat,
 Non tamen Albertus prætereundus erat.
 Maximus is doctor splendente Coloniâ in urbe
 Fulgebat, cathedræ munus, onusque gerens.
 Jamque necesse liquet Thomas ut tenderet illò,
 Ut magni genii dulcè coire queant.
 Præsule Tentonico, juvenis, comitante Joanne,
 Ivit, ubi palmas tot meriturus erat.
 Fratribus a cunctis, Patribusque exceptus amanter
 Jubilo in immenso limina pansa petit.
 Jam quasi thesaurum Cœtus venerandus habebat,
 Ac ejus mores lumine claustra replent.
 Insontem, purum, sanctum, sinè sordibus ullis,
 Cœtus eum reputat: corda movet juvenis,
 Et sympathiæ vi Fratres attrahit omnes,
 Quos sibi conjunctos intimo amore tenet.
 Jamque vacare licet studiis; jam pabula menti
 Cernitur inprimis esse necesse dare.
 Porrò studere juvat; potiùs sed plura precari,
 Nam vult, quàm sapiens, sanctus abire priùs.
 Sic meditabundus cunctis, tacitusque notatur;
 Tam nimis abstractus, tàmque modestus erat,
 Ut ferè eum Fratres trito cognomine MUTUM
 Noscere consuescant, atque vocare BOVEM.

Non Thomas ægrè contemptum corde ferebat,
 Sed contra patuit rem placuisse sibi.
 At lucerna micans, quæ lumen conferet orbi,
 Non potuit rutilâ luce carere diù.
 Quâdam fortè die Thomæ collega benignus,
 Accedens, dixit: «Candide frater, ave:
 »Te minùs appositum reverà suspicor esse,
 »Ut studio solus fermè vacare queas.
 »Si vis, difficiles res abstrusasque redicam
 »Sæpè tibi, ut noscas abdita quæque benè.
 Cui Thomas: Tantam pietatem, frater amande,
 Quamvis immeritam, corde referre volam.
 Sic mihi pergratum facies, quod pendere curem,
 Menteque inoblitâ dona repostâ feram.
 Sic semel ac iterùm fecit collega magister,
 Atque theses repetens, clarius omne dabat.
 Mox datus est nodus, minimè quem solvere doctor»
 Iste novus potuit. Volvere multoties
 Nititur; at nodus nimis irresolubilis extat.
 Tunc pius auditor, candidus atque bonus
 Ingentes voluit curas relevare sodalis,
 Difficilemque thesim fusiùs explicuit.
 Et frater stupuit, cùm contemplare disertum
 Hunc potuit Fratrem. Lumina rore madent.
 Splendida dicendi ratio, penetratio tanta
 Quem penès is fatuum credidit esse priùs,
 Mentem pulsavit, tantoque stupore replevit,
 Ut veniam pronus posceret ipse ab eo.
 «Parce, sodalis, amans, mea quem insipientia, nuper
 »Ausa est te errato lædere iudicio.
 »Nunc ego discipulus, tibi si fortasse placebit,
 »Tuque magister eris, frater amice, meus.

—Tunc Thomas fratri respondit voce benignâ:
 Herclè tibi grates, care sodalis, ago.
 Si mea quid prosint tibi, quamvis frivola valdè,
 Officia, haud dubites, omnia sunt tibi.
 Deservire placet; supplex at deprecor unum:
 Ne cuiquam fratrum dixeris ista cave.
 Sic pacti, egerunt plerumque fideliter ambo,
 Donec ità arcana hæc res reserata fuit.
 Anxius auditor monitorem corde rogavit,
 Ut sibi difficiles panderet ipse theses,
 Ac concinnatas in scriptis, rite solutas
 Redderet, ut meliùs discere posset eas.
 Annuit huic mentor, paucoque labore, petenti
 Collegæ schedulam tradidit absque morâ.
 Hæc schedula extemplo cecidit, quo nescio pacto,
 In magni Alberti, cœlite dante, manus.
 Maximus hanc Doctor sibi terque, quaterque relegit,
 Ac mirans clamat: dicite, filioli,
 ¿Quis fuit ingenuus schedulam qui scripserit istam?
 Non semel hoc rogitat perstudiosus eos.
 At fratres tacitè mirantur verba Magistri,
 Dùm quidam mediâ se levat e cathedrâ,
 Qui dixit: veniam quæso, reverende Magister:
 Laudati scripti nobilis, ingenuus
 Est Frater Thomas auctor, præclarus Aquini
 Princeps, atque decus. » Gaudia, cœtus, habe,
 Tunc ait Albertus, radians qui lumine et æstro
 Ore prophetanti, dulciter orsus ità:
 « Ecce *Bovem Mutum*, quem vos titolare soletis;
 » Ecce, qui in immenso mugiet orbe, *Bovem*.
 » Ex hinc non mutus taceat, sed nempè disertus
 » Nunc erit, et fiet gentibus ampla tuba,

» Quæ cunctum magno sonitu resonabit in orbem,
» Doctrinâque polum lustret utrumque suâ. »

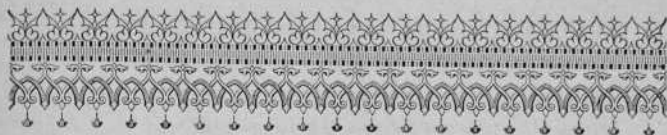
XX

Ad Bovem Mutum poëta.

ODE.

Angele, qui abstractus lacrimosa in valle moraris,
Cœlestem venerans, ore silente, Deum:
Divine oh juvenis, correctus qui extasi in altâ,
Cœlica contemplans, ureris igne Dei:
Tempora dimidians orando simulque studendo,
Nescius es verè frivola verba loqui.
Nulla tibi arrident, puber, scurrilia mundi;
Quodque placet multis, displicet hercle tibi.
Tu, licèt in tristi mundi verseris eremo,
Pace bonâ frueris, cœlica dona tacens.
Dum vulgus garrit, plerumque silere videris;
Dum turba illudat, tu joca vana fugis.
Dùm mortalis homo terrâ remoratur in imâ,
Tu aspiciens cœlum, dona superna capis.
Dùm mundo placeat magno clamare stridore,
Abditus in cellâ, corde precante, siles.
Sic MUTUS vulgò Bos appellaris ineptè!
Haud mirum; vulgus judicat alta male.
Gens cœca in foveam temerè detruditur atram;
Liber ab insidiis, tu immaculatus abis.

Te trahit omninò cœli sapientia vera;
Viribus ac animæ consequi et ipse cupis.
Præ cunctis illam pretiosis nempe lapillis
Ac auro reputas: obvia. et ipsa tibi
Occurret citiùs, quasi mater honorificata,
Quæ dulci amplexu te recreabit amans.
Tunc pasci poteris divino lacte Minervæ;
Tunc tua prædulci nectare labra fluent.
Nomine, crede, tuo lætans implebitur orbis,
Ac nomen stabit cuncta per æva tuum.
In te nam veniet cœli sapientia tota,
Atque *domum* poterit *œdificare* sibi.
Sic bene Doctores inter numerabere primus,
Ac inter sanctos denique primus eris.
Grandia si heroum per sæclum facta manebunt,
Sic quoque, vel potius scripta futura tua;
Namque opus humanum dubitabunt postera sæcla
Sitne Dei planè cœlica Summa tua.
Salve, et non ultra jam *Bos* vocitabere *Mutus*,
Sed potius columen, sivè columna Scholæ.

LIBER SECUNDUS.

I

Dialogus inter Magistrum et Discipulum.

SANCTUS ALBERTUS

Præclare oh juvenis, spatiosâ fronte venustâ,
Formosis oculis, vividâ, acutâ acie;
Inclyta Aquinatum procerum, Comitumque propago,
Præcelsæ stirpis gloria, lux, et honos;
¿Quis de Trinacriæ prædulci climate ad oras
Tentoniæ traxit frigoris, atque gelu?
¿Cur solem fugiens italum, perquiris in umbris
Seccessum, retinens pertudiosus eum?
Dic mihi, si placeat: ¿quod numen, fortè supernum,
Teutoniæ ad gelidas te impulit usque plagas?
¿Quodvè tuam mentem tetigit spiramen ab alto,
Sivè tuas replet lumine sponte vias?

¿Quis te clara Domûs compellit stemmata Aquini
 Linquere, vel proprios deseruisse lares?
 ¿Quomodò magnificas potuisti temnere pompas,
 Quas tibi tot certò sæcula jure dabant?
 ¿Quis tibi concessit robur, pectusque virile,
 Ut tantas iras frangere sæpè queas?
 ¿Quomodò fraternis obsistens ictibus atris,
 Clamores matris rejicis absque morâ?
 ¿Numquid in hunc Cœtum vitando pericula mundi,
 Confisus Jesu Matre favente, venis?
 Dicas, quæso, mihi, juvenis spectabilis, ¿ecquis
 Hùc te conduxit? ¿Numquid, Amoris ope,
 Spontè venire tibi licuit penetralia ad ista?
 Perbenè jam venias, frater amande, precor.

S. THOMAS

Alte vir, et prudens, in quo sapientia cœli
 Considet, et cujus nomen in orbe cluens,
 Per mare, et in totas terras extenditur amplas,
 Ac ipsum celebrat nuncia fama volans:
 Mens tua Teutonium non tantum fulgure replet,
 Sed totum mundum clarificare valet.
 Omnibus humanis aperis mysteria rerum,
 Et cunctis offers pabula sana nimis.
 Antè tuas plantas prosternor, maxime Doctor,
 Atque tuos sacros osculor ipse pedes.
 —Quadam fortè die mea lumina ad astra levavi,
 Atque tuum genium cernere mî licuit
 Luctantem validè adversùs peccamina mundi,
 In sæclumque ferox, in vitiumque procax.

Tunc etiam vidi ignaras utcumque catervas,
 Quæ te dicebant clariùs esse magum. (1)
 Verè apud inscitos necromantia dicitur equè
 Ac doctrina nitens, ingeniumve potens.
 Sic quoquè Gerbertum sapientem nescia turba
 Quondam suescebat sæpè vocare magum.
 Postmodò conspiciens cœlos jam prorsùs apertos,
 Ipse viros albis vestibus atque stolis
 Cinctos conspexi, monachalia claustra petentes,
 Tentantes inibi pace placente frui.
 Hos puer in sacro jam vidi Monte Casino,
 Cœlica pangentes cantica in Æde Dei.
 Postea tum vidi turmas cum veste nitente,
 Quæ certant animo tendere regna Dei.
 Sedibus e celsis ipsas descendere vidi,
 Magno Guzmano concomitate duce.
 Ejus consilium novi cœleste, supernum,
 Antequè eum, flexo poplite, concidi humi.
 «Oh divine geni, tunc dixi, Vir reverende,
 »Inclyta progenies, Hesperiaëque decus;
 »Te vix infantem generose roscida diva
 »Veste dealbavit candidiore nive.
 »Candida stella tua est, quæ in pulchrâ fronte refulget,
 »Candida sunt igitur facta superna tua.
 »Te bene cognosco: proavorum Durius Ædes
 »Lambit vel turrets, ipseque rigat agros.
 »Te bene cognosco purum sinè sorde, modestum,
 »Pectore virgineo, dotibus angelicis,

(1) A San Alberto el Magno se le llamaba «mago» por su admirable sabiduría.

» Qui humanos polles humiles super astra levare,
 » Grandiaque in Divi nomine signa facis.
 » ¡ Oh mea si forsam posset sors esse beata,
 » Dulciter ingrediens claustra in amata tua!
 » ¡ Oh si quando tuis legionibus additus esse
 » Possem, quantumvis servulus ipse forem!
 » Tunc Patriarcha mihi clemens respondit amanter:
 » *Macte animo, fili: vota peracta tibi*
Fient, atque malis superatis artibus, atris,
Sacro eris in claustro, piscis ut est in aquis.»
 Et sic est factum. Totum benedictus in ævum:
 Sit Deus omnipotens, qui hæc mihi dona dedit.

S. ALBERTUS

Vade, et progressum facias, mi candide fili,
 Dogmate, et in sancto profice amore Dei.

II

Thomas multum progreditur in disciplinis.—
Omnibus portentum videtur.— Scripsit li-
brum de Morali Aristotelis.— Anno 1245 ce-
lebratur Capitulum, in quo statutum est ut
Thomas et Albertus Parisios tranfferren-
tur.— Legunt, docent, et student in magnâ
Lutetia.

Jam Bovis haud ultrâ collegæ nomen eidem
 MUTI iteraverunt; is tamen et tacitus

Permanet, et sacris studiis, precibusque vacando,
 Doctrinæ gazas aggerat ipse sibi.
 Jam disciplinis, altâque scientiâ abundat;
 Jam prior in cathedrâ gymnasiarcha nitet.
 Non condiscipulis tantùm, sed sæpè magistris
 Portentum visus terque, quaterque fuit.
 Primo in curriculi jam nunc albore refulxit,
 Quippè qui Aristotelis perbenè adauxit opus.
 Pulchræ hæ primitiæ ingenii spectabilis ejus
 Postea quàm multis perplacuere nimis.
 Maximus Ordo sacer, qui verum prædicat altum,
 Tunc magnum Cœtum, vel generale caput
 Illicò concelebrat tractans de Principe Aquini,
 Qui ferè jam mundi captat amore scios.
 Primores Patres, cœli inspiramine docti,
 Cum Magno Alberto ducere discipulum
 Parisios statuunt, ubi doctor uterque nitebit
 In centro Europæ, sede vel emporio.
 Omnis ubi residet doctrinæ mobilis aura,
 Ac ubi atrox vitium serpit, et omne malum.
 Illa arx est etiam, quam vera scientia servat,
 Quatenùs et docti fermè morantur ibi.
 Jamque viros magnos, sanctosque Lutetia promit,
 Albertum, Thomam, lumen utrumque nitens.
 Protinùs affulgent tamquam duo lumina cœli:
 Doctrinâ et meritis doctor uterque cluet.
 Tunc fuit Albertus laurum Doctoris adeptus
 Plausu multiplici, et laudibus innumeris.
 Intereâ Thomas inceptum nobile pergit,
 Nempè scium fieri, et prorsùs amare Deum.
 Sæpè Augustini splendentia scripta legebat;
 Sæpè apud altare a Cœlite sperat opem.

Postmodò jam sapiens et sanctus ubique tenetur;
 Oraclum tamquam, vel quasi numen, eum
 Nobile gymnasium colit, atque fideliter audit:
 Angelus et princeps dicitur esse Scholæ.
 ¿Quid minùs is posset tanto prodesse Magistro?
 Sic Thomas sanctus fit, pariterque sciens.

III

Anno 1248 Thomas superioribus studiis finem ponit.—Novum Capitulum generale celebratur, in quo statutum est, ut Thomas et Albertus eant Coloniam ad docendum in magno gymnasio.—Eorum fama mirabiliter crescit.—Thomas jam plures et eximias operas adamussim concinnat.

Thomæ jam sacris studiis omnino peractis,
 Magnum conventum maximus Ordo tenet,
 Ex cujus nutu genius venerandus uterque
 Linquere Parisios porrò paratus adest.
 Ipsos expectans, præclara Colonia clamat,
 Ac illuc tendunt, angeli ut aligeri,
 Ut disciplinis doceant et dogmata alumnos,
 Et sanctos faciant maximo amore viros.
 Jamque magisterium Thomas pius incipit altum,
 Jamque sui ingenii lumen in orbe micat.

Albertum magnum doctrinâ et dotibus æquat;
 At plerosque tamen vincit, et exsuperat:
 Urbs nimium felix, præclara Colonia valdè,
 Imperialis, ovans, Teutonîæque decus;
 Lætare et gaude, quod jam tua mænia magnum,
 Et sanctum Thomam, dulce charisma tenent.
 Inclytus et sapiens, et Aquini clara propago
 Elatam famam replet honore tuam.
 Ipsa tuos intra muros splendore nitentem
 Jam genium geminum, lumen utrumque vides.
 Jam Thomas sapiens perquam mentorque severus
 Egregias operas edidit innumeras.
 Biblia præsertim, quæ tunc præbebat alumnis,
 Plausibus immensis explicat amplificè;
 Quos verè eximios libros ibi scripsit amœnè,
 Nemo hodiè totos annumerare valet.
 Plures nunc operas per mundum scrinia monstrant:
 Ejusdem partus præcocis ingenii,
 Qui omnia sub visu complectens, more Videntis,
 Cuncta futura videt, cunctaque præterita.
 Attamen accedit tempus jam jamque propinquum,
 Quo sanctus Thomas Presbiter esse queat.
 Quomodo ad hoc munus se ex corde paraverit altum,
 Infra descriptum, candide lector, habes.

IV

**Thomas Presbyter.—Exercitium ministerii.—
Potius angelus quam homo reputatur.—
Praedicatio mirabiliter et constanter exer-
cita.**

Presbyter extemplo jam Thomas esse tenetur,
Ac sanctum debet munus obire cito.
Jussa Patrum gravium jam jamque facessere oportet,
Atque Sacerdotis scandere ritè gradum.
Tunc timor et tremor ipsius præcordia tangunt,
Is licet et cherubim carneus almus erat.
Porro Sacramenti, super omnia sancta colendi,
Magnus adorator, præcoque magnus erat.
Hoc benè significat cùm sacros conficit hymnos,
Atque Sacramento cantica grata dicat.
Non aliud verè constanter testificatur,
Quandò suo tantum fundit ab ore melos;
Cum mundo pandit quotquot miracula Amoris
In Pane angelico, sivè Sacris Epulis,
Absconsa existunt: quando misteria sancta
Dulciter expromit, seu veneratur amans.
Jam primò Sacrum sanctis celebravit in aris;
Pacifer ipse hominum spontè sequester erit.
Is semper teneris lacrimis altare rigabit;
Ante Sacramentum fundet abundè preces.
Non secùs ante Deum poterit, prout angelus, esse,
Qui est apud humanos sol nive fulgidior.

Ecce novæ legis typus apparere videtur
Nempè Sacerdotum, luceque candidior,
Dives doctrinæ splendescit pulpito in alto,
Toti ubi mortales verba salutis habent.
Unctio sæpè suis in labris tanta notatur,
Ut tamquam superum turba renoscat eum.
Nobile Evangelium mirâ dulcedine pandit;
At mores carpit firmiter ipse malos.
Non pulchras unquam solet appellare figuras,
Ut meliùs pravos atrahat atque scios.
Non cultis phrasibus vult altisonantibus uti,
Sed vi doctrinæ lucrificabit eos.
Providus, et prudens, ut verus apostolus, alta
Dogmata cum facili vult aperire phrasi:
Doctrinâ infusâ et magnis virtutibus almis
Præditus apparet. Fructus abundus erit.
Non alium librum potiozem cernit apertum,
Quàm Christi effigiem, proficuaque Crucem.
Sic sanctus fieri imprimis. sapiensque valebit,
Et plures etiam salvificare viros.

V

Imperator Fredericus dirè persequitur Ecclesiam.—Proceres Italiae, qui ejus partibus non adhaerent, crudelem persecutionem patiuntur.—Aquinum destruitur, et Domus Comitum evertitur.—Landulphus et Reginaldus militiam deserunt; et a Thomâ revocati, ad Deum convertuntur, monita fratris humiliter exaudientes.—Deus excipit lacrimas Thomae, conversionem et perseverantiam fratribus ejus concedendo.

Quandò magisterium, quatuor labentibus annis,
 Explebat Thomas, officiumque sacrum;
 Cùm multas segetes in campo fertili habebat;
 Germine cùm Christi Vinea dives erat,
 Ille monarcha ferox, dirus, sævusque tyrannus,
 Qui omnes christicolos oderat arte Satan,
 Legibus adversis, et jussis prorsùs iniquis
 Vexabat plures, tetricus atque minax.
 Legis evangelicæ trux, implacabilis, hostis
 Urbes catholicas ense vel igne ferit.
 Tunc proceres italos, qui pravis partibus ejus
 Non ferè adhærebant, cum feritate petit.
 Præsertim rabidus statuit subvertere Aquinum,
 Castraque tùm Comitum funditùs alta quati.

Militiam fratres Thomæ tunc illicò linquunt,
 Quippè qui honore statim nudus uterque manet.
 Tota domus Comitum turbata dolore gemiscit,
 Tigridis illius victima lecta nimis.
 Non animum verò Thomæ hæc ærumna refringit;
 Sed Divi servus pectus ad astra levat.
 Fortiter exaltat pietatem; Cœlite ab alto,
 Dulciter exorans, illicò sperat opem.
 Fratres arcessit, magnâ dulcedine dicens:
 »Macte animo, cordis pignora cara mei:
 »Protinùs ad nostros properate venire lacertos;
 »Vos ego solabor; lætificabo quoque.»
 Et fratres veniunt celeres, pulsoque timore.
 ¿Quis sanctum renuit visere in ore virum?
 Non ultra fratres iterabunt crimina in ipsum,
 Nîlque mali intendent, consiliari in eum.
 Jam fratrem deamant, ejusque pudore trahuntur;
 Et tamquam superum frater uterque colit.
 Angelus e cœlo descendens nempè videtur,
 Qui fratrum miserûm currit in auxilium.
 Dicit eis: «Capiti non ullus abesse capillus
 »Reverà poterit, ni Deus ipse velit.
 »Hæc mala quæ fertis, tot pœnæ, totque dolores
 »Cœlica sunt vobis dona perutilia.
 »Ad numen cœli vestrum cor habete paratum,
 »Atque Sacerdotum quærite præsidium.
 »Ipsis cum planctu peccata fateminor, atque
 »Vos mundos facient, christicolasque pios.
 »¿Quid prodest homini si gazas congerat omnes,
 »At verò infelix perdere vult animam?»
 —Talibus his monitis auditis aure tenellâ,
 Fratres se ad Divum vertere constituunt.

Et sic est factum. Mores mutare videntur,
 Atque Dei veniam terque, quaterque petunt.
 Intereà Thomas, deflexo poplite, magnas
 Æterno grates, plenus amoris agit.
 Propitium numen lacrimas exceptit amaras,
 Quæ Sancti urebant asperitate genas.

VI

**Thomas iterum ad Parisios revocatur, ut ibi
 magisterium in Magno Gymnasio exerceat.
 — Sanctus resistit propter humilitatem, et
 se excusat ob ætatis defectum. — Ex vi obe-
 dientiæ, comparet, et Lutetiam tendit.**

Annos per quatuor turrita Colonia valdè
 Thomæ erat ingenio læta gavisæ pii,
 Fructus percipiens sparsos in pulpito opimos,
 Ac in Gymnasio, sæpèque in Æde Dei,
 Cùm Patrum jussu Sanctus fuit ire coactus
 Parisios iterùm, dirigat ut Cathedram,
 Ac simul accipiat Doctoris laurea sarta,
 Ordinis ut sacri Regula jure monet.
 Sed Thomas humilis tantum renuebat honorem,
 Namque suum meritum prorsus inane putat.
 Ipse autem monitis iteratis denique paret,
 Ac in Metropolim, dulcis ut agnus, abit.
 ¶ Oh, tibi nunc liceat plorare, Colonia magna,
 Nam linquit muros Angelus iste tuos!

Lux tua te tristem reverà deserit aegrè,
 At tibi pergratus spiritus ejus erit.
 Tu contrà, oh præstans, lætare, Lutetia felix;
 Te Sol conspicuus luce rigare venit.
 Cùmque quidem Thomas ætatis lustra peregit;
 Ac plures juris tunc potioris erant,
 Provectâ ætate, et sapientes nempe magistri,
 Qui rectè regerent nobile Gymnasium.
 Hæc posuit Thomas pius argumenta severa;
 Ut decus effugeret, non tamen impar onus.
 Tunc equidem Sanctus non paucis junior annis
 Extat, quam forsam jura statuta ferunt.
 Primores vero, doctrinæ ac artis amore,
 Surdi ejus precibus taliter esse solent.
 Nempè requisitis non totis præditus extat,
 Et verè ætatis conditione caret.
 Attamen indulgent Patres totaliter ipsi,
 Nam sanctum norunt esse, sciumque simul.
 Ex vi præcepti, cui quis parere tenetur,
 Is citò Parisios ire necesse putat.
 Advolat, et citius permagnâ sistit in urbe,
 In qua Lombardi (1) fulxerat alta schola.
 Jamque exercet ibi doctrinæ nobile munus;
 Magno cum plausu sideris instar erit.

(1) El Maestro de las Sentencias

VII

**Thomas in parisiensi Universitate docet.—
Juxta Ordinis regulam doctoris lauream
adepturus erat, sed propter turbulentas
dissidentias ad tempus distulit.—Gravis
historia discordiarum.**

Per totum Thomas, dumtaxat bacchare cinctus,
 Aunum Parisiis splendidus edocuit,
 Porrò ciens animos summâ dulcedine, et omnes
 Ad disciplinas artis amore trahens.
 Sic opus est ideò, ut majora cacumina scandat,
 Ac lauro viridi (1) tempora cincta ferat.
 Hoc nimis apparet dignissimus inelyto honore,
 Cunctaque eum vocitat docta caterva scium.
 Attamen ex causis, quibus est discordia nata,
 Quæ in multis etiam jurgia dura foveat,
 Quæque inter sæcli doctores inserit ira,
 Erga omnes quotquot regula sacra parit;
 Accidit ut Thomas doctoris laurea sarta
 Differat ad tempus pro meliore bono.
 Publica eum reputat constanter opinio doctum,
 Quod satis imprimis omnibus omne facit.
 —Cùm Vati pigeat verbis narrare solutis,
 Hîc quidquam liceat dicere de historia.

(1) El Doctorado.

Quâdam nempè die quidam fortasse scholaris
 Lictore a sævo porrò peremptus erat;
 Ac ternos ejus consortes ipse satellex
 Constrictos vinclis asperitate dedit.
 Hoc contra facinus tunc Gymnasiarcha reclamât,
 Nam violata Scholæ jura fuère malè.
 Ordo professorum damnat communiter ausum,
 Altumque, appellans, ipse tribunal adit.
 Justa satisfecit doctoribus alta potestas,
 Causaque Gymnasii restibilita fuit.
 Postmodò doctores consultum nempe tulerunt,
 Ut nemo ulterius munia talis agat,
 Nevè exercitium disciplinabile pergat,
 Quin priùs id jussum juret obire benè.
 Præcipuè jurent se rem servare statutam,
 Ut non edoceant casibus in paribus,
 Ostia sed maneant cathedrarum cuncta reclusa,
 Quando aliud graviter crimen ita eveniat.
 At modo Doctores, quos Regula sacra gubernat,
 Præsertim verò Dominicana Cohors,
 Et nati Cherubim, qui in corpore vulnera portat,
 Non jurare queunt facta profata supra,
 Non utrique Patres decreto subjiciuntur,
 Nec jusjurando se religare volunt.
 Tunc a Gymnasio ex consulto rejiciuntur,
 Et prohibentur ibi munus obire et onus.
 Nostri Doctores in sanctis Ædibus extant,
 Ac hîc discipulos dogmata sacra docent.
 Thomas præcipuè laudes adipiscitur amplas,
 Tamquamque oraclum nobile quisque tenet.

VIII

Continuatur historia turbulentæ dissidentiae inter doctores sæculares et regulares in magno Gymnasio parisiensi.—Mirabilis Thomæ habitus et dispositio.

Ordinis egregii doctores sivè magistri,
 Jacti e Gymnasio duriter et temerè.
 Ædibus in propriis privatim penè docebant,
 Lumine discipulos clarificando suo.
 Attamen æquo animo damnum tolerare nequibant,
 Ac ideò Papam rursùs adire statim
 Curant, ut verum referant sine nube vel umbrâ,
 Jure suo innixi, justitiâque Dei.
 Papa preces verè suscepit amanter eorum,
 Qui rem perpendens, consilioque bono,
 Tunc per apostolicum diploma utcumque Magistros
 Claro in Gymnasio jussit habere scholam.
 Ast hæc Pontificis, tam lucida, jussa severa (1)
 Flectere non animos tunc valuère satis.
 Tunc quoque Pastores aliquot pro pacis amore;
 Tùm Regis frater (2) gallica fræna regens;
 Tùm qui justitiam recolunt, vel cælica jura,
 Omnes dissidium solvere concipiunt.
 Rex quoquè magnanimus Lodoicus pacifer adstat;
 (Quatenùs ipse potens, atque modestus erat)

(1) Inocencio IV.

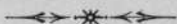
(2) Frater Ludovici IX, regens Regnum.

Qui a Terrâ Sanctâ veniebat, sorte juvante,
 Dulcibus occurrit providus eloquiis.
 Tùm quoquè Alexander (1) Papa expectabilis, ipsos
 Verbis magnificis excitat, atque movet.
 Sed frustra; cunctos animos discordia turbat.
 Doctores sæcli, dirâ inimiciâ
 Funestam luctam dûro molimine pergunt
 Adversus Patres, Regula quos præhibet.
 Hi verò intereà coramque palamque docebant
 Ordinis in Centris dogmata discipulos.
 Hæc rerum ratio per binos permanet annos,
 In quibus et Thomas, utpote prodigium
 Omnibus apparet mirabilis et super omnes
 Prudens, et sapiens, et pietate cluens.
 Non, ut inimicos, illos tractare solebat,
 Qui ferè consiliis Ordinis obstiterint.
 Non nisi ut oraret, dissensio civerat illum,
 Seu fervente piâ funderet ore preces.
 Nam licèt «a Sancto Guillelmus Amore» furebat
 Adversus Fratres ordinis eximii;
 In mendicantes quamvis convicia prava
 Dicere suescebat voce strepente nimis;
 Quamvis ille procax, doctor temerarius, audax,
 In sanctum Thomam vulpis adinstar agit:
 Et quamvis rabies Guillelmi crescit, et ira,
 Non Sanctus noster prospicit ipse sibi:
 Non ut se excuset, verbum tunc protulit ullum,
 Nec sese ut licitè vindicet, os aperit.
 Ipse bonum semper pro damno spontè pependit,
 Atque malum vincit prodigitate boni.

(1) Alexander IV novus Papa.

IX

**Guillelmus de Sancto Amore, doctor saecularis, in Thomam invehitur crudeliter et verbis, et scriptis.—Thomas humilis, et diu taciturnus, ex vi obedientiae inducitur ad defensionem per scripta mirabilia.—Digressio circa humilitatem Thomae concionando ex pulpito in Dominicâ Palmarum.—Thomas multorum operum suorum scriptio-
nem proseguitur.**

Jam Guillelmus erat Thomæ implacabilis hostis;
 At Mendicantûm valdè inimicus erat.
 Ipse tenax iræ, verbis, vel felle notabat
 Quidquid eis posset lædere et opprimere.
 Nempè diatribis totidem mendacia jungens,
 Cuncta mala attribuit pauperis Ordinibus.
 Intereâ Thomas humilis, patiensque silebat,
 In reverente suo pectore probra vorans.
 Nocte, dieque Deo referebat fervida vota,
 Dulciter expectans Omnipotentis opem.
 En verè exemplum miræ dulcedinis ejus,
 Quod ferè scriptores, utpote grande notant.
 Nempè die festo Palmarum pulpito in Ædis
 Sermonem dicens dulcibus eloquiis,
 Ac omnes captans, pauco molimine, turbas,
 In mediâ surgens Æde, repentè stetit

Quidam, qui abruptâ prorumpens voce satellex,
 Rectoris jussu, sicut is asseruit,
 Per binas chartam perlegit, et amplius, horas,
 Errorum plenam funditûs, atque vaftram,
 In quâ vel Thomæ convicia plura vomebat,
 Vel saltem geminis insimul Ordinibus
 Duriter obstabat. Sanctus tunc mente serenâ
 Elatâ in Cathedrâ sistit, et ore tacens
 Firmiter auscultat blateronis frivola verba,
 Quæ lictor nullo jure legebat ibi.
 Lectio cùm fuerat finita satellite ab illo,
 Ante interruptum, plebe stupente nimis,
 Sermonem Thomas summo moderamine pergit,
 Quominus alludat garrula dicta ab eo.
 Præcelsum Sancti meritum super astra levatur,
 Ac ejus dotes publica fama canit.
 Guillelmus vero rabie, tractusque furore,
 Ac odio invectus, lividâ et invidiâ,
 Librum conscripsit ferro cum felle madente,
 Sicut et hæreticus scribere quisque potest.
 «POSTREMÆ ÆTATIS VITANDA PERICULA.» ¶Talem
 Huic libro titulum contulit hypochrisis!
 Scandala christicolis nequam tunc comparat auctor;
 Ac omnes rixam, dissidiumque dolent.
 Thomas tunc jussus diuturna silentia rumpens,
 Vix scriptum manibus respicit ipse suis,
 Cùm, tamquam nebulam, quam solis dissipat ignis
 In nihilum redigit, vique potente quatit.
 Sic pcenas luit, audax, et miserabilis error;
 Sic auctor fœdam dente momordit humum.

X

**Thomae serenitas in dissensionibus.—Stu-
dium laboris.—Magna ejus amicitia cum
Doctore Bonaventurâ.—Notabilis successus
et praedictio.**

Rebus in adversis imperturbabilis illis,
Purus erat Thomas, atque laboris amans.
Rixis in mediis semper semperque serenus,
Elucubratas, corde precando Deum,
Egregias operas perquàm confecit amœnas,
Quæ tam pro numero, quam bonitate pares,
Scitis apparent, tamquam miracula vera,
Edita ab angelico multipotente stylo.
Tunc, ut Aristoteles, quondam pater hæreticorum,
Christi inserviret perbenè dogmatibus,
Ejusdem nitidè scia commentaria scripsit,
Queis nunc dispereunt error et impietas,
Hoc verè obsequium systemate præstitit isto
Sanæ doctrinæ, vel monitis fidei.
Tunc Bonaventura, insignissimus urbe in eâdem,
Unà cum Thomâ, doctor et auctor erat.
Junctus uterque magis virtutibus, et pietate,
Quàm disciplinis, cordis amicitiam
Contraxere piè, quæ ævum duravit in omne,
Et tamquam fratres vivere fecit eos.
Solers consilium, normam, sensumque operarum
Quas concinnabant sæpius ambo sophi;

Quidquid vel rectum, justum, vel quidquid honestum,
 Ad laudem Domini pertinet atque decus,
 Omnia tractabant adamussim mente serenâ;
 Quatenus et pietas junxerat hos et amor.
 Tunc Bonaventuram Thomas, ut sæpé solebat,
 Quâdam luce domi visere lætus iit;
 Cùm vero ingrediens Fratris penetralia, vitam
 Sancti Francisci scribere vidit eum,
 Protinùs evasit dicens: « *Operare sinamus*
Sanctum pro Sancto, lumina dante Deo. »

XI

**Thomas proficiscitur Anagniam, ubi tunc
 Papa residebat.—Albertum et Bonaventuram
 videt.—Coram Papâ et Cardinalibus,
 propugnat Mendicantes.**

Tempestate quidem rixarum turbidâ in illâ,
 Quâ Guillelmus erat causa vel ansa prior;
 Quando procax auctor falsi pravique libelli
 Multis christicolis scandala tanta dabat,
 Tetricus hic rumor Regis veniebat ad aures,
 Papaque erat rerum conscius ipse quoque.
 Cuncti Pastores questus super astra levabant,
 Innocuosque Patres Ordinis esse putant.

Jussu Pontificis, pariterque jubente Monarcha, (1)
 Illicò ad examen traditur ille liber. (2)
 Tunc quatuor Patres, ornatos purgurâ et ostro,
 Præcipit ut cantè nigra papyra legant.
 Papa simul jubet Humbertum, quintum Generalem,
 Ut per theologos judicet annè mala
 Sit doctrina libri, ac ideò reprobabilis, annon.
 Prætereà Thomam velle videre quoque
 Dicit; et extemplò Angelicus discessit ad urbem (3)
 Papæ ubi tunc Sedes fulget apostolica. (4)
 Hîc Bonaventuram cum Alberto vidit alâcris,
 Cùm queis de æternis rebus amanter agit.
 Terni ibi colloquiis habitis, sermone frequenti,
 De re communi, quæ exagitabat eos,
 Sanè tractabant, ducti ratione et amore.
 Unusquisque tamen nempè seorsùs erat
 Sanctæ doctrinæ defensor fortis et acris,
 Ordinibusque piis robora firma dabant.
 Postmodò Pontificis coram splendente Senatu
 De hâc Thomas causâ disserit ore scio.
 Tantaque doctrinæ vis, tanta loquentia in ejus
 Affluxit labris; tot rationis erant
 Pondera, quæ Papæ mentemque, animumque ciebant,
 Ut cuncti absorti, Papaque præcipuè,
 Demirarentur Thomam, radiatile lumen,
 Doctorum Solem, conspicuumque jubar.

(1) Ludovicus sanctus.

(2) Libellus Guillelmi de Sancto Amore.

(3) Anagni.

(4) Alexander IV.

XII

SS. Pontifex Guillelmi librum condemnat.—Thomas laudibus exaltatur.—Ad Doctoralem lauream invitatur.—Humilitate propriâ cohibetur.—Senex ei apparuit in visione, qui monitis persuasit, ut Lutetiam tenderet, ut Doctoris lauream susci-peret.—Et ita fit, (23 Oct. 1257.)

Cùm variis Thomas sermonibus arte refertis
 Ipse suas potuit ritè probare theses;
 Cùm Papa immensis applausibus extulit illum,
 Ac ostro, Patrum laudibus, auxit eum,
 Supremus Pastor damnavit denique librum,
 Ejusque auctorem penè rigore pari.
 Postmodo Gymnasii legati prorsùs adhærent
 Papæ consiliis; jamque tenere voent
 Ordinis eximii Guzmani, etiamque Minorum
 Magnos Doctores nobili in Æde suâ,
 Thomam præsertim socio cum plectripotente (1)
 Qui æternas laudes ambo dedêre Deo.
 Dulcedo et zelum Lodoici, regis amandi,
 Altaque majestas ejus, et amplius honor
 Hoc totum paci non paulò contulit almæ,
 Quæ tunc incepit, convaluitque diù.

(1) S. Bonaventura.

Quartus Alexander Bullam quoque tradidit amplam,
 In quà Gymnasium, pacis honore, jubet
 Ut magnos noviter revocent ad Claustra Magistros
 Qui toti mundo gloria lausque forent.
 Tota Viros istos fervore Lutetia clamat;
 Et Papæ jussum percolit alta Schola (1)
 Quæ modò spongè ipsis offert jam laurea sarta,
 Quæ priùs haudquaquam cepit uterque Scius.
 At Thomas humilis talem renuebat honorem,
 Se quia non dignum talis honoris habet.
 Attamen accedens votis, jussisque supremis,
 Procidit ante aras pronus, opemque petit.
 Hanc quidam referunt scriptores rem memorandam:
 Quâdam nempè die, raptus in extasibus,
 Thomas fortè Senem venerandum vidit apertè,
 A quo hæc audivit verba notanda nimis:
 «*Quid Divum lacrimis, Thomas, exposcis amaris?*»
 Ad quod tunc tremulâ voce Magister ait:
 Laurea sarta mihi conferre Lutetia curat;
 Ats ego me indignum censeo honore pari.
 Tunc pius ipse Senes sermonem protulit istum:
 «*Macte animo, Thomas: te ocyus ire decet,*
Ut capias nitidam pauco molimine laurum.
Promptus abi, ac istud nitere them a legi:
 «*DE FRUCTU HOC OPERUM SATIATUR TERRA TUORUM*»...
Confide in sancto Cœlipotente Deo.
 In se præclarus Thomas jam jamque reversus,
 Spe confortatus, plenus et ipse fide,
 Parisios demùm divino in nomine vadit,
 Ante Facultates ut sua sensa probet.

(1) La Universidad de París.

Præsìde mox coram prælustri Parisiensi,
 Ac ipsà in proprià Præsulis Æde pii,
 Dogmata propugnans sapienter, et ore diserto,
 Dotes angelicas cœlitùs exhibuit.
 Fusiùs explicuit Regalis verba Prophetæ,
 Quæ paulo antè Senex pandere jussit eum.
 Omnes adstantes simul, angustumque Tribunal
 Acclamant ipsum laudibus egregiis.
 Jam Doctor factus, Doctorum lumen habetur,
 Parisiense decus, Gymnasiique jubar.

XIII

Insignis Doctor Gymnasium parisiense regit.
—Multa concinnat opera, quæ sapientibus
admirationem inspirant.—Surgit quaestio
de eucharisticis accidentibus, in quâ Tho-
mas assequitur triumphum.

Jam Thomas cathedram moderatur zelo et honore,
 «Cœlica discipulos ordine cuncta docens.
 Omnes progressus quoscumque scientiæ et artis
 Insignis Doctor semper in ungue tenet,
 Celsa velut tendens aquila ad suprema volatum,
 Omnia pertractat multipotente stylo.
 Quamplures operas mirabilis utilitatis
 (Utpotè quæ genii fructus opimus erant)
 Edidit in lucem, quas nunc et tempus in omne,
 Tamquàm cœlestes, suscipit omnis homo.

Non facile est totum numerum perquirere earum;
 Nam felix genius fertilis esse solet.
 Attamen ætatum sapientes præteritarum,
 Et quiqi fontes artis abundè colunt,
 Ingenii Thomæ nequeunt nescire fluenta,
 Quæ ex ejus miris mente vel ore fluunt.
 Nunc verò auctores reverentes, et stupefacti,
 Innumerabilium, quos dedit alma manus
 Ejusdem, grato meminerunt corde, librorum,
 Ac ipsi studio, maximo amore, vacant. (1)
 Totius mundi scitorum scrinia replent;
 Et quasi thesaurum servat ubique sciis.
 Quidam, de his, auctor, qui Thomæ in tempore scripsit,
 Successum nobis tradidit eximium,
 Qui multam Thomæ peperit laudemque, decusque.
 Quando magisterium ritè gerebat ovans,
 Quæstio magna, gravis, Doctores inter utrosque
 Assurgens, (2) animos dividit, atque premit:
De Dapis excelsæ verè accidentibus: ista
 Tunc erat imprimis quæstio cæca nimis.
 At tractavit eam Thomas moderamine tanto;
 Tot rationis eam lucibus explicuit,
 Tanto illustravit cœlesti lumine casum,
 Ut jam concordēs unanimesque simul
 Ejus judicium sequerentur, sideris instar,
 Omnes doctores, totaque docta Sdhola.

(1) Inmediatè post Doctoratûs lauream susceptam, scripsit
 opera sequentia: *Quæstiones Quodlibeticæ* = *Quæstiones veritatis*.
 = *Compendium Theologiæ*. = *Summa contra Gentiles*. = *Apologia*
Religiosorum. = *Commentaria de Epistolis B. Pauli Apostoli*.

(2) De accidentibus Eucharisticis.

Tunc fuit imprimis cùm Jesus inclyta verba,
 Quæ nobis referunt jugiter historiæ,
 Dixit ei: » *Rectè scripsisti, candide Thoma,*
De me; quid verò vis tibi dona dari?
 Talia doctrinæ Solis Deus ipse sigilla
 Doctorum posuit, præsidiique Scholæ;
 Taleque subsidium toti Deus attulit orbi,
 Ut salvi fiant, vera virique sciant.

XIV

Dr. Thomas amicitiam cum Sancto Rege Ludovico conectit.—Rex sæpè Thomam consulit in rebus arduis, tùm politicis, tùm religiosis.—Sæpiùs ad regalem mensam Thomas invitatur; ad quam non semel accubuit.—Quamvis humilis et valdè modestus erat, de rebus tamen divinis et ad Dei majorem laudem cum sanctâ libertate loquebatur.—Casus rarus, qui Thomae accidit in regali mensâ coram Rege et proceribus.

Thomam non solùm sciti reverenter adibant,
 Quem benè consulerent rebus in ambigüis,
 Sed plures etiam plerumque forinsecùs ipsum
 Spontè reposcebant utile consilium.
 Gallicus in primis Rex sæpiùs ire solebat,
 Spiramen quærens, auxiliumve petens.
 Tùm quoque de imperii rebus spectantibus altis,
 Quæque reposcebat Cœlica Relligio,

Omnia consiliis Thomæ moderemē habebant;
 Cuncta soluta bonæ vi rationis erant.
 Pristinus auctor ait, graviora negotia agentem,
 Regem cum Thomâ colloqui adire prius.
 Omnibus in rebus cuncti mirantur eundem;
 Tùm disciplinæ robur et ingenium;
 Perfecta integritas, ejusque modestia summa;
 Tùm vita innocua, et mens quoque pura nimis,
 Aures atque oculos sapientùm pelliciebant,
 At ejus mores lux quasi Solis erant.
 Regis non unquam voluit captare favores,
 Nec celsos positus ambiit aut petiit.
 Si quando ad Regis mensam fuit ire rogatus,
 Quod, licet urbanus, non semel is renuit,
 Quatenus absque pari reverens humilisque nitebat,
 Doctrinæque tenax, et ratione potens,
 Jugiter ipse fuit cum libertate loquutus,
 Semper et in cunctis jura tegendo Dei.
 Quidam conscripsit priscus celeberrimus auctor
 Rem, quam nunc liceat dicere publicitùs:
 Quadam fortè die Thomam cum Rege sedentem
 Coram principibus stantibus ante thronum;
 Cùm taciturnus erat, cum voce repenti levatâ,
 Pulsantem tabulam durè et utraq̃ manu,
 «CONCLUSUM CONTRA MANICHEOS» esse profatum.
 Stans ibi præsul eum carpere tunc voluit,
 Præ verbis illis ex abruptoque profatis.
 Rex tamen hanc alio rem meditando modo,
 Quippè notescebat jamjam sapientia Thomæ,
 Pro dictis verbis perbenè plausit eum.
 Interea famulum jusit Rex esse paratum
 Argumenta statim scribere conspicua,

Quæ menti Thomæ raro fulgore subirent,
Et Regis jussu paret uterque libens.

XV

Coetus generalis Dominicani Ordinis tunc temporis Valentinianis celebratur, in Flandris, anno Dom. 1259.—Ibi cum Alberto Magno et Petro de Tarantesa regimen studiorum adamussim concinnat.—Labore Capituli peracto, Lutetiam redit, ubi denuò pergit magisterium in dies mirabiliùs.—Ultra ternos annos præter consuetudinem, in parisiensi Gymnasio magistri munus exercet.—Praedicatoris etiam munere fungitur magnopere.

Flandris tunc celebrat generalem nobilis Ordo
Coetum, quem Thomas, jussus adire, petit.
Ipse statim Doctor mandato obtemperat alto,
Coetumque ingreditur laude et honore Patrum.
Protinùs hic regimen studiorum valde adamussim
Alberto Magno concomitante, facit.
Totæ autem laudes tribuuntur Principi Aquini,
Qui totum summis plausibus egit opus.
Coetus eum novit cathedræ columenque jubarque,
Qui errorum nebulas dissipat atque fugat.
Pectora jam Patrum fuit ipse perennè lucratus,
Jamque ejus toto nomen in orbe sonat.
Cum labor augusti Coëtus fuit indè peractus,
Parisios Thomas dives honore redit.

Jubila discipuli capiunt, pariterque magistri,
 Quæ narrare stylus cassus inopsque nequit.
 Per ternos annos, non ampliùs, unus in uno
 Ferre magisterium Gymnasio poterat;
 Sed forsam precibus Thomas, jussisve supremis,
 Plus quàm consueto tempore mansit ibi,
 Civibus omninò totis plaudentibus ipsum,
 Nam tamquam genium quisque putabat eum.
 Tunc ibi constanter munus quoque pulpiti obibat,
 A vitiis animas turpibus eripiens.
 Gentes et populos, quasi Paulus apostolus alter,
 Cœli doctrinam sedulus edocuit.
 Exemplo et vitâ, prout angelus, ipse nitebat;
 Taleque suescebant indere nomen ei.
 Tunc varias operas calamo conscripsit amæno,
 Dùm miras alias incipit atque parat,
 Quas mox æternâ benè concinnaret in Urbe;
 Ut sic est factum. ¡Laus tribuatur ei!

XVI

Urbanus IV., tiarâ receptâ, cupidus videndi Thomam, ipsum accessit ad Romam.—S. Doctor celeriter obedit et comparet.—De nuò varias operas, antea in Galliâ inceptas peragit et concinnat.—SS. Pontifex desiderans tollere schisma orientale, Thomam scribere jubet circa errores graecorum.

Cùm pius Urbanus sese fulgente tiarâ
 Cinxit, tunc Thomam cernere in Urbe propè

Confestim cupiens, arcessere jussit eundem;
 Et sanctus Doctor paruit absque morâ.
 Jam propè Pontificem Princeps versatur Aquini,
 Qui res difficiles enucleare valet.
 Sic Urbanus eum nimis excipiebat amanter,
 Et quasi thesaurum semper habebat eum.
 Jamque jubar mundi Thomæ cum luce micabat;
 Dùm Thomas itidem lumine Pontificis
 Ipse refulgebat. Romæ tunc scripta peregit
 Antea Parisiis omine cœpta bono.
 Stinguere tunc Papa (1) exoptabat schisma Orientis,
 Ac binos unâ conciliare greges. (2)
 Mentis defixis oculis discrimine in isto,
 Urbanus Thomam pergere scripta jubet
 Adversus lævos errores gentis achææ,
 Græcos intendens jungere catholicis.
 Tunc opus apprimè Doctor confecit, et ipsi
 Papæ magnificum sponte dicavit opus.
 Jussio Pontificis paulùm portenditur ultra;
 Nam jubet et priscos enucleare locos,
 In quibus argivi Patres quoque dogmata quondam
 Vera fatebantur indubitabiliter.
 Taliter istud onus complevit, tamque adamussim;
 Atque satis Papæ sic liber ille fuit,
 Ut quoque græcorum Regi transmitteret illum,
 Mentis participi, consiliique sui.
 Postmodò in armenios, et græcos, et saracenos
 Lucidè et appositè scribere multa quii.

(1) Urbanus IV.

(2) Binas Ecclesias.

Talia Cantor (1) ei præceperat Antiochiæ,
 Qui ejusdem sensûs compos et auctor erat.
 Binas tunc operas conscripsit laudibus altis,
 Undè eduxerunt postmodò discipuli
 Arma, quibus validè vicerunt schisma nefastum.
 Multa sub Urbano scripta superna dedit,
 Quæ nobis breviter quandoque notare placebit,
 Ut cernant homines signa stupenda nimis.

XVII

Ejus virtutes Urbanus agnoscens, obtulit ei in præmium numerosos redditus et altas præbendas, episcopatum, et purpuram cardinalitiam, quæ omnia humillimè renuit, maximas grates agens venerabili Pontifici, et ab ipsò demissè exostulans, ut talia beneficia redderet dignioribus aliis.—Admirans S. S. Pontifex tantam humilitatem ac sanctitatem, preces ejus exaudiit, et amicum Doctoris, ipsius gratiâ, condecoravit, et ad cardinalatum exaltavit.

Eximias Thomæ cùm dotes Papa recenset,
 Et tamquàm sanctum ducit, eumque scium,
 Proventus varios, et pingues obtulit ipsi
 Sacra cum Mitrà, aut murice fortè sacro.
 Attamen egregia et Comitum præclara propago,
 Qui pius, ac humilis, virque modestus erat,

(1) El Chantre de la Iglesia de Antioquia.

Jugiter ex animo rejecit, supplice voto,
Quælibet a Sancto munera Pontifice
Mox oblata sibi fuerant; Papamque rogavit
Ut magè promeritis talia dona daret.
Virtutes Thomæ nimiùm jam jamque probatæ
Cor Papæ tenerum terque quaterque movent.
Tantis propterea precibus non Papa resistit,
Sed verè in proprio degere ritè statu
Thomam permittit, studiisque sibi vacantem,
Ut sancti posset pergere curriculum.
Ut verò afficeret Thomam quodammodo honore,
Ac argumentum dulcis amicitiae
Redderet, hoc pacto ejusdem venerabili amico (1)
Cum Mitrà et baculo contulit ostra simul.
Hoc valdè Thomæ placuit spectabile factum,
Qui grates ivit solvere Pontifici.
Hic quoque Doctorem benedicens, laudibus effert,
Ipsi commendans sese animamque suam.

(1) El Cardenal Anibal de Molaria, compañero é íntimo amigo de nuestro Santo.

XVIII

Ex placito SS. Pontificis noster Doctor legebat in omnibus oppidis, ubi Sancta Sedes residebat. — Mirabiliter concionabatur. — Orando et docendo tempus dimidiabat. — Peccatores ad poenitentiam piissimo zelo reducebat.

Arcibus in sacris, ubi summus Papa sedebat, (1)
 Jussus ibi præsens Doctor honestus erat.
 Ipse sciens certò, sua quod præsentia valdè
 Grata erat omninò, Pontificique volup,
 Sedulò eum semper satagebat concomitari,
 Atque magisterium lætus obire simul.
 Hæc pius asseruit quidam historiographus olim,
 De Divo Thomâ plura notanda loquens:
 «Necdùm turba frequens, assistens, discipulorum,
 »Non Aulæ Papæ maxima proximitas,
 »Necdum Magnates adeuntes visere Papam,
 »Qui a Thomâ optabant poscere consilium;
 »Nîl ipsum vetuit retinere in pectore pacem,
 »Vel cultum vero solvere jugè Deo.
 »Si quid ei vacui superesset temporis unquam,
 »Robora spiritui, multa precando, dabat.

(1) Nuestro Santo enseñó en Orbieto, en Fondi, en Perusa, como lo había hecho antes en París y Roma, y como después lo verificó en Colonia y Nápoles.

»Ipse autem vocem Divi auscultare solebat,
 »Quatenus in centro cordis habebat eum.
 »Tùm crebris precibus, sacris studiisque vacando,
 »Cœlestem vitam ducere visus erat.»
 Nemo quidem vitæ mirandæ habitudinis ejus
 Esse memor poterit, quominùs intùs eam,
 Tamquam prodigium, miretur cœlitùs actum;
 Sic valdè excellens, angelus almus erat.
 Vox ejus tonitru simulans in nubibus atris,
 Omnibus ex oculis ejiciebat aquas.
 Lingua ejus veluti cherubim exardentis amore,
 Sontes exterrens, alliciebat eos.
 Officium proprium pravos salvare putabat,
 Et melioratos reddere mox patriæ.

XIX

Admirabilis concionator.—Fructus prædicationis opimus in urbe Româ.—De variis sermonibus extat adhuc vivissima recordatio, præsertim de binis concionibus habitis, alterâ in die Parasceves, alterâ verò in die Dominicæ Resurrectionis, ex oppositione affectuum.

Porrò reformati mores perubique notati,
 Maximè ubi sacrum munus obibat avens,
 Sermonum fructum perhibebant clariùs indè.
 Nempè Parasceves in reverente die

Taliter orator pœnas Christique dolores
 Protulit, atque crucis nobile martyrîum:
 Talibus et verbis Jesu explanavit amorem,
 Ut mare per totas cerneret ire genas.
 Interpellatus tunc ex ululatibus amplis,
 Ac auditorum voce fremente nimis,
 Et quasi iudicii postrema accederet hora,
 ¶Quantus erat planctus fusus in Æde Deil
 ¶Quanta erat atriti compunctio pectoris alta!
 ¶Quanti posebant numen opemque Deil
 Postmodo perpaucis transactis indè diebus,
 Sermonem fecit laudibus omnimodis,
 In quo de Christi Domini splendente triumpho
 Tanta piè dixit cœlica verba nimis;
 Tantam lætitiã dedit auditoribus exhinc,
 Verteret ut lacrimas júbila in alma citò.
 Hic ferè portentum de Thomã dicitur unum:
 Altera (ut illa quidem fœmina Evangelii,
 Quam Christus Dominus sanavit fervido amore)
 Ægrotans ibat languida pone Patrem,
 Curari sperans, vestem si tangeret ejus.
 Sic sacrata fides salvificavit eam.
 Sic Deus eximium doctorem laude decorat,
 Egregias dotes ejus ad astra levans.

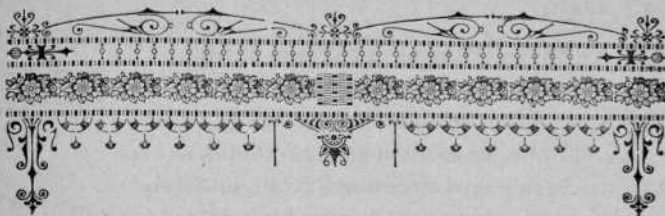

Invitatus sanctus Doctor ad Villam, quam propè Urbem Cardinalis Richardus possidebat, ibi fortuito invenit duos rabbinos Sinagogae, notabiles propter opinionem scientiae quâ notescebant.—Forsam attractos ex Digno Providentiae, Thomas eos alloquitur; et illico de re divinâ conversari coeperunt; et habitâ severâ discussione, post secundam sessionem bini rabbini feliciter conversi, baptismum petierunt, et solemniter susceperunt, perseverantes usque ad mortem cum magnâ catholicorem aedificatione et laetitiâ.

Non sanè est Thomæ victoria prætereunda,
 Quæ in sanctâ miro contigit Urbe modo.
 Princeps Richardus, mitrâ decoratus et ostro,
 Non longè a Româ laude et honore domum,
 Villamque amplificam pro delectamine habebat,
 Quam nostrum Sanctum visere poscit avens.
 Comis, et urbanus Thomas, avidusque placendi,
 Villam magnificam, sæpè rogatus, adit.
 Tunc ibi rabbinos, præclaro nomine, binos
 Forsàm conspiciens, ipse salutat eos.
 Ipsi prudentes, dites, valdeque decori,
 Prorsùs erant etiam cogniti in Urbe viri.

Utilis ex Divi placito est discussio facta
 Inter rabbinos conspicuumque Patrem.
 Viribus excipiunt propriis certamina fisi,
 Quatenus ambo viri dexteritatis erant,
 Et legem Mosis noscebat uterque adamussim.
 Doctor et angelicus, Cælitis auctus ope
 Fusiùs explicuit cœli documenta severa,
 Explanans Veteris æquiter atque Novi
 Vim testamenti Verbi virtute probatam.
 Maxima doctrinæ copia, lata nimis,
 Visque argumenti illustrati lumine cœli,
 Fulgida præsertim lux animæ interior,
 Gratia multipotens rabbinos vicit, et ursit.
 Quare jam penitus victus uterque fuit.
 Hæc verè felix conversio, tam manifesta,
 Doctori laudes addidit, atque decus.
 Hæc argumenti sunt robora maxima valde;
 Quod vicit scitos eximiosque viros:
 «*Quòd Testamentum Vetus indubitabilis extet
 Vera prophetia ex dogmate ritè liquet.*»
 Sic promissa Dei perfectè conciliantur
 Cum monitis ejus, fortibus atque minis.

LIBER TERTIUS

I

Conventus generalis celebratur, cui assistit tamquam provinciae Romanae Definitor, noster S. Doctor.—Emicat ibi, non solum propter mirabilem doctrinam, sed etiam propter vitae sanctitatem.—Tunc Urbanus IV eum arcessit ad civitatem tunc temporis papalem (1), ac ibi Suam Sanctitatem poposcit ut solemnissimum festum SS. SACRAMENTI in toto orbe celebraretur, prout hodie accidit.

Ordo Guzmani generalem tempore in illo (2)
Solemne Cœtum cogere constituit,

(1) Orvieto.

(2) En Mayo de 1263.

Quò Definitor Thomas est jussus adire,
 Ut multas sugetes ipse teneret ibi.
 Egregius Sanctus non ampliùs indiget ullis
 Laudibus, ut resonet nomen ubiquè suum.
 Cœtu hoc in sacro veluti sol fulxit in astris;
 Ejus opinatus regula certa manet.
 Ob vitæ et morum resplendens integritatem,
 Et disciplinæ cœlica gaza nitens,
 Zelo et amore Dei fratres ardescere fecit,
 Dogmaque Guzmani fervido amore sequi.
 Sic inflammati fratres in pectore toti,
 Finito Cœtu, jam rediêre domum.
 Attamen egregius papalem tendit ad urbem,
 Quartus ubi Urbanus fortè sedebat adhuc,
 Hic revocatus iit, Papâ mandante supremo,
 Qui bene complacitus cernere avebat eum.
 Tunc in Pontificis conspectu cernuus orat,
 Ut PANIS cœli festa pie instituat.
 Papa preces istas attentâ suscipit aure,
 Ipsi commendans, debitè ut officium,
 Porrò SACRAMENTI venerandi scribere curet
 Cum Missâ, ac hymno, qui recitandus erit.
 Tunc noster Sanctus cœli inspiramine dives,
 Et disciplinis, atque poëta pius,
 Mandatum complet cœlesti præditus æstro,
 Officiumque facit plectripotente stylo,
 Quod tantùm Papæ placuit, tantumque juvabat,
 Ut totum placidè sæpeque perlegeret,
 Dulciter allectus superâ dulcedine vatis,
 Doctrinaque piâ, sumptâ ab Evangelio.
 Tantum, de Sacris Dapibus tractando, calorem
 Expandit Thomas, ustus in igne pio,

Ut Papa officium recitandum ritè probarit,
 Et festum fieri jusserit amplificum,
 Ut Sacramentum celebretur in orbe quotannis,
 Utpote portentum quod Deus Omnipotens
 Quotidiè in mundo, signum mirabile, patrat,
 Et prout omnis homo debet amare Deum.
 Æternas agimus grates, tibi, maxime Thoma,
 Pro sancto officii munere magnifici:
 Per te nunc colimus CARNEM sanctumque CRUOREM,
 Queis nos depascit prodigus ipse Deus.
 Per te hodiè Christi CORPUS veneramur amanter
 Omnes christiades, præcipuèque pii.
 Æternas iterùm grates tibi solvimus æquas,
 Nam fervente fide corda cremare vales.
 Justum prorsùs erat reverà et funditùs æquum
 Plurima de angelico dicere PANE Patrem,
 Quatenus angelicus Doctor reputatus ubique,
 Narrandi est solus cœlica dona capax.

II

Jam pridem Parisiis S. Thomas quasdam insensatas Averroës opiniones solidè refutaverat.—Alios inter errores philosophus arabs hispanus illum gravissimum sustinebat (de solo et unico spiritu in cunctis hominibus.)—Hic error, tam crassus, quam perniciosus, grassari tunc incipiebat inter philosophos.—Facultas Theologiae parisiensis illum damnavit errorem, tamquam doctrinam oppositam tum rationi, tum opinioni Ecclesiae.—Propterea tunc noster Sanctus tractatum scripsit de Unitate intellectûs adversûs averroistas, cujusmodi opus editum est in fine pontificatûs Urbani IV, qui Perusiae decessit paulo post promulgationem Bullae festivitatis Sanctissimi Sacramenti.

Pridem Parisiis errores exitiosos

Quos ferè philosophus durus iberus-arabs,
 Nomine Averroës, uno sæclo antè docebat,
 Thomas rejecit; sed tamen error hebes
 (*In cunctis animam personis scilicet unam
 Esse et non alias*) cœperat esse minax,
 Et grassabatur præsertim in philosophastris,
 Qui mentem vacuum luce theologicâ,
 Doctrinâque piâ sterilem cassamque tenebant;
 Atque proindè gregi plurima damna dabat.

Dudum Parisiis damnaverat alma Facultas
 Errorem talem, et fermè abolevit eum.
 Nunc vero Thomas iterum coalescere cernens
 Inter philosophos, hæreticosque novos,
 Funditus intendens deliria tollere stulta,
 Acepto calamo, fusius egit opus,
 Insigne et plenum documentis nempè severis
 Quo victor fieri nactus abundè fuit.
 Non verò sacras Scripturas attulit exhinc,
 Ut tales posset trudere stultitias.
 Ipse theologicos renuit producere textus,
 Sed tantum documen sumpsit Aristotelis,
 Quatenus ipsius blaterabant esse sequaces,
 Semper abutentes nomine et ejus ope.
 Argumenta etiam rationis seria valdè
 Jugiter in summâ ponere adeptus erat.
 «DE UNO INTELLECTU» hæreticos adversus eosdem
 Selectum librum lucidè et ingenio
 Multâ doctrinâ, multoque lepore refertum
 Insignis Doctor prodidit absque morâ.
 Tunc opus imprimis, Urbano sospite, scripsit,
 Atque sub ejusdem spontè patrocínio.
 Hic Papa eximius, festi Sanctissimi in orbe
 Post latam Bullam, jussaque sacra pia,
 Languidus occubuit Perusinâ nobili in urbe
 Cum populi ærumnâ mœstitiaque gravi. (1)
 Sancti Doctoris cor pressit tetricus angor,
 Cùm pius Urbanus concidit in tumultum;
 Ats alter venit confestim Papa supremus,
 Qui Christi lectum protegit ipse gregem.

(1) El Papa Urbano IV falleció el 2 de Octubre de 1264.

III

Clemens IV Papa, antiquus amicus S. Thomae.—Eum ad se avocat, ut ejus consiliis utatur in Ecclesiae moderamine.—Pontifex ipsum facit Cardinalem, et Neapolis Archiepiscopum.—Thomas verò ex humilitate, et cum lacrimis honorem declinat.—Clemens denique precibus accedit, et nominationem sine effectu relinquit cum maximo Thomae jubilo et laetitia.—Opera scribit.

In medio Ecclesiae Clemens sedet ordine quartus,
 Et summus Pastor pace tuetur oves.
 Hic vir dum fuerat pretiosâ Purpurâ amictus,
 Jam nostri Sancti verus amicus erat.
 Quare cum primùm nitidam, sacramque tiaram
 Suscipit invitus, Principis ipse memor
 Ad se multimodis rationibus avocat ipsum,
 Præcipuè ut monitis ejus et utilibus
 Uti consiliis alto in moderamine posset,
 Ac altis meritis præmia digna daret.
 Papa benignus ei generosiùs obtulit Ostrum,
 Quod Thomas humilis noluit accipere.
 Insistens Clemens, et terque quaterque reposcens,
 Ad celsum Thomam munus adire jubet.
 At noster Doctor devoto postulat ore,
 Et libertatem, pauperiemque petit.

Tunc modò Pontificis jussu est diploma relatum,
 Seu quasi rescriptum maximo honore datum,
 Per quod Metropolis de jure Neapolis esset
 Prælatuſ Thomas. Tot bene dona meret.
 Attamen is toto declinat pectore honorem,
 Et pius exorat numen opemque Dei.
 Asserit indignum se prorsùs honoribus esse,
 Quatenùs et minime munus obire sapit.
 Plorat et illacrimans veniam cum pace adipisci
 Jugiter intendit. Cernuus ante Deum
 Jam pius exposcit; jam sperat habere favorem,
 Gratia nam tanto rore petita, venit.
 Et sic est factum: nam Clemens ipse repugnans
 Patrem fortassis excruciare pium,
 Seu quia de cœlis alta inspiratio venit,
 Bulla relicta manet, Papaque delet eam.
 Jubila magna capit noster spectabilis auctor,
 Cùm libertatem, pauperiemque sibi
 Esse datas pariter cœli virtute supernâ
 Certè cognovit, mente notante sua.
 Tunc pia completur perfecta vocatio Patris,
 Et varias operas ipse nitente stylo
 Perficit, ac otium toto molimine mactans,
 Explanat quatuor sedulò evangelia,
 Demumque AURATAM pergit, peragiturque CATENAM,
 Pro qua tot pollet laudibus ipse frui;
 Atque *Theologicæ Summæ* tum contulit altam
 Normam accuratè, postea quæ ex manibus
 Exiit ejusdem, cum delectamine mundi;
 Nam SUMMA est Divi, non opus est hominis.

IV

Guillelmus de Sancto Amore antiquas suas iterat ineptias contra Ordines Mendicantes.—Libri, quem pridem scripserat sub titulo «PERICULA NOVISSIMORUM TEMPORUM,» mutatâ facie, et sub novo titulo «COLLECTIO SACRÆ SCRIPTURÆ,» audacter textum divulgat, et ad SS. Papam procaciter remittit.—Sanctissimus eum reprehendit propter audaciam.—Thomas, hortatu Pontificis rescribit, et binos concinnat libros, quibus ineptias et perfidiam Guillelmi proterit; et perfectionem vitæ monasticae laudat et exaltat.

Dùm clarus Thomas, Princeps celebrandus Aquini,
 Sancta docens populos, ædificabat eos;
 Cùm verè angelicâ doctrinâ et moribus almis
 Cœli præmonstrat gentibus ipse vias,
 Doctor Guillelmus *de Sancto* dictus *Amore*,
 Invidus et durus, consiliique tenax,
 Priscas doctrinas cupiens iterare dolosas,
 In Mendicantes, antè sub hoc titulo
 «POSTREMÆ ÆTATIS PERMAGNA PERICULA» dictum,
 Edidit in lucem, non sinè labe librum.
 Attamen, ut meliùs posset jactare venenum,
 Mutato titulo, dissimulansque dolum,

«*Sacræ Scripturæ Collectio*» sic titulatum.

Ad Sanctum Papam turpis et irreverens
 Illum transmisit revera duriter audax.

Papa simul Patri, qui Generalis erat
 Ordinis egregii, librum tansmisit eundem,
 Commendans pariter, noster ut eximius
 Thomas tum legeret turpem, falsumque libellum,
 Ut rescribat ei, si sibi forte placet.

Clemens, Papa pius, Guillelmum tunc reprehendit,
 Ac duris verbis carpit, et urget eum,
 Tunc quia dans operam doctrinæ prorsùs iniquæ
 A sanctis juvenes arcet ubique viis;
 Tunc quia dissimulans artes, et figmina prava,
 Mutavit titulum, fallere concupiens.

Intereà Thomas librum, quem scripserat antè
 Parisiis, iterùm vulgat in Italiâ.

Insuper ac alios zelo concinnat et arte,
 Queis tunc Guillelmi proterit omne nefas.

Hic jam non ultra scenâ apparebit in ullâ,
 Sed damnatus erit crimine perfidiæ,
 Ut semper sileat, limum mordere coactus,
 Namque ars et virtus cuncta domare solent.

V

Thomas, ex pietate, iter aggreditur in Mediolanum, ad honorandas reliquias Sancti Petri Martyris, manichaeorum flagelli. —Ejus urbis auctoritates mausoleum construi decreverunt in honorem Sancti Martyris, et ideò noster venerandus Doctor mirabile scripsit epitaphium, pro tumulo, quod adhuc cum magnâ reverentiâ legitur hodiè.—Ex Mediolano ad Bononiam transiit ex Superiorum mandato, ac ibi Theologiam legere incepit magnâ omnium expectatione et admiratione.

Exardens Thomas zelo et pietate supernâ,
 Ad Mediolanum sedulus ire volens
 Martyris ut Petri cineres veneraret amanter,
 Continuo instituit lætificatus iter.
 Hæresis hic sanctus fuerat crudele flagellum,
 Et manichæorum malleus ipse stetit.
 Proptereâ Thomas perquàm deamaverat illum,
 Ac ejus sanctam poscere avebat opem.
 Cùm Mediolanum fervens advenit in urbem,
 Et coluit reverens Martyris ossa sacra,
 Prætor et egregii primores nobilis urbis
 Jam mausoleum Martyri amabiliter
 Cum magnâ pompâ, et summâ cum laude dicabant,
 Fausta celebrantes festa, colenda piè.
 Tunc noster Sanctus, sancti decorare sepulchrum
 Ardenter cupiens, scripsit epitaphion,

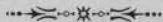
Quod bellè usquè hodiè super albo marmore perstat,
 Atque recordatur nomen utrumque benè.
 Oh! quàm jucundum propè Sanctum dulcè morari!
 Quàm felix Thomas, atque beatus erat,
 Cum sancti ad tumulum sistebat poplite flexo,
 Cœlitis implorans numen opemque simul.
 Transactis aliquot, plerumquè precando, diebus,
 Ex Mediolano tendere ad amplificam
 Urbem constituit quæ est clara Bononia dicta,
 Namque ibi Doctorem jussit adire Prior.
 Oppido in hoc magno generalis ab Ordine cœtus
 Ante graves Patres concelebrandus erat.
 Cœtibus in totis Thomas quasi stella polaris
 Semper habebatur, perpete luce micans.
 Porrò theses ejus, quovis in tempore latas,
 Quisque, prout fidei dogmata sacra tenens,
 Tamquam cœlestem doctrinam pectore in imo
 Nempe recondebat, lucrificando sibi.
 Postmodò Gymnasii Rector, scitique Magistri,
 Qui disciplinis promeruère decus,
 Jam dudum Thomam cupiebant cernere secum,
 Atque Bononiæ ei laurea sarta dare.
 Huic desiderio jussum nexère priores
 Ordinis ut Doctor sisteret urbe in eâ,
 Atque magisterium doctrinæ nobile sacræ
 Pergeret, et sanctum dogma doceret ibi.
 Accessit reverens jussis, precibusque notatis,
 Quippè voluntatem Cœlitis esse videt.
 Et postquam cineres Patriarchæ percolit almi, (1)
 Sacra ubi tunc requies ossibus ejus erat.

(1) Sto. Domingo de Guzmán.

Juge theologiæ documentum exercuit ample
 Coram discipulis, rhetoribusque simul,
 Qui eminens attracti Thomæ dulcedine et arte,
 Visendi cathedram prorsus erant avidi,
 Ejusque accipere infinita profata volebant,
 Discere ut hoc medio plura liceret eis.
 Tunc quasi consiliis respondens sæpè petitis,
 De imperio Regis (1) perbene scripsit opus.
 Principis aut regimen doctrinâ prompsit amœnâ,
 Porrò librum pulchrum, qui veneratur adhuc.

VI

Post scriptionem libri «DE REGIMINE PRINCIPUM,» Reverendissimus Generalis transmisit ei quemdam anonymum libellum, in quo falsa et periculosa doctrina vulgatur circa sacramentalem formam Pœnitentiæ, scilicet: «non esse proferenda ista verba «EGO TE ABSOLVO.»—Hanc hæreticam doctrinam valenter refutavit.—Tunc temporis edidit primam partem Summæ Theologiæ, quod verè mirabile opus est, quatenus humani ingenii facultates excedit.

Cúm liber inscriptus «De alto moderamine Regum,»
 Sivè Monarcharum norma vel imperium»
 Hugoni Regi Ciprorum spontè dicatus
 A nostro Thomâ, pro pietate, fuit,

(1) De regimine Principum.

Mox alium pravum, auctoris sinè nomine, scriptum,
 Ordinis egregii Dux generalis ei
 Misit, ut extemplo impugnaret fortiter ipsum.
 Quatenùs errores, ancipitesque theses (1)
 De exomologesi præfato auctore docente,
 Maximè oportebat nullificare cito.
 Et sic est factum. Noster, de more, valenter
 Doctor protrivit falsa profata libri,
 Hæresis avertens infandos fortiter ictus,
 Quæ voluit noviter scindere dogma sacrum.
 Postea percelebris Synodus, celebrata Tridenti,
 Clarorum votis, consiliisque Patrum,
 Hanc quoque doctrinam Thomæ sancivit honore,
 Qui ipsius laudes extulit, atque decus.
 Prima THEOLOGICÆ tunc pars fuit edita SUMMÆ,
 Verum portentum, nobile prorsus Opus,
 Quod miratus homo tenet ut cœleste charisma,
 Humanas vires funditùs exsuperans.
 Per binos annos studio plerumquè vacando,
 Istud opus scripsit, quod fit in orbe jubar,
 In quo vera Dei nitidè splendere videntur,
 Ac ubi lux animas irrigat, atque fovet.
 Perpes in hoc Libro perfecta scientia Divi
 Ac ejus virtus provida, cunctipotens
 Pulchrâ cum methodo, dulcique sapore leguntur:
 Non opus est hominum cœlicus iste Liber.
 Angelus est ideò cœlestis ubique vocatus,
 Humano indutus cortice Doctor amans.

(1) Scriptor anonymus ajebat: <Confessarium non debere proferre illa verba formæ Penitentiaë: EGO TE ABSOLVO.

VII

Fama Doctoris extenditur ubique.—Urbes longinquae, et devoti cives, qui Sanctum propè tenere nequeunt, fundant monasteria ejus nomine et advocazione.—Sic factum est Salerni, ubi veneratur pretiosa manus Sancti, et corpus sororis ejus Theodoraë, Comitissae de Sancto Severino, quae etiam obdormiit in Domino in odore sanctitatis.—Æquanimitas nostri Sancti in aerumnis et infortuniis, in quibus magnâ effervescebat devotione et pietate.—Reginaldo fratri comiti de Aquino, dignitates, bona, et ditiones restituuntur.—Noster Sanctus grates Deo fervidus agebat, et nihilominùs pro tyranni conversione exorabat.

Dùm noster Doctor doctrinæ semina fundens,
 Ipse novâ methodo dogmata sacra docet;
 Dùm per eos populos quò forsam jussus adibat,
 Spargere virtutis prorsùs aroma quìit,
 Urbes, atque viri longinqui, luce supernâ
 Vel Thomæ allecti dotibus egregiis,
 Cùm propè non poterant Doctorem cernere sanctum,
 Exardescentes ejus amore pio,
 Ordinis eximii fundabant claustra verenda
 Sub clarò Thomæ nomine et auspiciis.

Sic fuit in primis fundatum ritè Salerni
 Nobile cœnobium, quod benè floret adhuc,
 In quo Guzmani, qui verum prædicat, Ordo
 Doctrinâ populos fervidus ædificat.
 Asservatur eâ, et colitur reverenter, in Æde
 Ad Sancti laudes, ejus honesta manus,
 Quam modò post obitum pius Archiepiscopus istie
 Cùm plausu plebis, zelo et amore tulit.
 Tùm veneratur ibi Theodoræ nobile corpus,
 Quæ soror excellens Patris et ampla fuit.
 Utrique obsequium tribuunt utcumque fideles,
 Qui persæpè ab eis lumen, opemque petunt.
 Non noster Doctor positus compleverat altos,
 Munera nec nimium gesserat ampla Pater;
 Namque ita visa fuit vetuisse modestia semper;
 Ordini at eximio contulit ipse decus,
 Ac ejus nomen clarum super astra levavit,
 Sicut nunc votis inclytus Ordo viget.
 Historiæ punctum narremus temporis ejus,
 Quo noster Sanctus pacifer enituit.
 Tunc furor imperium teter, rixæque agitabant,
 Bellaque erant italis, dissidiumque ferox,
 Inter et altare, et solium crepitantibus armis,
 Turbatâ plebis permalè pace piæ.
 Sanguinis effusi passim sunt lapsa fluent!...
 Nubila sed fulgens post nigra Phæbus erit.
 Siciliam Carolus (1) prorsùs devicit utramque,
 Almaque lux rutilans fulxerat in populos.

(1) Carlos de Anjon.

Jam Reginaldus, Doctoris frater amatus, (1)

Qui capitis fuerat publicus ipse reus,

Tunc libertatem cum summo nactus honore,

Divitiasque suas, cunctaque jura, prius

Perdita, confestim revocavit, jure favente.

Intereâ Thomas ipse serenus erat.

Inter tot clades ac infortunia tanta

Doctor amans noster perstitit æquo animo.

Hostibus orabat pro sævis pectore miti,

Divum pro populi prosperitate precans.

Cœlitùs illatas diroque trucique Monarchæ (2)

Deflebat pœnas, atque dolebat eas;

Etsi aliàs Domino grates devotus agebat

Pro sanctæ Ecclesiæ pace bonisque datis.

(1) Conde de Aquino, quien inicualmente había sido condenado á muerte.

(2) Federico.

VIII

Devicto tyranno, et pace stabilitâ magno cum júbilo, magnificus Papa Clemens IV emoritur, quapropter Ecclesia magno afficitur dolore; praesertim Doctor angelicus propter amicitiam et benevolentiam.—Tunc Thomas Capitulum generale adit, in quo Consultor fuit imprimis.—Ad Regem Ludovicum Legatus accedit; Monarcha ipsius utitur monitis circa expeditionem militarem ad Palestinam secundò peractam.—Multas et magnas operas scribit.

Gallica cùm Siculis pepererunt arma triumphum,
 Cunctaque promebant oppida lætitiâ;
 Cùm ferè christicolæ resonantia júbila habebant
 Pro parto dono pacis in Italiâ,
 Flebile et infelix, non exorabile fatum,
 Summum Pontificem ¡proh dolor! arripuit.
 Papa pius Clemens, hunc casum plebe gemente,
 Occumbens, animas liquerat absque Patre!
 Hanc mortem mæsto deflevit pectore Thomas,
 Qui multis lacrimis tinxit et ipse genas.
 Quatenùs excelsam mensuram nominis implens,
 Clemens Papa fuit providus atque pius.
 Sic noster Sanctus, qui prorsùs amaverat ipsum,
 Ejus decessum sustulit ægro animo.

Porrò gregis forsàm præsenſerat orphanitatem,
 Quæ durare diù postmodò visa fuit. (1)
 Temporis hoc spatio Thomas fuit indè vocatus
 Ad gallos iterùm, nam modò Cœtus ibi
 Concelebrandus erat generalis, ritè coactus, (2) (1269)
 In Pentecostes Paschate magnifico.
 Hic fuit electus Cœtu Consultor ab omni,
 Casibus ut votum promeret in dubiis. (3)
 Quidam scriptores aliàs fortasse probandum
 Assertum firmant: scilicet eximio
 Tunc Ludovico Regi, re et nomine Sancto,
 Utpotè Legatus nobilis officii,
 Commissum gravibus de rebus ritè fuisse.
 Tempestate quidem Rex venerandus eâ
 Ipse Palæstinam disponens ire secundo,
 Ut sanctum bellum ferret honore Crucis,
 Solers consilium de Thomâ sumere avebat,
 Ut re de ambiguâ certior esset ita,
 Maximæ amicitiae, Thomam cum Rege ligantis,
 Quisque quidem poterat conscius esse benè.
 Rex pius, ut constat, placidè suscepit eundem,
 Ac ejus monitis usus abundè fuit.
 Sunt quoque et auctores, qui dicunt nempè rogatum
 Ad cathedram Sanctum denuò iisse suam, (4)
 Et binos annos ipsam rexisse adamussim,
 Lumine doctrinæ claustra rigando suæ.

(1) Duró tres años la vacante

(2) Se celebró en el año de 1269.

(3) Acerca de la extensión del deber de secreto natural, y la conducta que debe observar un superior con un inferior, cuya falta sabe en secreto.

(4) En el célebre Colegio de Santiago.

Hoc quoque porrò liquet, quod in illo tempore plures
 Ac magnas operas Angelus ipse Scholæ
 Scripsit, quas summi tunc laudavere periti, (1)
 Et nunc scitorum scrinia tota replent.

IX

Bononiam redit.—Concinnat secundam Summæ partem.—Ex totis Italiae arcessitur, praesertim Româ.—Tandem Rex Siculus a Generali adipiscitur, ut Thomas ad Neapolim eat, ac ibi fixè resideat.—Tendens Neapolim, Romae sistit per aliquot menses.—Ibi leviter aegrotat; at ejus Socius gravissimè.—Medici desperant; Thomae verò precibus Socius plenam et perfectam recuperat salutem miraculosè.—Neapolim proficiscitur.

Annos post binos præclara Bononia Sanctum
 Complexa est reducem, lætificata nimis.
 SUMMÆ ibi constituit partem conflare secundam, (2)
 Quo nullus melior fulget in orbe labor.

(1) Además de la *Suma*, que ya había escrito en París ó en Italia, dió á luz sus *Cuestiones del alma*, de la *Omnipotencia de Dios*, de la *Unión del Verbo*, de las *Criaturas espirituales*, de las *Virtudes*, del *mal*; opúsculos que existen coleccionados. Además escribió otro, contestando á varias dificultades propuestas por el P. Verceil, General de la Orden.

(2) 1.ª 2.^{ae} y 2.ª 2.^{ae}

Si primæ partis confectio adinstar eous
 Fulxit, lucidior nempe secunda fuit;
 Quæ disciplinas, tamquam sol, lumine replet,
 Ac opus humanum funditûs exsuperat.
 Nil mirum, sophiæ si princeps ipse notescat,
 Sivè theologiæ rex foret absque pari.
 Et mirum minimè si ex totis regionibus ipsum
 Clamaret toties fervida turba pia.
 Ordinis illustris Generalem sæpiùs ibant
 Partibus ex totis fertilis Italiæ
 Personam Thomæ poscentes supplice voce;
 Inclyta præcipuè Roma vocabat eum.
 Perdere eum doluit plerumque Bononia mæsta.
 Urbs quoque Parthenope, quæ prior aula fuit,
 Puber ubi fulxit studiis, habitumque recepit,
 Ejus consiliis, luceque avebat ali.
 Rex autem siculus Carolus tunc ordine primus,
 Qui regni capiti favit abundè sui,
 Evasit victor, precibus persæpè profusis,
 Quas percepit amans aure libente Prior.
 Nunc Romam versùs tendit, sistitque parumper
 Oppido in æterno, jussa Prioris agens.
 Hic fuit apprimè SUMMÆ pars tertia cœpta,
 Cum libris aliis, qui placuère sciis. (1)
 Protinùs egregiâ jam discessurus ab Urbe,
 Munera amicorum sæpè recepit ibi.
 Murice sacratus, Richardus, priscus amicus,
 Qui Thomæ augebat maximo amore decus,
 Ipsum cum Socio (2) ad villam invitavit amœnam,

(1) Comentarios sobre algunos libros de Boecio.

(2) El P. Renaldo, muy querido de nuestro Santo.

In qua rabbinos fecerat esse pios.
 Hic fuit ægrotans Doctor, sed non gravitate,
 Tempore nam sanus perstitit ipse brevi.
 Non ita præclaro Socio tunc contigit istud,
 Namque febri exardens, taliter æger erat,
 Tamque gravis morbus lecto prostraverat ipsum,
 Ut juxta medicos nulla salutis ei
 Spes impetrandæ supperesset: tota medela,
 Ut sanaret eum, cassa vel impar erat.
 Attamen ex votis Thomæ precibusque peractis,
 Alma salus ægro tuta redit subitò.
 Omnes hoc signum, tamquam mirabile, habebant
 Inter multimodis plura patrata ab eo.
 Denique propediem jam clara Neapolis ipsum
 Amplecti poterit perpete lætitiâ.

X

Neapolim ingreditur cum magnâ populi lætitiâ, et jubilo Magnatum.—Gymnasium gratulatur sanctum Doctorum, et grates agit Regi, quia ipsum revocari curavit.—Rex gratus populo et Doctoribus, reditum concedit ad subveniendum decorosæ sustentioni nostri sancti Doctoris.—Hic orans, scribens, docens semper coelestem patriam prae oculis habet, et in via perfectionis progreditur.—Conficit varias operas.

Jam pia Parthenope Thomam complectitur alnum;
 Jam cunctus populus sponte salutat eum.

Primi Magnates, et plebes insimul ipsum
 Acclamant hilares vocibus unanimis,
 Nobile Gymnasium Doctorem suscipit amplum,
 Qui pariturus erat laudis abunde sibi;
 Et grates Regi tanto pro munere solvit,
 Quatenus officiis ejus, et auxiliis
 Altum Parthenope debet, tantumque favorem
 Si ulterius Doctor vixerit urbe in eâ.
 Hic quoque nonnulli degebant stirpis Aquini,
 Summa quibus licuit gaudia concipere.
 Toti autem cives, pueri, juvenesque senesque,
 Ac sexus pariter debilis atque pius
 Exaltant læti Thomam, laudantque Monarcham,
 Qui in nostros ipsum fecit inire lares.
 Ordini at eximio gratus, regale charisma
 Reddere rex cupiens, præmia præstituit
 Thomæ, vel redditum, quo lautè vivere posset (1)
 Utpotè præ cunctis major in orbe scius.
 Hoc sic ex titulo conscripto in limine constat,
 Hæc ubi verba patent: «Siste parumper, homo,
 »Atque prius verè, quàm quæras ingredi in aulam,
 »Doctor ubi juvenes dogma Dei edocuit,
 »Sint veneranda tibi reverendum nomen et icon,
 »Quæ hîc exponuntur, ut verearis ea.
 »Rex Carolus regnum fecit populumque beatum,
 »Talia dans urbi præmia abundè suæ.»
 Hi minimè Sancto plausus utcumque placebant,
 Sed ferè martyrîum, pœna vel ejus erant.
 Id tamen est verum, quod puncto abstractus ab omni,
 Atque Deo soli lumina casta levans,

(1) Una onza de oro mensual.

Quæ circumstabant minimè discernere posset,
 Nam longè a mundo vivere visus erat.
 Semper et orando, scribendo vel ipse studendo,
 Cœlestem patriam prætulit ante oculos.
 Unum præ cunctis cupiebat spiritus ejus;
 Scilicet, ut verum nosceret omnis homo;
 Ut nomen Domini per sæcula sit benedictum.
 — Anno dumtaxat cum ferè dimidio,
 Quo pia Parthenope tenuit feliciter illum,
 Nonnullas scripsit conspicuas operas (1),
 Quas semper sciti certant laudare per orbem,
 Quæ quoquè sunt sophiæ magna medulla nimis.
 Phasibus in variis vitæ et discrimine tanto,
 Tot licèt intentus rebus, et arctus erat,
 Is tamen in cœlo sua lumina fixa tenebat,
 Jugiter æternum concupiendo Bonum.
 Ipse bonâ verè valetudine nempe gavisus,
 Et quamvis ætas robur habebat adhuc,
 Sæpè suam mortem præsensit inesse propinquam,
 Et verè ardentem percupiebat eam.
 Membra sua ardebat dissolvi, Paulus ut alter,
 Conspectuque Dei cuncta per æva frui.
 Tunc jugi studio, crebris precibusque vacando,
 Justitiam properans assequi adeptus erat.

(1) Comentarios de los cincuenta primeros salmos y otros opúsculos.

XI

Tertiam Summae partem concinnare pergit.
—Timore errandi afficiebatur, et jugiter
Deum pro sese reverenter exorabat.—
Tunc misericors Dominus eum recreavit
eum illis verbis mirabiliter ex ore Cru-
cifixi prolatis: BENE SCRIPSISTI DE
ME, THOMA.—Exhinc jam timor eum li-
 quit.—Multoties illud B. Pauli repetebat:
CUPIO DISSOLVI.... Gregorius IX ipsum
 invitat ad Concilium generale lugdunense.

Cœlesti influxu, et magno molimine Sancti
 Tertia pars SUMMÆ tunc erat aucta statim.
 At quamvis primæ jam viderat atque secundæ
 Partis fortunam, quam meruère priùs
 Maximè apud claros sapientes, atque peritos;
 Sic humilis perquam, tamque modestus erat,
 Tertię ut imprimis partis de sorte timeret,
 Cœlitis ac ideò sollicitaret opem.
 Orans atque precans deflexo poplite Divum,
 Cœli inspiramen sæpiùs appetiit.
 Exstasi in elatâ submersus spiritus ejus
 Quâdam fortè die a fratre notatus erat.
 Is cubitis aliquot de terrâ porrò levatus,
 Ante crucem Domini luce micante nitens,
 Hæc verba audivit prolata ab imagine Christi (1):

(1) En la Capilla de San Nicolás.

DE ME SCIVISTI SCRIBERE, THOMA, BENE.
 MUNERE PRO TANTO QUÆ VIS TIBI DONA REFERRI?
 Ad quod respondens illico Doctor amans:
 « Nil nisi te, dixit, Rex optime, maxime, summe,
 Te solum cupio, teque tenere volo.
 Tali jam claro sophiæ diplomate fretus,
 Erroris nullum pertulit indè metum.
 Cùm noster Sanctus Domino suscepit ab alto
 Doctrinæ specimen, consiliique boni,
 Argumenta quidem, quæ nemo repellere pollet,
 Tunc benedicebat pectore et ore Deum,
 Et repetebat idem, quod Paulus dixerat antè:
 Dissolvi cupio, et junctor esse Deo.
 Amplius omninò conscribere noluit exhinc.
 Nam finem cursùs sensit adesse sibi.
 Postremum vitæ spatium sibi pendere auebat,
 Æterni tantùm nempè legendo librum.
 Papa recens verò, qui Nonus in ordine dictus,
 Gregorius, plebem perpete in Urbe regens,
 Cogere Concilium tunc lugdunense secundum (1)
 Constituit, Sanctum tendere jusit ibi,
 Tamquam lucernam, quæ Patres luce repletet.
 Motus Concilii, præcipuusque scopus,
 Tunc erat imprimis græcorum stinguere schisma,
 Telluris-Sanctæ mitificare statum,
 Sævosque errores, vitium, quod serpit ubique,
 Delere omnino; salvificare greges,
 Et regnum Jesu totas extendere ad oras:
 Talia Pontificis tunc tetigère animum.

(1) Celebrado en 1.º de Mayo de 1274.

XII

Sanctus Doctor iter facit ad Concilium generale Lugdunense secundum. Quamvis aegrotus, mandato pontificio laetus obedit, eâ spe munitus, ut graecos ad catholicam fidem converteret.

Quòd sæcli oraclum fuerat reputatus ubique,
 Indè ad Concilium Doctor iturus erat;
 Gloria scitorum, per totum cognita mundum,
 Ad magnum Cœtum jussus inibat iter,
 Papæ mandato, secumque ea scripta ferendo (1),
 Queis græcas sordes tergere adeptus erat.
 Magni Legati Michaëlis nempè Monarchæ (2),
 Queis ibi tunc licuit ritè tenere situm;
 Ecclesiæ græcæ Prælati jure vocati,
 Qui in sanctâ Synodo, sorte favente, forent,
 Cum fortassè suis erroribus inveteratis,
 Hæc animum Thomæ, ut lætus adiret ibi,
 Ut propugnaret Christi documenta, ciebant,
 Ac armis logicæ vinceret hæreticos.
 Sic licèt æger erat, vel multùm debilitatus,
 Promptus obedivit; jussaque Pontificis
 Complevere intendens, iter anticipare resolvit.
 Amplexatur eum plebs pia Parthenopes;

(1) Contra los errores de los Griegos.

(2) El Paleólogo.

Ipsum magnates effuso corde salutant,
 Et miscent lacrimis gaudia sancta nimis.
 Spes generalis erat Thomam, quasi in æthere sidus,
 In sanctâ Synodo vimque, jubarque fore.
 Quare non obicem Siculus Rex protulit ullam,
 Quominùs ad Cætum Doctor abiret ovans.
 Ægrotans linoquit, mcestusque Neapolis urbem,
 Cujus amoris erit cuncta per æva memor.
 In mediis turbis magno acclamantibus æstro,
 Et fratrum lacrimis exit ab urbe piâ,
 A Reginaldo socio comitatus amante,
 Quo melior verè nullus amicus erat.
 Jam prope Castellum vadunt, ubi Neptis amata, (1)
 Cecani Comitibus nobilis uxor, inest.
 Hic remoraturus paucis est fortè diebus,
 Ut Nepti dicat dulce, piumque «vale»,
 Et vires capiat, sua quas valetudo requirit:
 Expectes, quæso, lector amande, parum.

(1) Francisca de Aquino, Condesa de Cecano, sobrina de nuestro Santo, vivía en el Castillo de Magenta.

XIII

Debilis et aeger pervenit ad Castellum vulgo de Magenta, quod inhabitant Comites de Cecano, agnati beati Thomae.—Graviter aegrotans, mirabiliter aliquantulum convalescit.—Propterea suum pergit iter, Reginaldo comitante.—Postmodo aggravatur in viâ; animosus vero sequitur, in quantum cognoscit hanc esse Dei voluntatem.

Pervenit ad Castrum Thomas defessus, anhelus,
 Viribus exhaustus, dante sodale manum.
 Janua Castelli fastu cum magno aperitur,
 Ut Sol doctorum fulgidus introeat.
 Inclyta tota Domus Comitum prope limina sistit;
 Præsertim Neptis, fœmina sancta, pia,
 Quæ uxor erat Comitum, perquam spectabilis, ampla,
 Expectabat eum, brachia tensa tenens,
 Agnatum sanctum cupidè amplexura colendum;
 Attamen heu! lacrimæ júbila substituunt,
 Nam claræ Dominæ præclarus Avunculus aeger,
 Et quasi mulcatus mortis agone, venit.
 Neptis eum refovet cum sollicitudine magna,
 Perque manus proprias, cum famulisque suis,
 In molli lecto summâ pietate reponit:
 Arcessit medicum, qui citò curet eum;

Ac omnes curas, toto molimine, adimplet,
 Ut vires repararet nobilis æger ibi.
 Sedulus intendit medicamina doctor eidem
 Aptare imprimis, ut revalere queat.
 At sanctus dixit: «*Divi exspectare favorem,
 Ejus opemque decet; nam Deus ipsa salus.*»
 Et sic est factum; nam protinùs, absque medelâ
 Ex vi portenti convaluisse patet.
 Ipse autem, quamvis compertum perbenè habebat
 Vicinam mortem prorsùs adesse sibi,
 Servandi cupidus Papæ mandata severa,
 Pergere constituit, dives honoris, iter.
 Ipse macer quamvis, et prorsùs debilis esset,
 Promptus obedire, et valdè animosus erat.
 Sic verè Neptis murata palatia linquit,
 Cunctas mæstifico rore rigando genas.
 Cum socio Thomas hiemali tempore vadit,
 Imbris compatiens, duritiemque nivis.
 Omne tamen suffert pro Jesu maximo amore,
 Quem quærit, sitiens cervus ut ambit aquas.

XIV

Languidus ac aeger pervenit ad Fossam Novam; ac in Monasterio Cisterciensi comoratur.—Monachi eum magnâ devotione excipiunt, quamvis admodum tristes propter morbosam ejus valetudinem.—A monachis valde rogatus explicat et exponit CANTICA CANTICORUM.

Usque Novam Fossam, pressus vehemente fatigâ,
 Pervenit Sanctus: longiùs ire nequit!!
 Cœtus eum recipit monachorum pectore læto, (1)
 Quatenùs amplius eis, inclytus hospes adest.
 Nam licèt ægrotum, tristi valetudine fractum,
 Ipsum viderunt, attamen altus honos
 Se penès, absquæ pari, retinendi porrò gigantem,
 Magnam lætitiàm suppeditabat eis.
 Quamprimùm potuit, Thomas pietate supernâ
 Ante Sacramentum cernuus ipse cadens,
 Fusiùs oravit forsàm quàm sæpè solebat;
 Ultra suspexit non ferè posse magis
 Ante Deum flere, et deflexo poplite stare.
 Cor ibi diffudit Cœlitis ante pedes,
 Coram spiritibus cœli præsentibus illic,
 Cum lacrimis ejus suscipiendo preces.

(1) Monjes cistercienses.

Postmodò cùm claustrum monachis comitatus adivit,
 Dulciter hæc dixit tristia verba nimis:
 «*Hic mea sit requies, donec caro tota resurgat,*
Si binos palmos vos mihi fertis humi.»
 Principis hic morbus rapidè vulgatus ubique,
 Fecit quamplures ire monasterium;
 Quo possent ægrum reverenter visere Sanctum.
 Inclyta cum primis tunc Comitissa fuit,
 Quæ magno Agnato curas apponere jussit,
 Ut nihil omnino fortè deesset ei.
 Tunc claræ Nepti Thomas molimine dixit:
 «*Nil opus hic habeo; Neptis amata, vale:*
Procura, instituas natos in lege supernâ,
Ut Deus innocuos servet, eosque beet.»
 Omnes prætereà proceres, et plebs pia junctim,
 Convenère Virum visere conspicuum,
 Qui nimio fractus languore, et febribus ustus,
 Nullam spem vitæ, lætitiævè dabat.
 Non fuit in totâ regione vel inclytus Ordo,
 Visere qui sanctum nollet abire Virum.
 Omnes intereâ monachi, inspiramine dîtes,
 Postuma dona ab eo supplice voce petunt,
 Et dicunt humiles: Pater oh venerande, colende,
 Linqvito jam nobis dulce charisma pium.
 Redde tuæ sophiæ specimen memorabile nobis,
 Quo pia posteritas te memorare queat,
 Teque sciat pariter vixisse parumper apud nos:
 Commentata pio Cantica redde stylo,
 Sicut et egregius noster Pater inclytus egit,
 Cùm jam jam morti fortè propinquus erat.
 Ad quod conspicuus Doctor respondit amanter:
 «*Sint mihi Bernardi spiritus atque vigor,*

» *Ut Tua Majestas non cæcet lumina nostra;*
 » *Verè hic præsentem Te videt alma fides.*
 » *Virginis atque Dei Natum, Regemque supremum,*
 » *Te quoque confiteor, Te colo, Te veneror.*
 » *Plurima de arcanis conscripsi, summe Redemptor;*
 » *De sanctis rebus plurima disserui.*
Abdita Tu penetras hominum præcordia valdè;
 Tu desiderium nosis abundè meum.
Si quotquot scripsi, oh Jesu, sunt omnia vera,
 Sint holocausta, Deus, tota sacrata Tibi.
Si inscius erravi, forsàm ruditare laborans,
 Oh bone mi Jesu, parcito, quæso, mihi,
Omnia suscipiat, quæ scripsi, Ecclesia sancta,
 Cui me submitto, totaque scripta simul.
Tunc Sacris Dapibus recreatus spiritus ejus,
 Omnes adstantes dulciter ædificans,
Præsidium Divi, et quoque Matris Virginis orans,
 Postulat, ut detur Unctio sancta sibi.
Hoc Sacramentum magno fervore recepit,
 Respondens precibus pectore et ore pio,
Inter singultus monachorum, rore madentùm,
 Poplite qui flexo circumiêre torum.
 ¡ *Inminet egregii jam dulcis agonia Sancti;*
 At jactura tamen tetrica prorsùs erit!
Flebilis et tristis, gemebunda Ecclesia planget:
 Donec erunt homines, congemet orbis eum.
Omnes adstantes nimio mœrore laborant;
 Ipsorumque genas luctus abundè rigat.
Unicus ejus erat ridens, vultusque venustus,
 Quatenùs ad cœlos lætus inibat iter.
Tunc tristes monachi exorant reverenter ab ipso,
 Ut benedicat eos largiter antè necem.

Et sanctus Thomas, factò molimine, obedit,
 Et cruce signatâ, sic benedixit eos:
 « Vos Deus omnipotens servet, faciatque beatos:
 Nomine et in Triadis vos benedico quoquè.
 Ultima verba quidem, quæ protulit, ista notantur;
 Non aliud verbum sospes habere quiiit.
 Sic Sol Doctorum, radianti lumine pollens,
 Exiit e terris, sidera celsa petens.

XVI

Plangor elegiacus super tumultum Angeli Scholarum.

¿Cur tua falx, Atropos, pretiosæ stamina vitæ
 Dirupit, linquens nunc sine Sole diem?
 ¿Numquid terdecimi sæcli spectabile lumen,
 Funditùs exstinctum, sæcula tota gement?
 ¡Proh dolor! Angelicus Doctor, lux clara Scholarum,
 Qui benè de Jesu scribere nactus erat,
 Cortice deposito, super æthera spiritus ivit,
 Ut capiat meritis dona parata suis.
 Jacturam minimè majorem sufferet orbis;
 Nam nunquam poterit majus habere jubar.
 Attamen angelicus Doctor sua scripta reliquit,
 Quæ mundo nitidum lumen abundè dabunt.
 Dogmata magnificis in libris cælica sparsit,
 Et donum sophiæ permanet altè in eis.
 Nomen porrò cluens ejus per sæcula vivet,
 Donec erunt hominum fulgidæ ephemerides.

Spiritus innocuus liber super astra volavit;
 Ejus at in scriptis spiritus alter inest.
 Temporis illius scriptores jure gemebant
 Jacturam tanti, conspicuique Viri:
 Nunc verò in cœlis radiantem perpete luce
 Contemplatur homo, et postulat ejus opem.
 Humanas lacrimas siccant jam gaudia sancta,
 Fulgida nam Thomas altera stella nitet.
 Spiritus ejusdem pubem nunc edocet amplam,
 Namque omnes operas ejus amore legit.
 Ossa ejus sacris venerantur in Ædibus almis,
 Pro nobis Domini, spiritus orat, opem.
 ¿Quid tuns, oh atropos, funestus aculens egit?
 ¿Quæ nobis igitur pesima damna tulit?
 Revera nullum; sed munera magna profectò,
 Scilicet in cœlo sidus, humique ducem.
 Sic Deus e pravis educere et optima suescit,
 Quatenùs est summe providus atque bonus.

XVII

EPISTOLA quam Doctores Gymnasii parisiensis mittunt ad Generale Capitulum PP. Praedicatorum circa obitum Sancti Thomae Aquinatis.

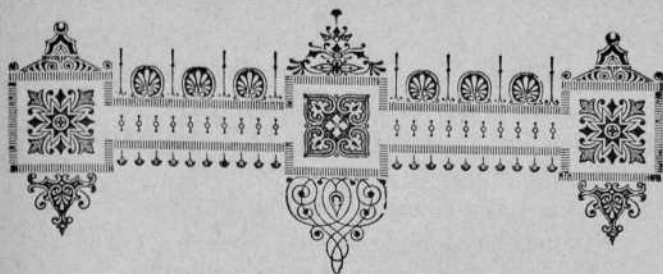
«In Christo Patribus venerandis, atque Magistris,
 Ordinis egregii Fratribus eximiis,

Cœtui honorando Lugduni, maximo, et amplo,
 Sit benedicta Dei gratia et alma salus.
 Gymnasii Rector, Doctores Parisienses,
 Procuratores, inclyta tota cohors
 Sivè Professorum Collegia, sivè Magistri,
 Qui artibus ingenuis intimo amore vacant;
 Inter singultus, gemitus, lacrimasque profusas,
 Quæ ex cunctis oculis nocte dieque fluunt,
 Vobis offerimus sævum nimiumque dolorem,
 Quem pro decessu Principis angelici
 Cor nostrum suffert, venerabilis, inclyte Cœtus;
 Vobis ærumnas pectoris offerimus.
 Heu! heu! ¶ Quis posset tristis lamenta Prophetæ
 Promere, et in facie roris habere mare?
 ¶ Quis plenè exprimeret tormentum cordis acerbum,
 Quod nobis teter nuntius attulerat?
 ¶ Quis verè angores animorum pandere posset,
 Quos nobis astri protulit occubitus?
 Nos dolor, et vehemens angustia plangere cogit!
 Heu, heu! quis valeat certior esse satis
 Quomodò Cunctipotens Solem sinè fulgure linquat,
 Aut cur hæc careat lumine stella micans?
 ¶ Arcanum cæcum quod homo non perspicit unquam,
 Nec clarum nostris sensibus esse valet!
 Unum porrò patet: sophiæ cœlestis abyssus,
 Quæ totum mundum ditificare quirit,
 Marmore sub gelido marcescet cuncta per æva,
 Ac ejus tumulus perpete rore madet.
 Proh dolor! Ipse fuit sæclo revocatus ab isto,
 Cùm magis ejusdem mundus egebat ope.
 Attamen immeritò subtractam dicimus esse
 Lucem vivificam sidere de nitido;

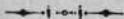
Nam Deus heroas pro tempore suscitât amplos,
 Ut mundum doceant dogma salutiferum;
 Et cùm mandatûm benè confecêre laborem,
 Ad cœlum revocat, dona daturus eis.
 Propterea verbis frustrâ insistemus in istis...
 Non semel ad vestrum nobile Concilium
 Hoc de Gymnasio legati ivère rogantes,
 Ut nobis Sanctum mittere pace bonâ
 Procuraretis; sed non attendere juvit,
 Quamvis Gymnasii gloria Doctor erat,
 Et propriè posset reputari Parisiensis;
 Quatenûs hîc Sanctus laurea sarta tulit,
 Ac hîc primitias doctrinæ sparsit abundè:
 Non tamen audistis fervida vota piè.
 Nunc verò, quoniàm renuistis reddere vivum,
 Ejus tam dignum corpus honore date.
 Hîc Mausoleum, tam magno nomine dignum,
 Arte, vel ingenio, cum pietate simul,
 Consecrare decet præclaro Principi Aquini,
 Qui hujus Gymnasii lausque, decusque fuit.
 Ipsius Sancti, defuncti nunc venerandi,
 Munere pro magno, poscimus ossa piè.
 Natio digna pari non ulla existit honore,
 Sicut Parisii, luminis emporium,
 Arx, ubi constituit plerumque scientia sedem,
 Alt.rix Doctoris, Mater honorifica,
 Quæ Sanctum fulsit doctrinis, et pietate,
 Quæque Virum formans, magnificavit eum.
 Non alia exuvias Sancti servare decenter
 In mundo poterit, nobilis Ordo sacer.
 Quapropter nobis venerandum reddite corpus,
 Ut nostrum cultum jugiter accipiat,

Ac ejus dotes imitans studiosa juvena,
 Insimul ipsius dogmata discat avens.
 Jam nobis igitur sacrum concedite Corpus,
 Quod pia posteritas cuncta per æva colat.
 Si cineres etenim sanctos Ecclesia honorat,
 Nobis jure quidem congruit altus honos
 Hunc, quasi thesaurum, retinendi maximâ in Æde,
 Ut lumen patriæ, conspicuumque Ducem.
 Vos audituros sperabimus esse rogata,
 Vestris confisi dotibus eximiis;
 Interea verò Sanctus si incepta peregit,
 Quæ dudum cœpit scribere Parisiis,
 Corpore cum sancto simul ad nos mittite promptè,
 Nam nobis istud voverat ipse piè.
 Quæ nos circumdant, utcumque pericula magna
 Vestrum præsidium nos rogitare movent.
 Denique jam, Patres, nobis estote benigni,
 Hasque preces humiles auribus accipite. »

*Datum Parisiis anno Domini 1274,
 Die Mercurii antè Inventionem Sanctæ Crucis.*

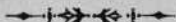

LIBER QUARTUS.

I

Bulla canonizationis Sancti Thomae Aquinatis.

Servus Servorum, Divi famulusque Joannes, (1)
Qui Christi electos pascit in orbe greges;
Omnibus in Christo dilectis Fratibus amplis,
Qui plebem pariter maximo amore regunt:
Et quoque conspicuis Pastoribus, et Patriarchis,
Præcipuè ornatis Murice nempè sacro;
Deniquè Prælati, abbatibus, atque Decanis,
Qui in populo splendent ordine multiplici,
Omnibus ex toto præbemus corde salutem,
Ac almæ pacis munera sancta damus.

(1) Juan XXII en Aviñón.

«Desuper in populos Dominus medicamina misit,
 Ut sanaret eos vulnere lethifero.
 Divinum Verbum, Caro factum in Virginis alvo,
 Flamine Supremo Divi operante piè,
 Nobiscum terris clemens habitavit in imis,
 Nosque suo exemplo dulciter edocuit,
 Et verbo instruxit, reserans arcana superna,
 Pandensque eloquiis dona futura suis.
 Denique se Patri pius in Crucis obtulit arâ,
 In qua diffuso sponte Cruore suo,
 Omnia lapsorum, miserans peccamina tersit,
 Ipsa dealbando porrò nitore nivis.
 Tunc loca solamen miseris perduxit in ima,
 Qui tunc sperabant dulce levamen ibi.
 Ipse dies autem post tres surrexit ovanter,
 Lectis discipulis sæpè loquendo suis
 De Divi regno. Tunc quadraginta diebus
 Exactis, coram testibus innumeris,
 Hos benedicendo, lentè super æthera scandit,
 Cum majestate, et clara tropæa ferens.
 Janua cœlestis patet, et reserata notescit
 Omnibus humanis, quos alit alma fides.
 Credentes, humiles, et paupertatis amantes
 Aut sacri voti qui jura spontè ferunt,
 Portas conspiciunt cœlorum jam ferè apertas..
 At Divi Regnum vim tolerare decet.
 Thomas proptereà, decertans more gigantum,
 Cœlorum rapuit regna beatifica.»

II

CONTINUATIO BULLÆ.

«Taliter in vitâ Princeps se gessit Aquini,
 Ordinis eximius Filius egregii,
 Qui verum toti peramanter prædicat orbi;
 Doctor Theologus maximus, absque pari,
 Qui famâ clarus, vitâ clarissimus almâ,
 Ipse Sacerdotum norma, decusque fuit,
 Prorsûs erat sapiens, pius, in juvenilibus annis;
 Quare Gymnasium Parisiense statim,
 Ipsum Doctorem fecit, tenuitque decenter,
 Aptè exercentem sæpè magisterium.
 Amplas conficiens operas ibi perpete plausu,
 Protinûs altavit nomen ad astra suum.
 Fusiûs explevit tunc illa prophetica verba: (1)
*«Desuper et montes rore madente rigans,
 Fructibus ex operum terram satiabit abundè»*
 Tota prophetiæ vis fuit acta in eo;
 Namque suæ implevit doctrinæ fructibus orbem.
 Artibus ingenuis, primitiisque simul,
 Et cunctis sophiæ præfulgens partibus amplè,
 Funditûs assumptus munera ad alta fuit,
 Quominûs ætatis defectus ritè vetaret:
 Divinæ sophiæ plurima signa dabat.
 Is terrenorum semotus ab ambitione,
 Atque Deo intendens, tùm studiisque vacans,

Prætermittebat semper terrena, caduca,
 Ut meliùs posset cœlica habere sibi.
 Quotidie Missam celebrabat purus, et insons;
 Virginitatis amans, cultor et ipse fuit.
 Is, quia ditatus divino nempè favore,
 Non unquam carnis sensit aculeolum.
 Is ferè degebat, studiis, precibusque vacando,
 Atque simul lacrimis ore precando Deum.
 Ipse pudicitiaë candebat porrò nitore,
 Sicut in æthereo sol novus axe micat.
 Sobrius imprimis, humilis, pius, angeli adinstar;
 Fastûs, aut propriaë pompæ inimicus erat.
 Vir Divi, parvo contentus, morigerator,
 Qui pietate potens, omnibus omne dabat,
 Ipse quidem mœstus cum flentibus esse solebat;
 Cum lætis verò lætificatus erat.
 Omne supercilium fugiebat perpete curâ,
 Constanter renuens munus honorificum.
 Fœminei sexûs consortia longiùs a se
 Depellens, otium jugiter extimuit.
 Quandò propinqua dies fuit, in quâ sidera ad alta
 Migraturus erat, cœlica ut ipse Dei
 Præmia perciperet, Lugduni indictio magnæ
 Facta fuit Synodi, nomine Pontificis,
 Prædecessoris Nostri. Tunc inelytus iste (1)
 Papa scium Thomam tendere jussit ibi,
 Lucibus ut propriaë doctrinæ perbenè Cœtum
 Illustraret ovans. Linq̄ere Parthenopem,
 Tunc ubi cum plausu et magno splendore legebat,
 Doctor constituens, promptus inivit iter.
 Attamen ¡heu! minimè Lugdunum pollet adire,
 Namque malè ægrotans, sistere nempè Novæ

Urgetur Fossæ, monachis acceptus, ut hospes.
 Limina is ingrediens sacra monasterii,
 Flebilis hæc dixit tranquillè dulcia verba:
!Hic sit jam requies cuncta per æva mihi!
Hic habitare juvat, loca namque hæc eligo grata!
 Et sic est factum. Creverat alta febris;
 Morbus destituit paulatim viribus ipsum,
 Virque Dei Sacras postulat ipse Dapes.
 Ante Sacramentum divinum, poplite flexo,
 Et coram monachis, presbyterisque piis,
 In magnum fidei specimen, pietate flagrante,
 Hæc flens expressit fervida verba nimis:
« Corpore de Christi sancto, quod pronus adoro,
Ac de ejus pariter Sanguine mirifico,
Plurima multoties calamo nimis ubere scripsi.
Plures res sacras fusiùs edocui;
Si malè conscripsi, me Ecclesia corrigat arcètè,
Namque ejus placito subdo profata mea.»
 CORPORE VIVIFICO summa pietate recepto,
 Ac aliis sacris ritibus appositis,
 Transactisque tribus magno fervore diebus,
 Spiritus ejus hians æthera scandit ovans.
 Dulciter in Domino obdormivit Stella refulgens,
 Qui doctrinarum duxque, decusque fuit.
 Magnus adorator, Christi servusque fidelis
 Introit in Domini gaudia summa sui.
 Is sospes Jesum magno deamavit amore;
 Perpete nunc Jesus munere donat eum.
 Plurima post obitum navavit signa corusca,
 Cum quibus Omnipotens mirificavit eum.
 Ejus post septem menses a corpore humato,
 Cum transferrè aliò porrò necesse fuit,

Ne fortè exuviæ audacter raperentur ab ullo,
 Taliter efflavìt corpore ab ejus odor,
 Ut totum grato implerit sufflmine templum,
 Totaque perplacidus claustra repleret olor.
 Septem post annos eadem fragrantia in Æde,
 Tamquam portentum, perbenè sensa fuit.
 Ejus munditiam carnis Deus ipse probavit,
 Insimul ac animæ dona perennè data.
 Proptereà monachi valdè venerantur eumdem,
 Et tamquam Sanctum jam tenet alma cohors.
 Insignis quidam clarâ chirurgicus arte,
 Qui pedibus multùm claudus et æger erat,
 Et multos annos baculo subnixus utroque
 Vix paucis poterat passibus ipse gradi,
 Ante sacrum tumulum Sancti ferventiùs orans,
 Evasit subitò sanus utroque pede.
 Alter qui, horribili cecidit phantasmate viso,
 Et toto sensu funditus orbis erat,
 Ac omni amisso motu manuumque, pedumque
 Porrò videbatur mortuus esse ferè,
 Omnino apparens facie distortus et ore,
 Ad Sancti tumulum ductus, is absque morâ
 Robora membrorum reperit, totamque salutem,
 Quod mirabilius gens pia laude tulit.
 Talia sunt igitur Divi testimina vera,
 Quæ nobis de almo contulit alta Viro.
 Ejus credentes animam super astra locatam,
 Laturam nobis lumen et auxilium,
 Inter Sanctorum confidimus agmina amantem,
 Unde tuam, Jesu, novimus esse fidem,
 Quæ Thomam dictat fore cuncta per æva beatum.
 Cuncti lætemur dulciter in Domino.

Lætetur Mater reverens, Ecclesia sancta;
 Exsultent Itali, jubilet Ordo sacer,
 Turbaque Doctorum complaudat perpete plausu;
 Sedula jam studiis læta juvena vacet.
 Atque senes etiam tum delectentur in illis,
 Ac omnes meritis perbenè proficiant.
 Namque dedit Dominus Doctori dogmata certa,
 Et legem vitæ funditùs innocuæ.
 Spiritu eum Dominus sophiæ complevit abundè,
 Landisque æternæ detulit ipse stolam.
 Et quia, qui in cœlis cum sanctis imperat altè,
 Expedit in terris ut celebremus eum,
 Præcelsum Thomam veneremur luce potentem,
 Ac ejus superam conciliemus opem.
 Non semel inquiri de sanctis moribus ejus
 Fecimus, et variè signa stupenda nimis
 Ritè notescabant, ut solis lumina, clara.
 Quapropter coram testibus eximiis,
 Cunctis perspectis in stricto examine signis,
 Assensu Fratrum, consilioque simul,
 In Sanctæ Triadis venerando Nomine, Nosmet
 Doctorem Sanctum dicimus esse quoquè,
 Qui cum cœlicolis socius spectabilis extat,
 Cum quibus et fruitur perpete nempe Bono.
 Vos igitur Fratres, et Patres ordinis ejus,
 Et quoque Gymnasium nobile, præcipimus
 Et per apostolicum scriptum mandamus apertè,
 (Ut natalitii laus tribuatur ei)
 In nonis Marti celebretis festa quotannis
 In tanti Sancti perpetuale decus.
 Utque ejus tumulum plebs fervida visitet amplè,
 Et festiva dies sit celebranda piè,

Omnibus ex latâ cœlesti indulgeo gazâ,
 Dùm bene confessi, ritèque dispositi
 Ad Sacram Mensam devotè acceditis, atque
 Ejusdem toto corde petatis opem.

(Datum Avenione 15 Kal. Aug. Pontific. Nostri anno 7.)

III

LITTERÆ APOSTOLICÆ

**Beatissimi Patris Urbani V. Papae, quibus
 acta judicialia in favorem Monachorum
 Fossae-Novae instructa circa jus retinen-
 di venerabile Corpus B. Thomae funditus
 abrogantur, et egregio Praedicatorum Or-
 dini facultas conceditur, ut illud trans-
 ferant ad Tolosam.**

Servus servorum Divi, famulusque pusillus,
 Urbanus Quintus, Papa, favente Deo,
 Ut toti fiat monumentum posteritati;
 Omnibus omnimodè gratia sitque salus.
 «Æternus Dominus, qui rebus in omnibus extat
 Providus et clemens, et pietate potens,
 Nostræ commendans curæ, Pastoris amantis,
 Lectas, quas deamat, quasque redemit oves,
 Nos quoque in hanc celsam cathedram conscendere fecit,
 Ut, quasi de montis culmine, prospiciam,
 Et benè provideam quidquid sit fortè necesse
 Ecclesiæ sanctæ. Pacis ut et solidæ

Altas radices Christi plantemus in agro,
 Rixas vltando, et jurgia cuncta simul.
 Propterea ardentem cupientes esse tenendas
 Sanctorum, magnis laudibus, exuvias,
 Et reverenter eas venerari a plebe perennè,
 Hæc nobis placuit pangere jussa nova:
 Custodes cinerum Sancti Doctoris Aquini,
 Quique Novæ Fossæ claustra verenda tenent,
 Egregios monachos, pro Jesu corde rogamus,
 Ut Thomæ corpus Fratribus, absque morâ,
 Guzmani tradant animo reverente vel æquo,
 Ut decet eximios, ingenuosque viros.
 Re benè perpensâ nobis revocare anathema
 Est visum, noviter consiliumque dare.
 Sic magni Sancti Corpus, quasi gaza superna,
 Jam custoditum Fratribus ejus erit
 In magno templo, quod percolit ampla Tolosa;
 Inque dies pietas crescere tunc poterit.
 Expediit ut mediis in fratribus ossa quiescant,
 Donec ad extremum se caro tota levet.
 Æstro cum magno Guzmani candidus Ordo
 Exuvias venerans ritè recondet ibi;
 Perpes ubi cultus tribuetur Principi Aquini,
 Donec erunt qui operas ejus honore legant.
 Unum dumtaxat Patres ex corde rogamus;
 Porrò ad Parisios, nempe sacramque Domum,
 In qua doctrinas expandit Sanctus abundè,
 Ejus ducatur dextera secta manus,
 Ut sic Gymnasio ornamentum nobile valdè,
 Cujus Doctor amans luxque decusque fuit.
 Hinc igitur Nostro mandato nemo resistat,
 Quominùs incurrat verè anathem agrave. »

IV

Litterae Clementis VIII ad urbem Neapolim circà patrociniū Beati Thomae.

Dilecti filii, pax, et benedictio vobis.

Cùm sit ad angelicum nempè ministerium
 Desuper alma cohors servorum missa piorum,
 Qui tristes homines ex pietate juvent,
 Consequi ut æternam possint, summamque salutem,
 Agmina Sanctorum sic quoque Divus habet,
 Non homines tantùm, sed et oppida, regnaque et urbes,
 Per sanctos servos adjuvat ipse Deus.
 Rore quidem cœli populos plerumque rigarunt
 Sancti prælustres, angelicique viri.
 Intercessores cùm verè sint numerosi,
 Tantò majus erit porrò charisma Dei.
 Pridèm jam vestro regno bona multa patrant
 Sancti Pastores nominis egregii (1),
 Qui ante Dei solium pro vestrà utcumque salute
 Jugiter exorant fervidè, et ore pio.
 Jure tamen Thomam vos vultis habere Patronum,
 Ut sociatus eis cœlica dona paret

(1) S. Aspreno, S. Genaro, S. Agripino, S. Severo y otros muchos Obispos y Abades venerables y eminentes, con razón escogidos por Patronos y protectores de la ciudad de Nápoles cerca de Dios omnipotente.

Vobis. Angelicus, Doctorum Stella corusca,
 Si inter Doctores primus in orbe fuit,
 Nunc inter Sanctos fulget super astra potenter,
 Summusque in cœlis is mediator erit.
 Cultus, quem meritò Doctori reddere vultis,
 Plenà ex justitiâ debitus extat ei.
 Ipsum proptereà jamjam venerate Patronum;
 Tu verò imprimis, inclyta Parthenope;
 Te ducis angelici poteris servare sub alis,
 Et tanti Solis luce perennè frui.
 Vestri in tutelam vos elegistis eundem;
 Nos confirmamus nobile consilium,
 Et corde ex toto exorabimus Omnipotentem
 Ut Thomae ex meritis vos sine fine beet.

Dat. Romæ in Ædibus Vatican. X. Kal.
 Dec. ann. Dom. 1603, XII an. N. P.

V

Sanctus Pontifex Pius V. solemniter decrevit ut festum Sancti Thomae celebretur eodem ritu, ac eadem solemnitate, quibus recolitur festivitas quatuor primorum Doctorum S. R. Ecclesiae.—Ipsius reliquiae peramententer venerantur Tolosae, Neapoli, Parisiis, et in Hispaniâ.

Maximus ille Pius (1) mensuram nominis æquans,
 Qui Ordinis egregii cultor, amansque fuit,

(1) S. Pio V.

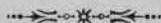
Magnas perspicuens virtutes Angeli Aquini,
 Et disciplinas ejus abundè notans,
 Intendit summis extollere laudibus ipsum,
 Festa ejus nitidè concelebrare jubens.
 Ac similare volens quatuor Doctoribus almæ (2)
 Ecclesiæ primis, præcipit officium
 Ac ejus Missam dici, Doctoris adinstar,
 Solemni pompâ et ritibus amplificis.
 Immensis ejus meritis sic conveniebat,
 Et sic Ecclesiæ postulat altus honor.
 Augustinus erat doctrinæ dotibus alter;
 Ipse quoque Ambrosius providus alter erat.
 Doctrinâ et meritis Hieronimus extitit alter,
 Nobilis alter erat denique Gregorius.
 Tunc disciplinis Athanasius et pietate;
 Tum quoque Basilius maximus alter erat.
 Is Bonaventuram divino vicit amore,
 Is quoque Bernardum perpete melle labri.
 Junctim Chrysologus fuit, et Chrysostomus æquè;
 Alter et Anselmus fervidus atque sciis.
 Alter et excellens fuit Ildephonsus, amator
 Virginis excelsæ, præco, piusque cliens.
 Ipse Sacramenti mirabilis unicus extat
 Scriptor evangelicus, scripta probante Deo.
 Solus is audivit Christi divina profata:
 «DE ME SCRIPSISTI PERBENE, THOMA PIE.»
 Doctorum Doctor, lumen columenque Scholarum,
 Donec erunt homines, is celebrandus erit.

(2) En la Iglesia latina son: S. Agustín, S. Gerónimo, S. Gregorio el Grande y S. Ambrosio. En la griega. S. Atanasio, San Basilio, S. Gregorio Nazianceno y S. Juan Crisóstomo.

Ejus præcipuè corpus tenet alma Tolosa;
 Partim Neapolis tunc reverenter habet;
 Partim Parisii, partimque Hispania servat;
 Tùm quoquè particulam servulus iste colit. (1)

VI

**Brevis catalogus et compendium operarum
 et opusculorum, quae ex mirabili et fe-
 cundissimo B. Thomae calamo exierunt.
 —Juxta opinionem Sanctissimi Pontificis
 Joannis XXII, Angelicus Doctor tot mi-
 racula patravit, quot articulos concinnavit.**

Copia librorum, quos Doctor scripsit Aquini,
 Quique peritorum scrinia tota replent,
 Sæcli terdecimi valet encyclopaedia dici,
 Thesaurus sophiæ dives et omnigenus.
 Plurima de scriptis summatim diximus antè;
 Attamen, hîc liceat scribere catalogum
 Valdè excellentium numero, pretioque librorum,
 Quos quisquam cupidè lector ubique legit.
 Justitias Domini narrandi munus eidem
 Largè commisit Filius ipse Dei.
 Sic verè innumeras operas conflavit amœnas,
 Quas demirantur prorsùs in orbe scii.

(1) Poseo, á Dios gracias, una reliquia auténtica del Santo.

(Nota del autor.)

Ipsum lacte suo facunda Minerva cibavit,
 Ut mirabilius dicere magna queat.
 Os ejus Dominus retinet constanter apertum,
 Fusiùs ut doceat cœlica verba viros.
 Ejus quadruplices operæ sunt ordine dandæ;
 Primò sunt operæ nempè philosophicæ:
 Indè theologicæ procedent ritè secundò:
 Scripturæ poterunt tertium habere locum.
 Et quartò variè adsciscentur opuscula multa,
 Ac aliquanta simul scripta probata nimis.
 Unaquæque quidem dicat vernacula lingua,
 Porro philosophicas (1) dicere jam liceat;
 Atque theologicas referemus in ordine dicto. (2)
 Quæ humanum superant funditus ingenium,
 Inter Scripturæ fecunda volumina sacræ
 Tales sunt operæ, quæ referuntur ita (3).

(1) En las obras de filosofía se comprenden sus Comentarios sobre cincuenta y dos libros de Aristóteles, que versan acerca de la lógica, física y metafísica y ética moral.

(2) Entre las obras teológicas, todas de subido mérito se encuentran los Comentarios sobre el Maestro de las Sentencias; las sesenta y tres cuestiones disputadas; las cien quotlibéticas, la Suma contra los gentiles, y la Suma Teológica, que es la obra más admirable, que salió de humano ingenio.

(3) Entre las de Sagrada Escritura se encuentran: una explicación del Libro de Job; otra de la primera parte del Salterio; la exposición del Cántico de los Cánticos; un Comentario sobre Isaías; otro sobre las Profecías y Lamentaciones de Jeremías; primer Comentario sobre San Mateo; segundo sobre los Cuatro Evangelios, llamado la Catena Aurea, obra preciosa que mereció los honores de ser una de las primicias del maravilloso arte de Guttenbert; y Comentarios sobre algunas epístolas de S. Pablo.

Entre los opúsculos se encuentran: el Tratado de los errores de los griegos; un Compendio de Teología; una explicación de los

Hæc igitur magni numerantur opuscula Thomæ,
 Queis mentes hominum pelliciuntur adhuc:
 Talia sunt opera insignis Doctoris Aquini,
 Queis immortalis cuncta per æva cluet.

VII

De Summâ Theologicâ.

Inter præcipuas operas, quas Doctor Aquini
 Edidit, imprimis eminent illud opus,
 Humani ingenii vincens molimina tota,
 Cujus et est titulus SUMMA THEOLOGICA.
 Hic liber, excelsum monumentum spiritu ab alto
 Porrò philosophico multipotente fuit
 Firmiter exstructum, multo inspiramine fultum:
 Est liber excellens, utilis absque pari:
 Nemo creatarum meliùs mysteria rerum
 Pandit, quàm vere cælicus iste liber.
 Æneus est murus, fidei qui protegit arcem,
 Aurea Turre, ubi prævalet ipsa fides.

artículos de la fé; otra de la Caridad; otra de los Sacramentos; Exposición del Símbolo de los Apóstoles; Explicación de la Oración dominical; de la Salutación angélica; Respuesta á cuarenta y dos dificultades consultadas; Otra explicación de treinta y seis cuestiones propuestas; Impugnación de los errores de Averroes; Refutación del libro de Guillermo de Sancto Amore; Tratado del gobierno de los Príncipes; Dos comentarios sobre los libros de Boecio; el Oficio del SANTÍSIMO SACRAMENTO; Comentarios sobre el libro de los nombres divinos; y otros varios opúsculos sobre diversas materias que sería prolijo enumerar.

Instructa est acies, quæ tetrum vadit in hostem,
 Et semper victrix, tela inimica quatit.
 Hic liber est tamquàm navalia Theologorum,
 Ex quibus educit jugiter arma sciis.
 Hucusque unanimes perstant utcumque periti,
 Ac omnes critici sunt quoquè mente pari,
Laudatam SUMMAM semper super astra levantes
 Utpote palladium cœlitùs herclè datum;
 Utpote prodigium navatum Cœlitate ab alto,
 Ut tristes homines elevet, atque beet.
 Præcellens Auctor, summo inspiramine pollens,
 Priscos auctores terserat, atque sophos,
 Et bene purgatos, ad dogmata vera reduxit,
 Et sic proficuos perbenè fecit eos.
 Non ullum verbum superest, neque deficit ullum...
 Hoc in divino, conspicuoque Libro,
 Ordo, nitensque stylus verè invariabilis extat:
 Clara quidem methodus pulchrior est in eo.
 Cœlica simplicitas, et constans limpeditudo
 Enitet; at nunquàm turgidus esse solet,
 Veri defensor, mediis potioribus utens,
 Ac armis semper conditione bonis,
 Omnes devicit divini Dogmatis hostes
 Et princeps sophiæ summus in orbe cluet.
 Si ad Sanctæ Triadis misteria ritè probanda,
Directum specimen defuit intùs (1) ei,
 Argumenta tamen non pauca *a posteriori*,
Indirecta quidem, jugiter exhibuit;

(1) Si para explicar altísimos misterios, carecia de pruebas á priori, intrínsecas y directas, la filosofía le suministraba más que suficientes indirectas y extrínsecas, á posteriori para salir airoso en todos sus intentos y controversias.

Namque philosophia omnimodè præstabat abundè
 Quidquid is optabat fusius exprimere.
 Nullus in orbe sciens tam celsus abivit in altum,
 Nec fuit in vero firmus, ut ille fuit.
 Iste novus sophiæ nunquam dormitat Homerus;
 Nec cadit ex alto culmine fortè gigas.
 Cælica si Paulus divinè dogmata fixit,
 Ac si Augustinus fusiùs enucleat,
 Sic argumentis Thomas potioribus ipsa
 Perbenè demonstrat, ritequè tota probat.
 Magnus erat sapiens, et sanctus Doctor Aquini;
 At quoque plectripotens ipse poëta fuit.
 Dulce SACRAMENTI Officium benè comprobatur istud,
 Quod concinnavit mellifluente stylo.
 De isto propterea dabimus nonnulla relata,
 Quæ nos ædificent perpete amore pio.

VIII

De officio Sanctissimi Sacramenti.

Optime Christe Deus, qui alto inspiramine Thomam
 Ditasti, ut caneret fulgida signa TUA:
 Labris redde meis pergrata fragrantia mella,
 Ut Thomæ recinam carmina sancta nimis.
 Versibus in sacris, quos Divi spiritus afflat,
 In quibus lux fidei fulget, amorque calet,
 Omne suum, vates ut magnus, contulit æstrum,
 Ingeniique sui roboræ præhibuit.

Hoc verè officium recitando, Ecclesia sancta
 Plebes ædificat, pectora cuncta movens;
 Atque Dei in cunctis perfectum gignit amorem,
 In Sanctas cultum conciliando DAPES,
 Hymnus, qui «TANTUM, ferè cognitus, incipit» ERGO,
 In templo resonans vocibus harmonicis,
 ¿Quas mentes hominum non elevat, aut alienat?
 Non homo, sed Thomas angelus alter erat,
 Cum tales hymnos, et talia carmina scripsit:
 Terrea non meliùs pangere lingua quit.
 «LAUDA, magna SION, ac illud «PANGITO LINGUA,»
 Carmina sunt verè structa in amore Dei.
 «SUPREMUM VERBUM, descendens alto ab Olympo,
 Vocibus angelicis, harmonicisque notis (1)
 Omnibus in templis cantatum, pectora mulcet;
 Auribus arridet, cordaque ad astra levat,
 At licèt excellens micuit, dulcisque poëta,
 Ejus amœna lyra, ac aureus herclè stylus
 Terrea non unquam cecinerunt, sivè caduca;
 Cœlica sed tantùm concinuère piè.
 Quippe Sacramentum, summum, mirabile Donum
 Debuit angelicà nonnisi voce cani.

(1) Dicen graves autores que la magnífica y armoniosa música con que se cantan hasta el día de hoy los himnos y rimas del SANTÍSIMO SACRAMENTO, es también obra del mismo Santo autor de la letra, el Angélico Doctor.

IX

DE REGIMINE PRINCIPUM

Noscere si Reges cupiant, seu fræna regentes,
 Imperii regimen, jura, viasque sequi,
 Discere procurent opus expectabile valdè,
 Quod regi Hugoni, mellifluente stylo,
 Thomas conscripsit, Regique dicavit eidem. (1)
 Tale opus hunc titulum promeret eximium.
 Munia christiades complent regalia Reges,
 Atque potestatem, cœlitùs explicitam,
 Argutis monitis exercent valdè adamussim,
 Dum pax justitiæ basia casta premat.
 Jura gubernandi populos cum commoditate,
 Ut quasi fraterno vivere more queant:
 Cernere de cœlo quòd devenit alta potestas,
 Hic Doctoris erat finis, et ipse scopus.
 Esse monarcharum regimen potiore probandum
 Jure, quidem dicit; nam bona plura parit,
 Attamen est pejor semper, semperque tyrannis,
 Quando exercetur absque timore Dei.
 Cùm servos tamquam miseros Rex æstimat omnes,
 Et cives torquens, non miseratur eos,
 Hic Rex non extat, sed dirus, truxque tyrannus,
 Verbere pro populi desuper hercle datus,

(1) Hugo II, rey de Chipre.

Ut proprias populus culpas luat atque reatus.
 Si liber effatus consuleretur adhuc.
 Cùm variare Status formam cœpère recenter,
 Non Regum jugula a falce resecta forent;
 Purpura non humeros super atros plebis inesset,
 Nec premeret cives hæresis hydra ferox.
 Hâc cum doctrinâ libri venerabilis ejus,
 Non eversa foret pax, pietasque Statûs.
 Hac in doctrinâ invenient utcumque Monarchæ,
 Legislatores, quique diploma gerunt,
 Sivè Ministerii regalis munus habentes,
 Sivè potentatus, turbave dis, et inops,
 Omnes omninò ideas reperire valebunt
 Claras, imperii jussa perutilia,
 Atque gubernandi rectè præcepta superna,
 Tùm libertates, justitiamque simul,
 Quæ non exagitant populos, sed in ordine servant,
 Ac almæ præstant munera pacis eis,
 Et reddunt ipsis magnalia, prosperitatem,
 Nam Sol Doctorum nubila tota fugat,
 Ac omnes maculas, tersurus, prævidet atras,
 Ut lux in cunctis clareat atque micet.
 Porrò novatores hodierni temporis errant,
 Quatenûs huic nolunt nempè studere libro.
 Dogmata si legerent sanè conscripta in eodem
 Fortè faterentur turpia menda sua.
 Hoc pulchro in libro Doctor determinat omnes
 Imperii formas ordine mirifico.
 Prævidet in populis convicia, seditiones;
 Atque feras rixas præspicit atque cavet.
 Nullus in orbe manet fortassè politicus altus,
 Qui argumenta libri despicienda putet.

Jam *socialismi* subtilis origo patescit;
 Jam *communismi* forma notescit atrox.
 Nil non in libro sapiens desiderat aptum,
 Ad vitanda mala, ac ad facienda bona.
 Tùm quoque ad imperium Jesu sociale tenendum,
 In toto libro panditur ampla via.

X

EPILOGUS.

Claram progeniem Comitum celeberrimi Aquini
 Vidimus egregiæ linquere stemma Domûs,
 Et patriis laribus puerum navanter abire,
 Ut Cristi regnum quæreret absque morâ.
 Pauperiem quærens, in cella paupere clausus,
 Cœlestes gazas conciliando sibi,
 Jugiter is precibus, disciplinisque vacabat,
 Ut sanctus fieret, vir sapiensque simul.
 Gnaviter hanc duplicem laurum fuit illicô adeptus,
 Quatenûs ut sanctus, sic fuit ipse sophus.
 Publica res hominum sapientûm prædicat ipsum,
 Et ferè Doctorem nuncupat absque pari.
 Prudentes critici, tamquam sapientiæ abyssum,
 Eximium reputant, et super astra locant.
 Prodigium sophiæ, thesaurum Relligionis
 Tota perita cohors pectore et ore tenet.
 Insignis Synodus, quondam celebrata Tridenti,
 Biblia cum SUMMA junxit honore priûs.

Vaticana quidem Synodus, celebrata recenter,
 Magnis exemplis excita fecit idem.
 Post ævum medium reverens Ecclesia Divi
 Æstro cum Thomæ possidet et calamum;
 Sit et priscorum sapientûm scripta coëgit,
 Quorum lumine adhuc pristina sæcla nitent.
 Thomas, ut Salomon, prout amplius Papa recenset,
 De omni re scripsit, disseruitque sciens.
 Sacras Scripturas, decretaque Conciliorum,
 Et quæ scripserunt dogmata philosophi,
 Historias sacras, operas, documentaque Patrum
 Omnes errores, hæreticasque lues
 Perlegit, didicit, correxit et omnia tersit,
 Ac expurgavit sordibus et maculis,
 Ut sic doctrinis posset præstare favorem,
 Et prodesse simul artibus ingenuis.
 Sic disciplinas nobis sine labe reliquit,
 In quibus a sæclis pluribus ebibere
 Prudentes solidum documen valuère frequenter,
 Tùm ferè theologi, tùm quoque causidici.
 Jure quidem Sanctus cum sole in pectore lucet,
 Symboli ut hoc signo comprobet esse jubar.

XI

Sanctissimus ac sapientissimus Papa Leo Terdecimus (feliciter Ecclesiam gubernans) per Epistolam Encyclicam dat. die IV. Aug. 1879, an. II sui Pontificatûs praescrisit restaurationem christianae Philosophiae in catholicis scholis juxta mentem Angelici Doctoris, Divi Thomae Aquinatis.

Fermè septenis, Thomæ post apotheosim,
 Exactis sæclis, dùm Leo Terdecimus,
 Papa pius, sapiens, divinæ Ecclesiæ egenti
 Altis præsiidiis perbene prospicere,
 Imperiumque Dei in terris extendere certat,
 Electis ovibus pascua sana ferens;
 Dùmque philosophiam quoque restaurare cupiscit
 Ad mentem Thomæ, judiciumque scium,
 Ut toti errori medicamen redderet aptum,
 Grammata (1) dat populis, in quibus ipse jubet
 Doctrinas Thomæ recoli, penitusque doceri,
 Ac ejus strictè dogmata vera sequi.
 Namque philosophiæ quis deneget utilitatem,
 Quando ipsam perhibent congruitate viri?
 Ipsa vias aperit totas ad credulitatem,
 Sanctam commonstrans, catholicamque fidem,
 Utpotè Evangelii mirabilis auxiliatrix,
 Et dux christiades dogmata ad alta levans.

Hinc quoquè prudentes, rationis lumine tantùm
 Instructi, possunt abdita nosse benè,
 Ac argumentis ferè convenientibus, aliam
 Propugnando fidem, tangere celsa valent.
 Concilium quintum Laterani præcipit amplè
 Ut ferè philosophi, dotibus ingenii,
 Ac argumentis, ductis potioribus armis,
 Omnia procurent dogmata sana tegi;
 Sic inimicorum raptis cum robore, telis,
 Contra hostes vertunt funditùs ipsa sophi.
 Sic David Goliath truncavit fortiter ense,
 Quem de ejus manibus gnaviter arripuit.
 Attamen ut magnos fructus, ex corde cupitos,
 Arte philosophicâ Doctor habere queat,
 Non a tramitibus tritis secedere oportet,
 Quos olim sciti constituère Patres,
 Et Vaticani Synodus jusisse videtur,
 Normam philosophis dans, methodumque simul,
 Porrò philosophicis doctrinis ritè tueri
 Prudentes homines dogmata vera queunt;
 Atque revelatas defendere res benè possunt,
 Namque artes veri sunt quoquè præsidia:
 Quarum cognitio, pariterque perutilis usus,
 Ac exercitium providè et absque dolo
 Scripturæ e celsis manantia fontibus almæ,
 Magni momenti conditione valent,
 Ut cognoscantur plerumque recondita vera,
 Tangere quæ Doctor vix aliundè potest.
 Laus Thomæ labris neque defuit hæreticorum,
 Qui ipsum nonnunquam plausibus innumeris
 Verè exaltarunt, pleno sic ore profati:
 «Sublato Thomâ, dogmata tota ruent.»

Artes propterea, ingenuæ quæ jure vocantur;
 Si restauretur sana philosophia,
 Sic incrementum caperent, tantumque progressum,
 Ut magnâ possent prosperitate frui;
 Nam doctrinarum moderatrix ipsa aliarum,
 Mater earundem nempè colenda foret.
 Sic et oportebit documenta extendere Thomæ,
 Atque magistrorum mentibus imbuere
 Munus et officium tirones instituendi,
 Ut Papæ placitum, mosque geratur ita.
 Optima nos omnes Thomæ monumenta tenemur
 Discere, et ingenuos ipsa docere viros.
 Sic adipiscemur sophiam perhibere supernam,
 Ac extendentur denique regna Dei.

XII

Idem Sanctissimus Leo Papa XIII, Eccle-
siam feliciter gubernans, motu proprio,
per Litteras dat. prid. nonas Augusti,
anni 1880 Divum Thomam Aquinatem,
Gymnasiorum, academiæ, collegiorum,
ac omnium catholicarum scholarum Pa-
tronum declaravit.

Cùm sit, fundati naturâ, moris, in ipsâ
 Quærere Sanctorum jure patrocinium,
 Lucida ut exempla imprimis imitemur eorum,
 Propterea ardentè civica Gymnasia,

Et sacri Cœtus pridem voluere Patronam,
 Sanctâ et apostolicâ Sede favente piè,
 Thomam deligere, ut nitidum scutumque, jubarque,
 Qui totas posset luce rigare Scholas.
 Nunc autem fuis doctrinis ejus ubique,
 Denuò, et ex totis urbibus expetitur,
 Ejus ut egregium detur tutamen abundè
 Plebi christicolæ quæ cupit ejus opem.
 Nos verò dudùm lumenque decusque volentes
 Conciliare Scholis, vota, precesque simul
 Auribus attentè atque libenter suscipientes
 Firmiter asserimus tempus adesse propè,
 Quo sanctum Thomam teneantur Christifideles
 Auxiliatorem ritè vocare sibi.
 Ejusdem documen priscorum continet omnem
 Doctorum sophiam, sicut et æquor aquas.
 Omnibus in scriptis ipsius cernitur alma
 Humanâ coiens cum ratione fides.
 Si semper fidei concordia cum ratione,
 Juxtâ doctores, firma tenaxque fuit,
 Tempore in hoc nostro constantior expedit esse
 Quatenùs a sæclo germina prava trahens,
 Et libertatis sectans documenta sinistrae,
 Omnes pervertit pacis in orbe vias.
 Præclarus Doctor virtutibus eminet æquè
 Ac disciplinis; sic sua vita nitet.
 Angelus in terris sospes fuit ipse vocatus,
 Namque simul sapiens extitit, atque pius.
 «*In mentem pravam non vera scientia adintrat*»
 Ut dicit Sapiens. Corpore sonte nequit
 Vivere conjunctim, neque noxæ turpè subesse.
 Sic noster Sanctus, cùm ferè puber erat,

Quandò triumphator peccaminis exiit atri,
 A Divo obtinuit dulce charisma nimis,
 Quo lumbos cingens meruit benè purus abire,
 Integer, et Satanæ liber ab insidiis.
 Propterea Angelicum Doctorem maximo honore
 Dignum ducentes, sic veneramur eum.
 Et cùm lætantes documen Nos edimus istud,
 Et Thomæ exigimus dulce patrocinium,
 Felici augurio pacem, sophiæque progressum,
 Cunctis christicolis cœlitùs offerimus.

XIII

GRATIARUM ACTIO.

Jam TIBI promissum persolvi denique votum,
 Quod pridem pepigi, maxime Thoma, piè.
 Oh, utinàm rectè valuissem scribere de TE,
 De Jesu ut licuit scribere nempè TIBI!
 Non auram volui popularem conciliare,
 Nec plausus hominum quærere, inane lucrum.
 Magnos in vitâ de TE plerumque favores
 Gratis accepi... ¿Quid TIBI, grato animo,
 Munere pro tanto dignè persolvere possem?
 ¿Quid nisi metra Tibi, magne Poeta, darem?
 Vana quidem prorsùs, vel inania carmina valdè
 Sunt, mea quæ pollet Musa vovere TIBI;
 Attamen ipsa TIBI dico, tamquam pignus amoris,
 Qui erga TE fervet corde in amante meo.

Ne TIBI displiceant, Doctor sanctissime, versus,
Quamvis nudi artis, sivè lepôris erunt;
Namque pio studio et magnâ pietate redundant,
In quantum dotes miror et acta tua.
Exaudire meum votum dignare benignè,
Spiramenque TUUM versibus adde meis.

Finis.

Index

	<i>Páginas</i>
Ad Alexandrum.—Nuncupatio.	I
Proæmium..	II
Invocatio.	1
II Patria Doctoris Angelici, &.. . . .	2
III Tempus natalitii, &.	4
IV Quinquennis in Monte Casino, &.	5
V Decennis in Neapoli, &.	7
VI Severe carpitur a parente, &.	9
VII Venerabilis Ordo Prædicatorum Neapoli, &.	12
VIII Adolescens habitum suscipit solemniter, &.. . . .	14
IX In transitu ad Parisios consistit in Monasterio Aquapendentis, &.	16
X Epistola Theodoræ, &.. . . .	19
XI Thomas captivus ducitur a fratribus, &.	20
XII Perveniunt ad Palatium Comitissæ, &.	21
XIII Thomas detruditur in castrum, &.	24
XIV Incarceratus permanet in Castro, &.	26
XV Clarissimus Thomæ triumphus, &.	28
XVI Thomas liberatur ex carcere, &.. . . .	29
XVII Neapolim veniunt. Ingressus in Monasterium, &.	31

XVIII	Comitissa, corde lacerata, denuò SS. Pontificem adit, &.	33
XIX	Denuò in cœnobium ingreditur Nea- poli, &.	35
XX	Ad Bovem Mutum, &.	39

LIBER SECUNDUS.

I	Dialogus inter Magistrum et Disci- pulum, &.	41
II	Thomas multum progreditur.	44
III	Thomas superioribus studiis finem ponit an. 1248, &.	46
IV	Thomas Presbyter, &.	48
V	Imperator Fredericus Ecclesiam dirè persequitur, &.	50
VI	Thomas revertitur ad Parisios, &.	52
VII	In Gymnasio Parisiensi docet, &.	54
VIII	Continuatur historia turbulentiæ dissentientiæ, &.	56
IX	Guillelmus de Sancto Amore, &.	58
X	Thomæ serenitas in discussionibus, &.	60
XI	Thomas proficiscitur Anagniam ubi tunc SS. Papa residebat, &.	61
XII	Pontifex Guillelmi librum condem- nat, &.	63
XIII	Thomas Gymnasium Parisiense re- git, &.	65
XIV	Thomas amicitiam cum Santo Rege Ludovico connectit, &.	69
XV	Cœtus generalis Dominicani Ordi- nis Valentinianis celebratur, &.	69

		<u>Páginas</u>
XVI	Urbanus IV, tiarâ receptâ, ipsum arcessit ad Romam, &.	70
XVII	Ejus virtutes Urbanus agnoscens, obtulit ei numerosos redditus, et præbendas, &.	72
XVIII	Ex placito SS. Pontificis Thomas legebat in omnibus oppidis, ubi Sancta Sedes residebat, &.	74
XIX	Admirabilis concionator permagnos fructus adipiscebatur, &.	75
XX	Invitatus Thomas ad quamdam vi- llam, quam propé Urbem Cardi- nalis Richardus possidebat, &.	77

LIBER TERTIUS.

I	Conventus generalis, cui Doctor assistit Definitor, &.	79
II	Jam pridem Parisiis quasdam Ave- rroës insensatas opiniones refuta- verat, &.	82
III	Clemens Papa IV, antiquus amicus Divi Thomæ, &.	84
IV	Guillelmus a Sancto-Amore anti- quas iterat ineptias contra Or- dines Mendicantes, &.	86
V	Thomas, ex pietate, iter aggreditur, &.	88
VI	Post scriptiõnem libri « De Regimine Principum, &.	90
VII	Fama Doctoris extenditur.	92
VIII	Devicto tyranno, et pace stabilitâ,	

	magnificus Papa Clemens IV emoritur, &	95
IX	Thomas Bononiam redit, ac ibi concinnat 2. ^{am} Partem Summæ, & . .	97
X	Neapolim regreditur cum magnâ populi lætitiâ.	99
XI	Tertiam partem Summæ concinnare pergit, &	102
XII	Sanctus Doctor iter facit ad Concilium Generale Lugdunense secundum, &	104
XIII	Debilis et æger pervenit ad Castellum de Magenta, &	106
XIV	Languidus ac ægrotans pervenit ad Fossam-Novam, &	108
XV	Aggravatâ ægritudine, Sancta petiit Sacramenta, &	110
XVI	Plangor elegiacus super tumulum Angeli Scholarum.	112
XVII	Epistola Doctorum Gymnasii Parisiensis, &	113

LIBER QUARTUS.

I	Bulla canonizationis, &	117
II	Continuatio præfati documenti pontificii, &	119
III	Litteræ Apostolicæ Beatissimi P. Urbani V. in favorem Monasterii Fossæ-Novæ, &	124
IV	Litteræ Clementis VIII ad Urbem Neapolim circa patrocinium Beati Thomæ.	126

V	Sanctus Pontifex Pius V. solemniter decrevit, ut festum S. Thomæ celebretur, &	127
VI	Brevis catalogus, et compendium operarum, ac opusculorum, &.. .	129
VII	De Summâ theologicâ.	131
VIII	De Oficio SS. Sacramenti.. . . .	133
IX	De Regimine Principum.	135
X	Epilogus	137
XI	SS. ac supientissimus Papa Leo Terdecimus (feliciter Ecclesiam gubernans) per epistolam datam die 4 augusti, an. 1879, christiænæ philosophiæ restorationem præscribit juxta mentem Beati Thomæ, &	139
XII	Idem SS. Papa per Litteras, motu proprio, Divum Thomam Aquinatem Gymnasiorum, Academia- rum, collegiorum, ac omnium catholicarum Scholarum Patronum declaravit, &	141
XIII	Gratiarum actio.—Finis.	143

Laudetur, et superexaltetur

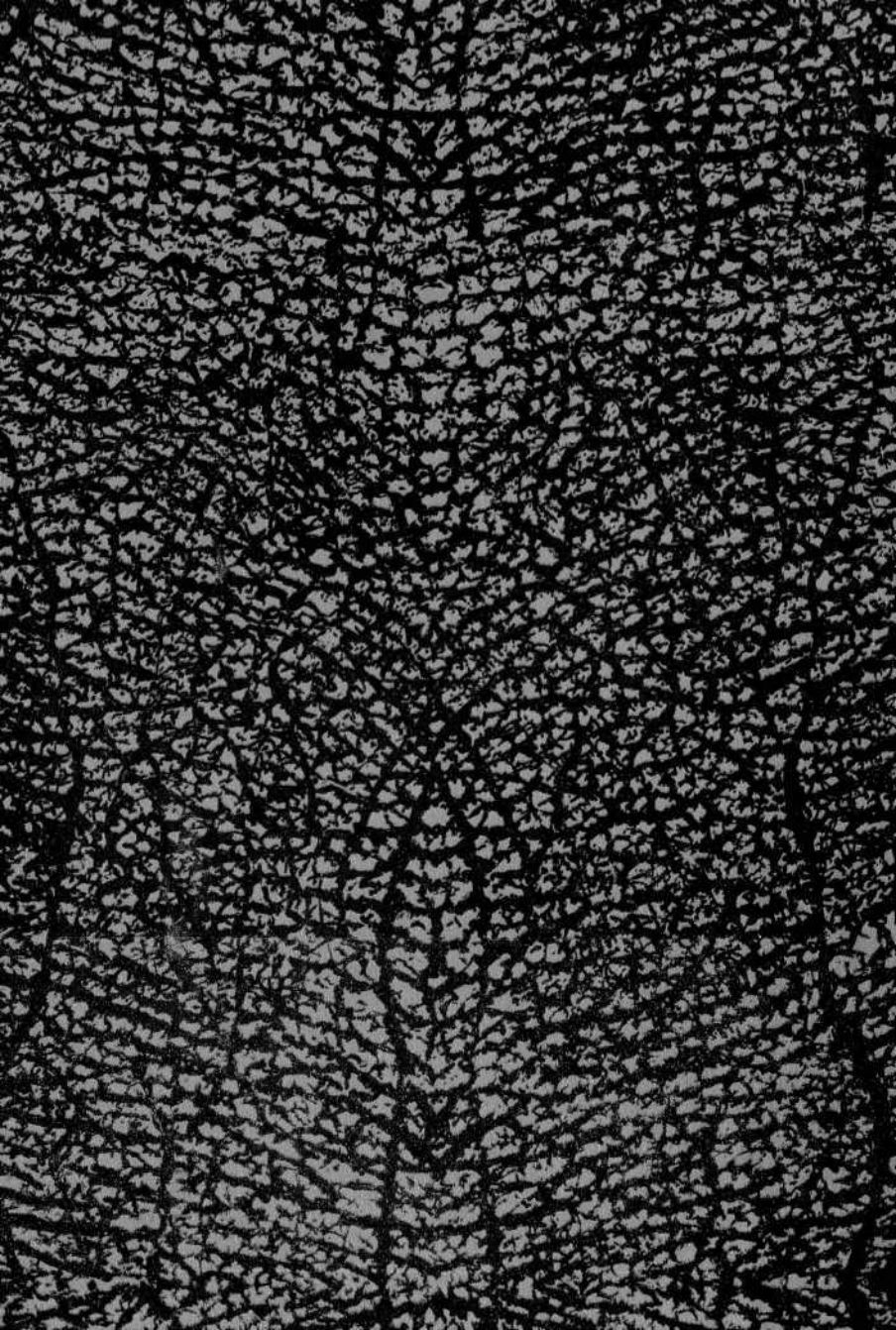
Smum. Sacramentum.

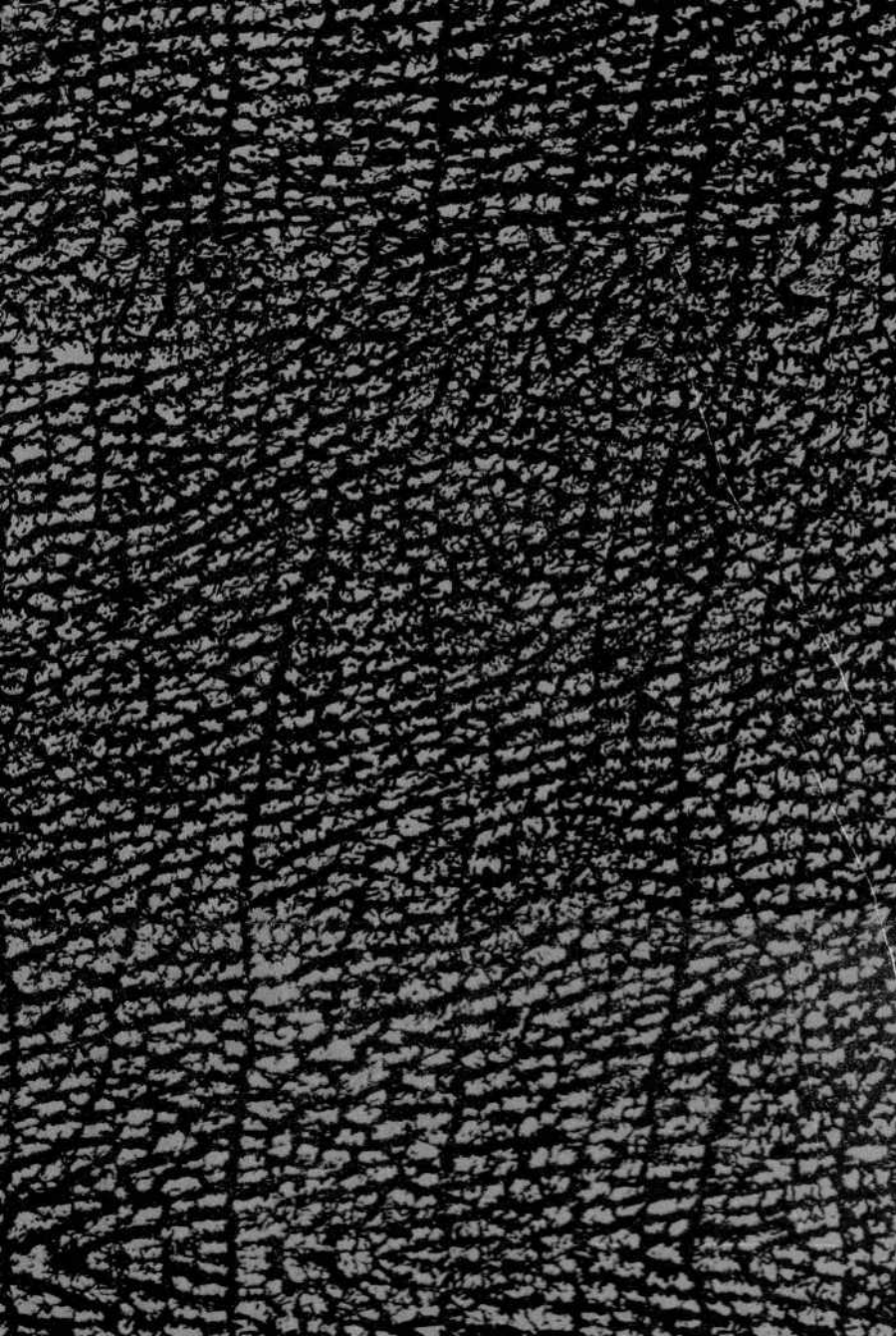
Fiat, fiat,

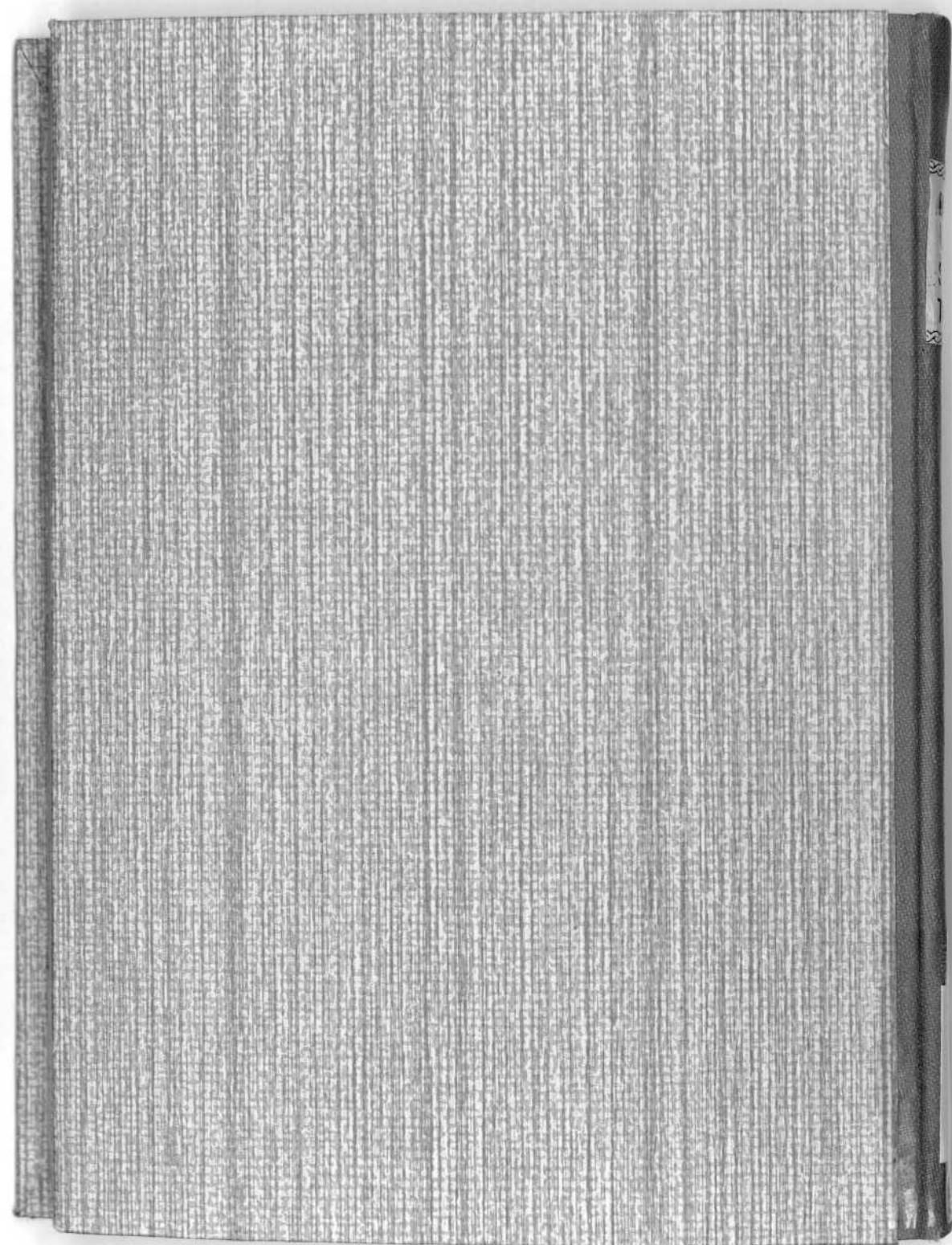
Amen, Amen.

(Terminado este poema en el balneario de Fuensanta, en Asturias, el día 18 de Junio de 1895.)

BUSTOS
VALDES
SANTO
TOMAS

JT 1845